

Årsskrift 2016

Fredens og
rettferdighetens
pilegrimsvandring

Norges Kristne Råd

Forord

Vi lever i en verden som mange opplever som usikker. Det er nok å nevne stikkord som *terror-handlinger*, som vi har sett nye og groteske eksempler på i året som ligger bak, *flyktning-situasjonen*, som er den største folkevandringen siden 2. verdenskrig og som også har ført til et skarpere debattklima i vårt eget land, og *klima-krisen*, som krever helt andre svar enn de verdens politiske ledere så langt har vært i stand til å gi. Vi har videre hatt valg i USA og Storbritannia, som bidrar til ytterligere usikkerhet. Mange stiller derfor spørsmålet: Beveger vi oss i retning av mer frykt for hverandre, isolasjon og strengere grenser i en tid der vi trenger det motsatte, nemlig internasjonalt samarbeid og en større opplevelse av å være én menneskehet knyttet til de store utfordringene vi står overfor?

De siste årene har definitivt ikke gjort økumenikk mindre viktig: Å arbeide mot atskilthet og splittelse og fremme liv i fellesskap og forsoning blir enda viktige oppgaver framover. Dette har alltid vært grunnleggende for Norges Kristne Råd (NKR). I år feirer rådet 25 år. Siden starten har rådet vært involvert i mange oppgaver som har til hensikt å fremme liv i fellesskap og forsoning, i kirken og i samfunnet. Dette skal feires i forbindelse med Rådsmøtet 2017. På Rådsmøtet skal vi også se framover: Vi skal sammen reflektere over utfordringene som ligger foran og hvordan NKR, som et verktøy for kirkene i Norge, best kan utgjøre en forskjell.

Dette årsskriftet har to hoveddeler: I den første delen finnes rapporter fra virksomheten i 2016. Her har vi forsøkt å løfte fram mangfoldet i de oppgavene NKR er involvert i.

I den andre hoveddelen har vi samlet en del artikler. De første er knyttet til 25-årsjubileet: Per Midteide, leder i interimsstyret før etableringen av NKR, skriver om prosessen fram mot etableringen. Ingrid Vad Nilsen, rådets første generalsekretær (1992-2001), og Lars-Erik

Nordby, rådets første styreleder (1992-1996), skriver om smått og stort fra de første årene. Ørnulf Steen, generalsekretær 2001-2012, skriver om prosessen fram mot fusjonen med Norges Frikirkeråd i 2006. Else-Britt Nilsen, styremedlem fra starten og styreleder i perioden 2011-2015, skriver sine refleksjoner om rådets utvikling.

Sven Oppegaard skriver om læresamtaler mellom kirker og hvilken betydning disse har hatt for økumenikken.

De to neste artiklene er hentet fra et frokost-seminar NKR arrangerte i november knyttet til samtalen om usunt lederskap i kristne miljøer. Kari Halstensen, psykolog ved Modum Bad, skriver om usunt trosliv og hva som kan skje når et ungt menneske blir grenseløst dedikert til å nå et eneste mål, mens pinsepastor Einar Nymoen forteller om egne erfaringer knyttet til temaet.

Deretter følger to/tre artikler skrevet av staben: Knut Refsdal skriver om fire dilemmaer som alle kirker alltid står i og som er nettopp dilemmaer fordi det ikke finnes klare svar på dem. Dag Nygård skriver om dialog i spenning, og om religionsfrihet som menneskerettighet i et frikirkehistorisk perspektiv.

Vi har også tatt med noen tekster fra rådets virksomhet det siste året; en norsk oversettelse av Kirkenes Verdensråd (KV) sitt dokument *Fredens og rettferdighetens pilegrimsreise*, en tekst fra Norsk Teologisk Samtaleforum (NTSF), et innlegg i Aftenposten om skolegudstjenester skrevet sammen med Islamsk Råd Norge (IRN), et innlegg i Vårt Land om flyktninger og et utdrag fra heftet *Drømmer som brast*, gitt ut i forbindelse med Global uke.

Terje Aadne, styreleder
Knut Refsdal, generalsekretær

Innhold

6	Møteplass for kirkeledere	52	Da Norges Frikirkeråd og Norges kristne råd ble ett Ørnulf Steen
8	Flerkulturelt kirkelig nettverk	56	Et fellesskap av kristne kirker og trossamfunn i Norge Else-Britt Nilsen
10	Kirkelig Fredsplattform	62	Bilaterale læresamtaler Sven Oppegaard
12	Global info	67	Veien fra sunt engasjement til usunn virkelighetsflukt - og tilbake Kari Halstensen
14	Churches, gender and human rights	70	Selutneunte profeter slo beina under meg Einar Nymoen
16	Religionspolitikk og religionsfrihet	73	Kirkelige dilemma Knut Refsdal
18	Teologisk dialog	76	Dialog i spenning Dag Nygård
19	Sammen mot overgrep	79	Et frikirkehistorisk perspektiv på religionsfrihet Dag Nygård
20	Ungdom og økumenikk	86	Fredens og rettferdighetens pilegrimsvandring
21	Lokaløkumenikk	88	Respons til Kirken: på vei mot en felles visjon NTSF
22	Skaperverk og bærekraft	92	Skolegudstjenester Knut Refsdal og Mehtab Afzar
24	Pilegrimsvandring	94	Mens bombene faller og båtene synker
26	Administrasjon og forvaltning	95	Slavar for oss Per Bondevik
28	Styringsgrupper		
29	Samarbeidsrelasjoner		
30	Kalender 2016		
34	Veien fram til Norges Kristne Råd Per Midteide		
37	Øyenvitneskildringer Lars-Erik Nordby og Ingrid Vad Nilsen		

Møteplass for kirkeledere

Norges Kristne Råd (NKR) er en viktig møteplass for norske kirkeledere. I styret møtes ledere fra alle kirkene, i tillegg til ledere i de økumeniske organisasjonene som er observatører i NKR.

De siste årene har det vært viktig å legge til rette for samtaler om noen av de mange store utfordringene vi sammen står overfor som kirker i Norge. Dette opplever vi er en del av arbeidet mot en større synlig enhet og forpliktelsen til felles vitnesbyrd og tjeneste. Vi har derfor brukt mye tid på å lytte til og støtte hverandre, åpne oss for hverandres gaver og tradisjoner, dele vår tro og spiritualitet med hverandre og søke måter å samhandle på, slik at tillit og forståelse kan bygges.

I praksis har dette medført at styret mer har fokus på de overordnede sakene mens arbeidsutvalget tar seg av saker knyttet til daglig drift av NKR. Det har også vært et ønske om å videreutvikle styret som en arena for teologisk samtale og refleksjon. En viktig side ved dette er å legge til rette for dialog om aktuelle saker som fører til økt innsikt og gjensidig forståelse. Derfor settes det av minst to timer til samtale på hvert styremøte.

Siden Rådsmøtet 2015 har følgende temaer vært tatt opp:

- «Konsensus som beslutningsform».
- «Teologisk refleksjon om tro og skaperverk». Paul Erik Wirgenes, leder i styringsgruppa for Skaperverk og bærekraft, innledet til samtale.
- «Overgrepssproblematikk» med særlig fokus på forebygging, praktisk håndtering og utvikling av enhetlige begreper og definisjoner.
- «Hvordan kan kirkene bidra konstruktivt i den nåværende flyktningssituasjonen?» med utgangspunkt i dokumentene «Om muslimfrykt og våre holdninger til innflyttere», «Christian Witness in a Multi-Religious World - Recommendations for Conduct» og «Missionary Activities and Human Rights: Recommended Ground Rules for Missionary

Activities».

- «Vigsel for likekjønnede» og de utfordringer innføringen av dette i Den norske kirke medfører for økumeniske relasjoner.
- «Sammenhengen mellom økumenisk samarbeid nasjonalt og lokalt» for blant annet å stimulere til lokaløkumenikk og større deltakelse i lokal dialog og samhandling med andre tros- og livssynssamfunn.
- «Kirke og misjon – på vei mot en felles visjon?», et felles seminar med NORME der Kjell Nordstokke innledet med utgangspunkt i den pågående tilnærmingen mellom den økumeniske bevegelsen og den evangelikale bevegelsen.

I tillegg har styret vært på styretur til Kirkenes Verdensråd i Genève sammen med ungdomsledere fra medlemskirkene for å bli bedre kjent med det internasjonale økumeniske arbeidet.

Det er også nedsatt en dialoggruppe på åtte personer som over en periode på et halvt år og seks samlinger gjennomfører samtaler om likekjønnede ekteskap. Gruppa fullfører sitt arbeid i 2017 og vil rapportere til styret. Thomas Dorg fra Pinsebevegelsen og Jan Bjarne Sødal fra Den norske kirke leder denne dialogen.

NKR var også medvertskap for Kirkenes Verdensråds sentralkomitemøte som ble avholdt i Trondheim i juni. Mange av kirkelederne var med på deler av dette møtet, noe som gav en nyttig kjennskap til den internasjonale økumeniske bevegelsen.

Fra åpningsgudstjenesten på Kirkenes Verdensråds Sentralkomitemøte i Trondheim, juni 2016. En rekke norske kirkeledere deltok sammen med delegater fra sentralkomiteen, frivillige og representanter fra det offisielle Norge samt kongehuset. Foto: Ned Alley/WCC

MÅL 2015-2017

- Arrangere styretur til Geneve sammen med ungdomsledere fra medlemskirkene
- Gjennomføre samtaler om teologiske forståelser av helbredelse og praksiser med forbønn for syke
- Arbeide med forståelse av sammenhengene mellom økumenisk samarbeid nasjonalt og lokalt
- Følge opp kontakter og muligheter som er skapt gjennom Agenda: UT for å fortsette samtalene om forståelse av misjonsbegrepet
- Fortsette styresamtalene om homofili
- Ha teologiske samtaler og refleksjon om tro og skaperverk
- Bruke bibeljubileet i 2016 og reformasjonsmarkeringen i 2017 som anledninger til å sette tro på dagsorden i samfunnet
- Arbeide med/utarbeide en «tilstandsrapport» for Kirke-Norge

Flerkulturelt kirkelig nettverk

MÅL 2015-2017

- Kontakt med flere migrantmenigheter
- Konferanse der medlemskirkene utfordres på den flerkulturelle dimensjonen
- Dialog med det politiske miljøet og UDI med særlig fokus på konvertittutfordringer, religionsfrihet på asylmottak og oppholdstillatelse for religiøse ledere
- Følge kritisk med på myndighetenes asyl- og integreringspolitikk for å bidra til en mer human migrasjonspolitikk

Flerkulturelt kirkelig nettverk (FKN) består av kirkesamfunn, kirkelige organisasjoner og migrantmenigheter som jobber for inkluderende fellesskap i kirkene og i samfunnet, lokalt og nasjonalt.

Formålet med virksomhetsområdet er å systematisere og dele erfaringer fra kirkelig arbeid i det flerkulturelle Norge, samt formidle informasjon og skape arenaer for faglig kompetanseutvikling og erfaringsutveksling.

Mennesker på flukt og engasjementet vårt

Mennesker som er på vandring mot og i fremmede land på grunn av krig, forfølgelse, sult og undertrykkelse, er blant de erfaringene Guds folk har gjort gjennom mange generasjoner. Dette var en av Jesu første erfaringer i livet da Maria og Josef tok ham med til Egypt, på flukt bort fra Herodes. Kirker i Norge har en lang tradisjon med engasjement for fremmede og flyktninger. Vår kristne tro og etikk påkaller oss å elske og vise barmhjertighet mot alle mennesker, å elske de fremmede og ta imot flyktninger, og å lide med dem som lider. Utfordret av troen har kirkene vært viktige bidragsyttere i norsk innvandrings- og integreringsarbeid. Kirkene bidrar med diakonale tilbud der det trengs og våger å utfordre myndighetene når lovgivingen truer de fremmede som har kommet for å søke beskyttelse i landet vårt.

Den globale flyktningkrisen og Europa

Krig og flukt er fortsatt en virkelighet for mange mennesker. Borgerkrigen i Syria, politisk og sosial uro og ustabilitet i mange land både i Afrika (Libya, Sentral Afrika, Sør-Sudan, Somalia, Eritrea) og Midtøsten (Syria, Yemen, Irak, Palestina), framveksten av voldelige islamistiske bevegelser og Ukraina-krisen har drevet mange mennesker på flukt.

65.3 millioner mennesker er på flukt, og av dem er 40.8 millioner flyktninger i eget land. Det er altså kun en liten andel av verdens flyktninger som forsøker å komme til Europa og Norge. I følge European Asylum Support Office (EASO) ble det registrert 1,2 millioner asylsøknader i Europa i 2016, og litt over 1 million i 2015.

I 2016 har antall døde/druknet i Middelhavet steget til over 4900.

Fra kriseåret 2015 til valgåret 2016

Flyktningkriseåret 2015 ga oss hastereaksjoner, restriktiv politikk, grensestenginger og vi var nær ved å oppheve flyktningkonvensjonen. Verdens flyktningebyrde bæres av de fattige nærområdene, mens rike og mektige land "forsvarer seg" mot innvandring. Med Brexit i England, framveksten av høyrepopulistiske partier i Europa og valg-resultatet i USA står verden overfor en krevende tid for solidaritet, fred og fellesskap. Frykten for den andre, flyktninger og fremmede, øker med både faktiske og politiserte begrunnelser. I Flerkulturelt kirkelig nettverk har vi hatt et bredt engasjement i samsvar med visjonen om inkludering, lokalt og nasjonalt.

Utdrag fra FKN arbeid i 2016

For å gi et kort utdrag fra engasjementet vårt kan det nevnes høringssvaret til regjeringens innstrammingsforslag, minnemarkering for flyktninger druknet i Middelhavet, undervisning til menigheter og samtaleseminar med kirkeledere i NKR og ledere i STL om flyktningssituasjonen, deltakelse i asylopolitisk forum og et julebrev etter adventbesøk til Trandum.

Migrantmenigheter

Kontakt med migrantmenigheter forsterkes med månedlig bønnemøte for pastorer, individuelle samtaler og veiledning, utadrettet arbeid gjennom media og en årlig pinsefestival. En gruppe av pastorer fikk møte Oslos ordfører Marianne Borgen for å be om kommunenes oppmerksomhet om migrantmenigheters behov for møtelokaler, byggingsarealer og deres bidrag for borgere med innvandrerbakgrunn.

Pinsefestivalen 2016

Flerkulturelt kirkelig nettverk i NKR i samarbeid med KIA og Oslo Bispedømme i Den norske

Flerkulturell Pinsefestival på Domkirkeplassen i Oslo. Foto: Ole Christian Sand

kirke arrangerte en flerkulturell Pinsefestival i Oslo domkirke mandag 16.mai 2016 med et todelt program: en felles økumenisk pinsegudstjeneste etterfulgt av festival ved Domkirkeplassen. På festivalen hadde flere menigheter informasjonsstand for å presentere seg parallelt med musikk, sang og dans. Biskop i Oslo, Ole Christian Kvarme holdt preken og flere kor og musikkgrupper bidro til en innholdsrik og flerkulturell pinsegudstjeneste. I etterkant har vi mottatt mange gode og positive tilbakemeldinger fra deltakere som gjerne ser at dette arrangementet fortsetter som et årlig arrangement.

Inkluderingsarbeid

Den såkalte flyktningkrisen har skapt både interesse og motstand for arbeidet med migrasjon. Fra høsten 2015 har det vært utallige forespørsler fra de etablerte kirkene og organisasjonene om hva de kan bidra med. Det har dessverre ikke vært lett å følge opp inkluderingsarbeidet alle steder, men vi har hatt god nytte av nettverkssamlingene i dette

henseende. Dette har vært viktige møtepunkt for å orientere hverandre og dele erfaringer. Koordinatoren deltar i KIAs landsstyre og referansegruppen for Kirkerådet i Den norske kirke, og bidrar i ulike sammenhenger gjennom seminarer, dialog og kurs. Selv om vi startet arbeidet våren 2016 har vi ikke lyktes å gjennomføre en konferanse om integrering. Denne er nå satt til 4.mai 2017.

Internasjonalt

Gjennom deltakelse i Churches Commission for Migrants in Europe (CCME) har vi deltatt i diskusjoner rundt prosjektet «safe passage», Dublin IV, det felles europeiske asylsystem (CEAS), rammer for felleseuropeisk kvoteflyktning og oppfølging av relokalisering. I tillegg til og i samarbeid med Kirkenes Verdensråd bidrar CCME med kompetanse for kirkelig engasjement i møte med endringer i samfunn og politikk.

Kirkelig Fredsplattform

MÅL 2015-2017

- Kirkerådskonferanser og kursvirksomhet med partnere i Burundi, Kongo, Rwanda, Sudan og Sør-Sudan
- Følge kritisk med på norsk forvaltningspraksis når det gjelder våpenhandel
- Arrangere Do No Harm- og Reflecting on Peace Practices-kurs
- Være representert i fora hvor andre fredsaktører fra sivilsamfunnet deltar
- Arbeide med refleksjon om fredsteologi
- Legge til rette for markeringer av internasjonale merkedager

Gjennom Kirkelig Fredsplattform ønsker NKR å bidra til å fremme kirkens fredsoppdrag ved å styrke norske kirker og kirkelige organisasjoners internasjonale engasjement og samarbeid for fred og forsoning.

Kirkelige organisasjoner har lenge spilt en viktig rolle som pådrivere i nasjonale og regionale freds- og forsoningsprosesser. Kirkelige organisasjoner har en særlig mulighet for freds-fremmende arbeid fordi de i mange land har bred oppslutning og godt utbygd lokale strukturer som gjør det mulig å mobilisere det sivile samfunn. Samtidig har det kirkelige nettverket i mange land også en vertikal akse som strekker seg helt opp på nasjonalt og internasjonalt nivå, og som gir mulighet for beslutningspåvirkning og politisk dialog om fredsprosesser. Dette åpner for bred handling og internasjonalt samarbeid om fredsarbeid.

2016 – et år med endringer

NKR's sekretariatsoppgave i Kirkelig Fredsplattform ble avviklet i mars. Fredsplattformen hadde da brukt opp all egenkapital, og nettverket gikk over til å bli et løst sammensatt nettverk, hvor det er opp til medlemmene selv å ta initiativ til samarbeid om konkrete oppgaver. Nettverket har et arbeidsutvalg som blant annet har ansvar for å legge til rette for et årlig fellesarrangement. Plattformens koordinator, Tor Kristian Birkeland, har gått over i en stabstilling i NKR, med tittelen «fredsrådgiver.»

2016 var samtidig det året hvor fredsarbeidet i NKR måtte klare seg uten nye eksterne midler. Etter at Utenriksdepartementet hadde gitt beskjed om at de ikke lenger kom til å forvalte tilskudd på samme måte som før, og oppfordret oss til å finne andre finansieringskilder, sendte vi høsten 2015 en søknad til Norad for samarbeid om et ledertreningsprogram med kirkene i Great Lakes-området i Afrika (Rwanda, Burundi, DR Kongo). Søknaden ble imidlertid ikke behandlet på linje med andre søknader fordi NKR allerede har en avtale med Norad om samarbeid med kirkene i sørlige Afrika om teologi og menneskerettigheter. Søknaden ble derfor plassert bakerst i køen, og da svar kom i juli, hadde ikke Norad mer penger

igjen. 2016 ble derfor et år med fredsarbeid på lavbluss for NKR.

Ubevæpnet sivil beskyttelse

Det er likevel noen høydepunkter det er verdt å merke seg. Ett av dem er publiseringen av rapporten «Unarmed Civilian Protection. The Methodology and Its Relevance for Norwegian Church-Based Organizations and Their Partners.» Rapporten er en presentasjon av Fredsplattformens utforskning av metoden ubevæpnet sivil beskyttelse, hvor ledsaging er et sentralt element. Det handler i sin kjerne om at militære og voldelige aktører oppfører seg bedre når det er eksterne observatører til stede. Selve tilstedeværelsen av eksterne har en effekt på aktørene. Aktørene innen ledsaging og ubevæpnet sivil beskyttelse utnytter denne effekten på litt forskjellige måter. Noen vektlegger å legge til rette for dialog og relasjonsbygging. Andre vektlegger solidaritet med de undertrykte, og støtte til dem som kjemper for menneskerettigheter og rettferdighet.

Forskningen bak rapporten inkluderte feltbesøk til Nonviolent Peaceforce's arbeid i Sør-Sudan og Kirkenes Verdensråds ledsagerprogram i Palestina og Israel. Vi besøkte/intervjuet dessuten Peace Brigades International, SweFOR (Kristna Fredsrørelsen), og Christian Peacemaker Teams. Arbeidsgruppen i Fredsplattformen som jobbet med temaet ble ledet av Tor Kristian Birkeland, og forskningsprosjektet bygget videre på hans forrige publisering om temaet, «En kilde til håp.» fra 2014.

Rapporten ble publisert på Fredsplattformens årlige fellesarrangement i september, hvor oberst Petter Lindqvist fra Forsvaret/NUPI, og Fredrik Heldal fra Norges Fredslag bidro med responser på rapporten. Arbeidsutvalget i Fredsplattformen ble bedt om å følge opp tematikken, og å foreslå hvordan medlemmene i plattformen kan benytte

Minnemarkering for ofre for tortur og dødsstraff i land som Norge eksporterer militært utstyr til.

seg av metodikken i sine prosjekter.

Forvaltningspraksis når det gjelder våpenhandel

For tredje gang tok NKR initiativ til en minne-markering utenfor Stortinget i april, for å minnes ofre for tortur og dødsstraff i landene som Norge eksporterer militært utstyr til. Denne gang var det 34 organisasjoner som sluttet seg til markeringen.

Vi skrev også en kommentar til Stortings-meldingen om våpeneksporten som fant sted i 2015, hvor vi problematiserte både Norges praksis når det gjelder våpeneksport, og regjeringens fremstilling av eksporten i Stortings-meldingen. Kommentaren er tilgjengelig på våre nettsider.

På vegne av Fredsplattform-medlemmene Mellomkirkelig råd for Den norske kirke, Digni, Caritas Norge og KFUK-KFUM Global, deltok vi også i høringen i utenriks- og forsvars-komiteen på Stortinget om samme tema.

Der la vi vekt på urettferdigheten som ligger i å eksportere militært utstyr til autoritære regimer. Vi ba Stortinget stanse denne praksisen. Både det skriftlige og muntlige høringsinnspillet vårt er tilgjengelig på våre nettsider.

Sudan, Sør-Sudan og Great Lakes

Selv om vi ikke har hatt prosjektmidler å bruke, har vi opprettholdt kontakten med kirkene i Sudan, Sør-Sudan og Great Lakes. Vi deltar i et internasjonalt økumenisk nettverk for Sudan og Sør-Sudan, og deltok i et møte i dette nettverket i Nairobi. Sammen med andre, i hovedsak europeiske, kirkelige aktører, forsøker vi å finne gode måter å støtte våre sudanske og sør-sudanske søsterkirker på.

Samarbeidet med kirkene i Great Lakes har stått stille i påvente av finansiering, som nevnt ovenfor, og vi har ikke hatt noen møtepunkter i 2016.

Global info

MÅL 2015-2017

- Koordinere og tilrettelegge for Global uke 2015 med temaet «klima-rettferdighet»
- Koordinere og tilrettelegge for Global uke 2016 med temaet «moderne slaveri»

Kirkene i Norges Kristne Råd bestemte i 2014 at kirkene ville gi særlig oppmerksomhet til et globalt rettferdighetsspørsmål under en årlig økumenisk Global uke. For 2016 og 2017 står moderne slaveri og menneskehandel i søkelyset.

Slaveri ble forbudt for lenge siden. Det anslås likevel å ramme 27-46 millioner mennesker og utgjør en av vår tids største tragedier. Det foregår i det skjulte og overalt, også i Norge. I møte med problemet kjenner mange på en følelse av avmakt eller avstand.

Vår tids slaver utnyttes daglig i tvangsarbeid, gjeldsslaveri og uakseptable lønns- og arbeidsvilkår. De tvinges til å yte seksuelle tjenester, begå kriminalitet, delta i krigshandling eller frarøves kroppsorganer. En fellesnevner er at de utsettes for alvorlige brudd på menneskerettighetene. Å være fattig, mangle utdanning, være på flukt eller befinne seg i annen sårbar situasjon, øker risikoen for utnyttelse.

Kirkene kan ikke ignorere dette globale ondet. Hver person som utnyttes har et ansikt, et navn og en historie. Når et menneskes frihet og verdighet krenkes, krenkes også Gud Skaperen. Både i Det gamle og Det nye testamentet maner Gud til særskilt vern om mennesker i sårbare situasjoner: fattige, undertrykte, fremmede, enker og farløse. Arbeid mot slaveri er en av måtene kirkene kan være et felles vitnesbyrd «for at verden skal tro» og medvirke til at kjerneverdiene i Guds rike manifesterer seg i verden.

Og derfor ble Global uke arrangert i november 2016. Cirka 40 arrangementer fant sted fordelt på 11 fylker. Syv kirkesamfunn tok aktivt del, foruten en del enkeltstående menigheter og migrantmenigheter. To folkehøgskoler og tre høyskoler ga plass til temaet i undervisningen. Ressursmaterieell og ressurspersoner var tilgjengelig for arrangørene.

Nikish Thapa var gjest under Global uke. Hun arbeider for Higher Ground, en nepalsk organisasjon støttet av Himal Partner. Her drives forebyggende undervisning og rehabilitering av barn og kvinner solgt til India i sexhandel.

Hennes besøk fikk fram hvordan moderne slaveri ikke kjenner verken landegrenser eller grenser for kyniskhet, men også håp om at bønn nytter og at det er utrolig hva ofre kan gjennomleve og like-vel klare å reise seg fra og gå videre i livet.

Arrangementene under Global uke utgjorde en mosaikk av ulike arrangementer:

- Tyrifjord Adventistkirke samlet mer enn 300 deltakere, inkludert 100 ungdommer, til temagudstjenesten «Når slaver settes fri» med besøk av Nikish Thapa.
- Hope for Justice, IMI-kirken i Stavanger og Norges Kristne Råd arrangerte kurs om moderne slaveri og hvordan identifisere og møte ofre.
- Bønnen «Du, de undertryktes venn» ble bedt på en rekke gudstjenester i landet, blant annet av konfirmanter i Sel kirke.
- Større studentarrangementer i Tromsø, på Høyskolen for Ledelse og Teologi og VID Høgskole i Stavanger.
- KRIPOS fortalte om tverrnasjonalt arbeid mot menneskehandel under gudstjeneste og kirkekaffe i Tonsen kirke.
- Temagudstjeneste om moderne slaveri ble sendt på NRK P1.
- Forskere, personer fra Au pair senteret og Kjell Ingolf Ropstad(KrF) innledet på seminar om au pair-ordningen.
- Seniorgruppen i Torshov menighet hadde seminar om rettferdige klær med Frida Ottesen fra «Sweatshop» og foreldre i babysang-gruppen hadde klesbytte-treff.

Norges Kristne Råd og Frelsesarmeen makerte Global uke med et stunt op Oslo Sentralstasjon, der personer stod oppstilt med store prislapper om halsen. 500 flyers med info om moderne slaveri ble utdelt på 30 min.

- Drammen Baptistkirke holdt menighetskveld og temagudstjeneste om moderne slaveri.
- Moss Arena samlet fire ulike kirkesamfunn til temakveld om moderne slaveri med undervisning, internasjonalt kor, mat og fellesskap.
- Unge voksne i St.Svithun katolske kirke inviterte til temasamling om frigjøringspsykologi i møte med ofre for menneskehandel.
- Fire «nabomenigheter» fra ulike kirkesamfunn hadde økumenisk gudstjeneste om moderne slaveri i Trefoldighetskirken i Oslo.
- Ungdommer i Skien baptistkirke ble engasjert etter møte med Nikish Thapa, og deltok ivrig i samtale om hva de kan gjøre.
- Hefte «Drømmer som brast» med 14 ulike tekstbidrag om vår tids slaveri sett i lys av Josef-fortellingen i Det gamle testamente, ble delt ut til 1200 personer og lest av mange. Se mer på side 95.

Takk til alle som deltok under Global uke 2016! «Moderne slaveri kan bekjempes med vilje, kunnskap og samarbeid», sier Per Bondevik, leder for Initiativ for etisk handel. Global uke 2016 viste tydelig at mange medlemmer i kirkene har viljen. Og mange har søkt og fått økt kunnskap og inspirasjon til å engasjere seg. Men behovet for å vite mer er stort, både blant unge og voksne. Ikke bare for å vite mer, men å gjøre mer.

Den kjente anti-slaveri-aktivisten William Wilberforce sa at «du kan velge å se en annen vei, men du kan aldri igjen si at du ikke visste». Måtte vi bli mennesker som vet, og som ikke ser en annen vei, men tar del i felleskapet av gode krefter som står på over hele verden for å bekjempe moderne slaveri, menneskehandel og alle former for utnyttelse.

Derfor håper vi at enda flere kirker og enkeltpersoner blir med i 2017!

Religionspolitikk og religionsfrihet

MÅL 2015-2017

- Gjennom Religionspolitisk utvalg følge arbeidet med ny lov om tros- og livssynssamfunn og forvaltning av gjeldende lovverk.
- Bruke reformasjonsmarkeringen som historisk bakteppe for å belyse tros- og livssynssituasjonen i Norge i dag.
- Bidra til å fremme respekt for religionsfriheten nasjonalt og internasjonalt

Det religionspolitiske arbeidet i NKR viderefører på den ene siden det interessepolitiske arbeidet som tidligere ble ivarettatt av Norges Frikirkeråd på vegne av norske frikirkesamfunn.

Dessuten videreutvikler man det økumeniske samarbeidet om religionspolitiske saker og spørsmålet om de kristne trossamfunnenes rolle i samfunnslivet og om religionens plass i det offentlige rom generelt.

Utgangspunktet for det religionspolitiske arbeidet i NKR er det verdisyn som ligger til grunn for menneskerettighetene i alminnelighet og religions- og samvittighetsfriheten spesielt. Sentrale stikkord her er likeverd og ikke-diskriminering. NKR vil forsvare religionsfriheten og være en viktig premissleverandør i debatten om stat-kirkespørsmålet. Videre vil NKR være en sentral aktør i samtalen om hvordan religionsfriheten og andre rettigheter skal balanseres mot hverandre.

Dessuten er det slik i vårt flerreligiøse samfunn at det religionspolitiske arbeidet vil ha et perspektiv som strekker seg utover de kristne trossamfunnene behov. Derfor engasjerer NKR seg aktivt i arbeidet til Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL).

Endringer i trossamfunnsloven

Trossamfunnsloven ble endret fra 1.1. 2016 slik at merkostnader som fulgte etter opphevelsen av boplikten for Den norske kirkes prester skulle holdes utenfor beregningsgrunnlaget for tilskudd etter trossamfunnsloven. NKR argumenterte sammen med representanter for andre tros- og livssynsminoriteter mot lovendringen.

Problemstillingen ble ytterligere satt på spissen gjennom et nytt lovendringsforslag fremmet sommeren 2016. Pensjonskostnadene før 1.1.2017 skulle også holdes utenom beregningsgrunnlaget. Medlemssamfunnene i NKR, Den norske kirke unntatt, mente lovendringsforslaget stred mot intensjonen og forarbeidene til trossamfunnsloven. En høringsuttalelse som kort argumenterte for både dette synet og Den norske

kirkes syn ble avgitt.

Ny lov

Regjeringen har varslet at en ny samlet lov om tros- og livssynssamfunn sannsynligvis vil bli sendt på høring før sommeren 2017. Loven vil sannsynligvis inneholde et eget kapittel om de nødvendige lovbestemmelsene om Den norske kirke og ellers nærmere bestemmelser om tros- og livssynssamfunn og vilkår for registrering av, medlemskap i og tilskudd til disse. NKR har deltatt på flere møter der ulike utkast til nytt opplegg for tilskudd til tros- og livssynssamfunn er drøftet. En Stortingsmelding om tros- og livssynspolitikken vil først komme i neste stortingsperiode.

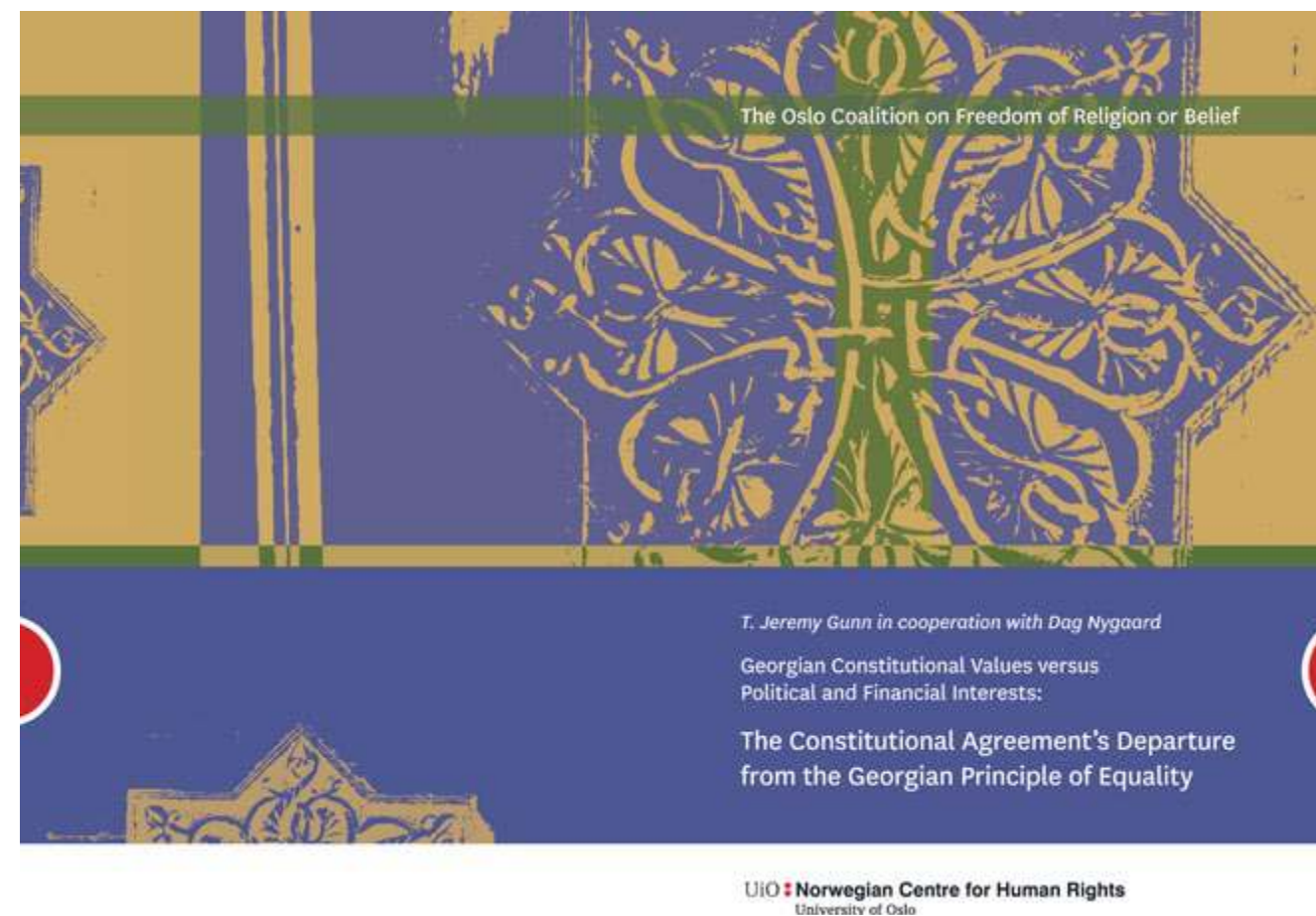
NKR deltar også aktivt i arbeidet med disse spørsmål i STL. Hensikten med dette arbeidet er å avklare ulikheter i synspunkter i tros- og livssynssamfunnene og evt. utarbeide omforente felles standpunkter. Spørsmålet om tilskudd til tros- og livssynssamfunn dukker stadig opp i den offentlige debatt. NKR har gjennom flere debattinnlegg i dagspressen forsøkt å bidra til en opplyst debatt. Videre blir NKR invitert til å bidra på seminarer om aktuelle religionspolitiske problemstillinger og vår kompetanse har blitt etterspurt av andre organer og organisasjoner som arbeider med religionspolitiske spørsmål.

Medlemsregistrering

NKR har fulgt arbeidet med å avklare saken om medlemsregistrering i de nordiske folkekirkene og i noen grad bistått dem med informasjon og råd. I tillegg bruker medlemssamfunnene NKR som rådgiver i ulike relevante saker.

Kommunale tilskudd

Kommunenes mangeartede forvaltning av tilskudd til tros- og livssynssamfunn har også vært gjort til gjenstand for oppmerksomhet. NKR har på bakgrunn av henvendelse fra medlems-

samfunn funnet grunn til å ta Halden kommunes budsjettall nærmere i øyesyn. En henvendelse til kommunen ble sendt i desember 2016.

Oslokoalisjonen

NKR har bidratt til Oslokoalisjonens arbeid i 2016. Dag Nygård er medlem av Oslokoalisjonens råd og har deltatt aktivt i Oslokoalisjonens arbeid med forberedelse av flere internasjonale konferanser, særlig "The Politicisation of Freedom of Religion or Belief for Better and Worse" som ble holdt på Lysebu i oktober 2016.

Ved årsskiftet 2015/16 offentliggjorde Oslokoalisjonen rapporten "Georgian Constitutional Values Versus Political and Financial Interests: The Constitutional Agreement's Departure from the Georgian Principle of Equality". Rapporten er laget på oppdrag for Oslokoalisjonen av Professor T. Jeremy Gunn, Université International de Rabat i Marokko, i samarbeid med Dag Nygård. Rapporten ble laget som et bidrag til arbeidet til Europarådets menneskerettighetskommissær. USAs utenriksdepartement

har henvist til publikasjonen i sin årlige rapport om religionsfrihetens stilling.

Nygård ble også invitert i desember 2016 til Wien av Organisasjonen for Sikkerhet og Samarbeid i Europa (OSSE) for å bidra på konferanser om «Combating Intolerance and Discrimination against Christians».

Våren 2017 planlegges det tre fellesseminar med Human-Etisk Forbund der ulike sider ved utforming av tros- og livssynspolitikken tas opp.

Teologisk dialog

Norsk teologisk samtaleforum (NTSF) er en økumenisk-teologisk samtalegruppe bestående av representanter fra kristne kirker og trossamfunn tilsluttet Norges Kristne Råd.

MÅL 2015-2017

- Videreutvikle samtalemetodikk fra Global Christian Forum som legger vekt på vitnesbyrdet og viktigheten av å dele tro og spiritualitet
- Utarbeide respons på dokumentet «Kirken – på vei mot en felles visjon»
- Øke kjennskap til teologiske bi- og multilaterale samtaler

Samtaleforumet har siden det ble opprettet i 1983 arbeidet med en rekke teologiske temaer med relevans i nasjonale konteksten og i takt med den internasjonale økumeniske bevegelsen. NTSF har spesielt arbeidet med dokumenter fra Faith and Order i Kirkenes Verdensråd (KV), blant annet:

- Trosbekjennelsen i vår tid – en økumenisk kommentar til den Den nikenske trosbekjennelse
- Israel og Palestina - en økumenisk utfordring
- Hva er kirken? To økumenisk bidrag
- «Når dere kommer sammen» - Gudstjenesten i kristne kirker og trossamfunn i Norge
- Må de alle være ett
- Høringssvar til KV's dokument om «Kirken»

I løpet av 2015 og 2016 har NTSF arbeidet med høringssvar til KV's dokument «Kirken - på vei mot en felles visjon», som kan leses på side 88. Her uttrykker NTSF glede over den økumeniske framgangen dette dokumentet representerer, og det er også positivt at samtaleforumet kan levere en felles uttalelse på tvers av kirkefellesskapet. I uttalelsen stiller NTSF noen spørsmål til videre samtaler:

- Er dokumentet representativt nok?
- Kirken som «ekklesia» bortfaller fra dokumentet.
- NTSF er kritisk til måten «Kirken i verden» omtales som om den ene delen av kirken hjelper den andre delen ut av fattigdom og nød. NTSF ser det alvorlig at de fattiges relasjon med kirken adresseres på det praktiske plan og ikke på det dogmatiske. Dokumentet burde drøftet fattiges roller i forståelsen av «Kirken» som sakramental felleskap.
- NTSF er sterk kritisk til mangelen på referanse til eskatologi i det nye KV dokumentet og ikke minst fraværet av harmoni mellom kirke-dokumentet og misjonsdokumentet

Prosjektet ble avsluttet våren 2016 og et nytt prosjekt er i gang. Siden det i 2016 var 200-års-jubileum for Bibelselskapet og vi i 2017 markerer reformasjonen har NTSF begynt et prosjekt om bibelsyn og bibelbruk i kirkesamfunnene. Det skal utarbeides et ressurshefte i som en del av NKRs skriftserie. Målgruppen for dette er både kirkeledere, men også til allment bruk i menighetsarbeid - for eksempel i trosopplæring.

Sammen mot overgrep

Kirkelig nettverk: Sammen mot overgrep er et nasjonalt økumenisk kontakt- og koordineringsråd som har som mål å bidra med kunnskap og kompetansebygging som styrker deltakernes arbeid med overgrepssfeltet.

Innenfor nettverket ble det satt ned en arbeidsgruppe med følgende mandat: «Jobbe med policy og mal for håndtering, inkludert enhetlige begreper og definisjoner. Ut fra dette kan kirkene utarbeide og/eller oppdatere egne retningslinjer og beredskapsplaner.»

Arbeidsgruppen hadde representanter fra ulike kirkesamfunn og organisasjoner, stab i Norges Kristne Råd og Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep. Arbeidet resulterte i en veiledning som nå ligger på NKRs nettside. Den to deler: Gode holdninger (forebygging) og Håndtering av seksuelle overgrep.

Kirkelig ressurscenter står som arrangør av to årlige samlinger der deltakere i nettverket kan få oppdatering og påfyll:

Fagdagen 2016 ble arrangert 7.juni fra kl.09-13 på Gjestehuset Lovisenberg. Tema for dagen var «Håndtering, retningslinjer og beredskap når seksuelle overgrep skjer i kirkelig sammenheng.» Målgruppen var ledere og medarbeidere med personal- og håndteringsansvar i kirker og

kirkelige institusjoner og organisasjoner. Det nylig utarbeidede ressursmateriellet ble presentert på fagdagen.

Novemberkonferansen (NOKO) ble arrangert i Ingeniørenes hus 24. og 25.november med temaet «Makt til å forandre – om avmakt, maktmisbruk og den gode maktutøvelsen». På konferansen ble også 20-års jubileet for ressurscenteret markert.

Jarle Skullerud, Den Evangelisk Lutherske Frikirke, og Karin R. Thompson representerer Norges Kristne Råd i Kirkelig ressurscenter representantskap, og Terje Aadne, Det Norske Baptistsamfunn, i ressurscenterets styre.

MÅL 2015-2017

- Formidle informasjon om aktuelle saker til nettverksdeltakerne
- Arrangere to årlige kurs og konferanser i samarbeid med Kirkelig Ressurscenter
- Sette ned relevante arbeidsgrupper der nettverkets deltakere finner det naturlig

Ungdom og økumenikk

NKR ønsker å engasjere ungdom i økumenisk arbeid, samt bidra til å bygge relasjoner mellom medlemskirkenes barne- og ungdomsorganisasjoner.

MÅL 2015-2017

- Arrangere tur til Genève sammen med styret
- Engasjere ungdom for klima i forbindelse med Global uke 2015, klimatoppmøtet i Paris 2015 og Kirkenes Verdensråds Sentralkomitemøte i Trondheim i juni 2016

I september 2015 var fem ungdommer fra medlemskirkenes ungdomsorganisasjoner med på styrets tur til Genève. Dette var berikende for gruppen og ga verdifulle erfaringer både for ungdommene og styremedlemmene.

Deltakelse på denne turen skulle følges opp med å engasjere ungdom til Global uke 2015 og klimatoppmøtet i Paris. Dessverre ble ungdomsdeltakelsen under Global uke 2015 lavere enn vi hadde håpet på. Vi antar at mye av grunnen til dette er at mange ungdommer allerede er engasjerte i klimasaken gjennom organisasjoner som Changemaker eller Natur og Ungdom, og dermed ikke trengte en ny arena for engasjement. Under Global uke 2016 med moderne slaveri som tema opplevde vi mer aktivitet fra ungdom, og vi vil derfor jobbe mer spesifikt med å involvere ungdom i tidligere stadier i planleggingen for Global uke 2017.

På klimatoppmøtet i Paris 2015 skulle noen ungdommer som var med til Genève og som har vært aktive i klimatematikken tidligere delta som en del av den norske interreligiøse delegasjonen.

På grunn av terrorangrepene i Paris november 2016 ble det til at flere av deltakerne i den interreligiøse delegasjonen bestemte seg for å ikke reise, deriblant en del av ungdommene. Likevel ser vi en positiv utvikling der ungdom tenkes som en naturlig - og viktig - del av en slik delegasjon.

I forbindelse med Kirkenes Verdensråds Sentralkomitemøte i Trondheim i juni 2016 ble ungdom rekruttert til å være stewards. Stewardprogrammet består av en ukes økumenisk opplæring, og så en ukens tjeneste under sentralkomitemøtet. Tidspunktet var en utfordring, fordi mange unge hadde startet i sommerjobb. De 15 deltakerne fra Norge, Sverige, Danmark, Finland, Albania og Estland ble en sammensveiset gjeng som var på sightseeing i Nidarosdomen, feiret St.Hans på Sverresborg Museum og arbeidet utallige timer med praktisk tilrettelegging på sentralkomitemøtet. I etterkant forteller de om stewardsprogrammet som en reise inn i økumenikken som de vil fortsette i mange år framover.

Lokaløkumenikk

NKR arbeider for at kirkene utvikler sterkere forpliktelser og relasjoner seg imellom. Det er også et mål å bidra til utvikling av nye økumeniske samarbeidsformer. Sentralt i dette står lokaløkumenikken.

Lokaløkumenikk har stått på agendaen i NKR lenge. Dette må ikke forstås som et uttrykk for at det ikke skjer mye bra lokaløkumenisk arbeid. For det gjør det! Det styret imidlertid opplever er at det kan være noen fordeler med å organisere det lokale økumeniske arbeidet litt fastere. Dette fordi det gir mulighet til å involvere flere enn kun menighetslederne og slike gjøre økumenikk mer til et anliggende for hele menigheten. På den måten blir det en del av menighetens struktur, som det rapporteres på på årsmøter og liknende og det blir ikke så personavhengig og sårbart som det er mange steder i dag.

Fra NKRs side er det imidlertid ikke noe ønske om å strømlinjeforme det lokale økumeniske arbeidet etter én mal. Det viktigste er ikke *hvordan* det skjer, men at det skjer. Derfor er også de lokale kristne rådene som har en link til NKR organisert på ulike måter og de utfører forskjellige oppgaver: I Trondheim var Trondheim Kristne Råd medarrangør av et dialogmøte sammen med NKR i juni i år, mens Fredrikstad Kristne Råd har posisjonert seg som en aktør i lokalsamfunnet som blant responderer på

kommunale høringer og andre prosesser.

I oktober arrangerte vi en lokaløkumenisk erfaringskonferanse i sammenheng med den årlige økumeniske fagdagen på Menighetsfakultetet. Sistnevnte fokuserte på økumenisk tilnærming i dåpsforståelse og stilte blant annet følgende spørsmål:

- Hvordan er den økumeniske samtalen om dåpen akkurat nå i økumeniske fora?
- Hvilke innsikter henter kirkene fra hverandre i dåpsspørsmålet?
- Hvordan møter Dnk utfordringen med at færre barn blir døpt?
- Lykkes kirkene med sin dåpsopplæring?
- Hvordan er situasjonen i frikirkesamfunnene?
- Fra det teologiske verkstedet: Dåpen som tegn-handling – et økumenisk bidrag?

MÅL 2015-2017

- Oppmuntre og bidra til å etablere flere lokale kristne råd
- Arrangere en årlig lokal-økumenisk erfaringskonferanse
- Utarbeide en «lokal-økumenisk verktøykasse»
- Støtte opp om og stimulere til økumenisk samarbeid om Kirkens Nødhjelps fasteaksjon

Skaperverk og bærekraft

MÅL 2007-2016

- Være sentrale pådrivere for og bidragsytere til bærekraftige samfunn lokalt, nasjonalt og globalt
- Bidra til å sikre en forpliktende, rettferdig og ambisiøs internasjonal klimaavtale, og en bred kirkelig og folkelig oppslutning om denne
- Demonstrere et bevisst forhold til miljø, forbruk og rettferd
- Skape håp og framtidstro med ord og handlinger

Skaperverk og bærekraft er et felles kirkelig samarbeidsprosjekt for endring i kirke og samfunn. Samarbeidsprosjektet ble avsluttet i 2016.

Gjennom ni år har Norges Kristne Råd (NKR), Kirkens Nødhjelp (KN) og Den norske kirke (Dnk) samarbeidet om en felles utfordring: at vår livsstil bidrar til å ødelegge Guds skaperverk og gjøre livet enda vanskeligere for verdens fattigste. Prosjektet har bidratt til:

Bærekraftige samfunn

Lokalt. Antall grønne menigheter har vokst fra 79 til 322. Grønne menigheter tar bevisstgjøring og holdningsendring av medlemmene på alvor, og setter det ut i praksis gjennom samarbeid med andre i lokalmiljøet.

Nasjonalt er det økt bevissthet om viktigheten av et «grønt skifte». Prosjektet har bidratt til dette gjennom holdningsskapende arbeid og sitt engasjement i Klimavalgalliansen, Klimavalg 2013 og Broen til framtiden. Klimapilegrim 2015 engasjerte tusener over hele landet med utgangspunkt i lokale menigheter.

Globalt bidro Klimapilegrim 2015 til en massiv mobilisering med tilsvarende kampanjer i mange land, et tverreligiøst samarbeid og krav om en ny global klimaavtale med vekt på rettferdig byrdefordeling og bærekraftig utvikling.

Klimaavtalen i Paris

Det internasjonale og tverreligiøse samarbeidet rundt Klimapilegrim 2015 og tidligere COP-møter bidro til at Paris-avtalen ble bedre enn den ellers ville blitt. Dette er bekreftet fra FNs klimasjef Christiana Figueres, og andre som var tett på i forhandlingene om avtalen.

Forpliktende: Utslippskutt fra hvert enkelt land skal rapporteres på hvert femte år, og strammes inn. Avtalen trår i kraft fra 4. november 2016.

Rettferdig: Gjennom den internasjonale klimapilegrimskampanjen som overleverte 1.8 mill underskrifter, bidro prosjektet til å gi et større ansvar for egne utslipp hos rike land og til finansiering av klimatilpasningstiltak i fattige land.

Ambisiøs: Alle underskriftene og mange religiøse ledere bidro til at avtalen begrenser den globale oppvarmingen til 1,5 grader så langt det er mulig. Dette er av stor betydning for

små øystater og for de fattigste som rammes av klimaendringer allerede. Det tvinger fram raske og store endringer om vi skal ha noen mulighet til å nå målet.

Et bevisst forhold til miljø, forbruk og rettferd

Prosjektet har vært opptatt av å vise i praktisk handling at vi er villig til selv å gå en ekstra mil. Gjennom Klimapilegrim vandret vi samlet en og en halv gang rundt jordkloden – bare i Norge. Grønne menigheter velger ut minst 25 konkrete tiltak de kan gjøre for å bli registrert som grønn menighet. Mange hovedkontor, regionkontor, fellesråd, menigheter og arrangement i kirke-landskapet er registrert som miljøfyrtårn. Kirkesamfunn, menigheter og organisasjoner har etablert gjenbruksbutikker basert på frivillighet og dugnadsånd. I Dnk ble det foretatt en klimafotavtryksanalyse for alle ledd i organisasjonen. Den følges opp av en handlingsplan med mål om å redusere det samlede klimafotavtrykket fra Dnk.

Håp og framtidstro

Prosjektet har fokusert på en trosmessig og vitenskapsbasert forankring av engasjementet, i vissheten om at materiell velstand og stadig økende forbruk ikke er svaret på alle menneskelige behov. Vi vet at klimaendringene er her allerede og at de fattigste rammes hardest. Vi vet at verden må legge om til fornybar energi snarest mulig om vi skal unngå ubotelig skade på skaperverket som vi alle er en del av. Vi har utformet et teologisk grunnlag som åpner opp for refleksjoner og dialog, og bidrar til å sette troen i sammenheng med dagens klimautfordringer. Basert på kunnskap og overbevisning har vi understreket troen på det gode og et håp for framtida. Ved å løfte fram en slik forankring og konkrete handlingsalternativ har prosjektet bidratt både til mening, håp og framtidstro. Vi er mange som ønsker å bidra til en bærekraftig framtid, men da må vi gjøre mer, sammen og på mange måter.

Interreligiøs delegasjon på klimatoppmøtet i Paris 2015. Øverst fra venstre: Ingrid Næss-Holm (Kirkens Nødhjelp), Janne Dale Hauger (Den norske kirke), Kristine Gran Martinsen (Norges Unge Katolikker), Idun Moe (Den Evangelisk-Lutherske Frikirke), Susanne Lende (Den norske kirke). Nede fra venstre: Biskop Ingeborg Midttømme (Den norske kirke), Anne Sender (Det mosaiske trossamfunn), Einar Tjelle (Den norske kirke), Ghulam Abbas (Islamsk Råd Norge), Ibrahim Kebba Saidy (Dar-ul-Salaam Islamic Centre), Ingrid Rosendorf Joys (Den katolske kirke), Olav Fykse Tveit (Kirkenes Verdensråd) og Elin Finnseth Sæverås (Norges Kristne Råd).

Samarbeidet utfordrer oss alle!

Derfor nytter det ikke å skyve ansvaret fra seg og forvente at andre skal gjøre jobben. Både troen og vitenskapen sier oss at alle må ta ansvar og at samarbeid er eneste farbare vei mot et felles mål.

- **Hver enkelt** av oss utfordres til en bærekraftig livsstil som inkluderer eget forbruk, innkjøp og avfall, reiser, energibruk og matvaner mm.
- **Menigheter** i alle kirkesamfunn kan bli grønne menigheter. Felleskapet i kirke og menighet bør styrke, utfordre, legge til rette og veilede til et bærekraftig liv lokalt og globalt.
- **Nasjonale kirkelige organer og kristne organisasjoner** utfordres til økt og forpliktende samarbeid om konkrete tiltak innenfor feltet.
- **Kirkelige utdanningsinstitusjoner** må legge til rette for forskning og fordypning på vern om skaperverket og kamp for rettferdighet, og å la dette bli en tydeligere del av undervisningen.
- **Alle kirkesamfunn** utfordres på sin diakonale og profetiske rolle til å verne om skaperverket og kjempe for de svakestes rett i konkret handling og tydelig tale.
- **Alle sivilsamfunnsaktører, inkludert andre religioner, miljøbevegelse og fagbevegelse** oppfordres til samarbeid med kirker, menig-

heter og kristne organisasjoner for å danne brede folkebevegelser for endring av samfunnet.

- **Lokale og nasjonale politikere** må legge til rette for enkeltmennesker og bedrifter til å ta klimavennlige valg, og for å få til en god overgang til et mer bærekraftig og klimarettferdig samfunn.
- Regjering og Storting må bygge ned vår oljeavhengighet, og prioritere andre næringer som kan gi nye grønne arbeidsplasser. Det grønne skiftet må fylles med konkret innhold og nasjonale utslipp må ned i tråd med Paris-avtalen.
- **Politiske myndigheter** på alle plan utfordres til å gi konkrete alternativ til stadig økonomisk vekst og økende forbruk, og å motarbeide økende forskjell mellom fattig og rik. Norsk innenriks- og utenrikspolitikk må bidra til å oppfylle FNs bærekraftsmål.

Vi vil bidra til at Norge skal oppfylle Paris-avtalen og bærekraftsmålene. Vi vil støtte våre folkevalgte med tiltak som må til om det så skulle medføre tøffe tak og vanskelige perioder. Vi har mange i ryggen når vi kjemper videre for en bærekraftig framtid for alle mennesker og for hele skaperverket.

Pilegrimsuandring

I perioden 24. mai – 21. juni organiserte NKR en pilegrimsuandring fra Oslo til Trondheim. Knut Refsdal vandret hele turen fra Oslo til Trondheim, og underveis fikk han følge av kirkeledere, journalister, politikere og samfunnsdebattanter.

MÅL 2015-2016

- Forpliktelse til inter-religiøs dialog og samarbeid og tverrkulturell kommunikasjon, er en uunnværlig del av kirkens oppdrag
- Oppmuntre lokalmenigheter til å delta i lokale interreligiøse dialoger og andre samarbeidsprosjekt.

Denne ble gjennomført under følgende overskrift: «Tros- og livssynssamfunn er konstruktive bidragsytere i samfunnet, som bidrar til å fremme gjensidig forståelse og respekt for felles verdier og som derfor tar avstand fra fiendebilder, voldelig ekstremisme og hatytringer». Formålet med turen var å støtte dialogarbeid på tros- og livssynsområdet og forebyggende tiltak mot radikaliserings og voldelig ekstremisme, samt bidra til å fremme gjensidig forståelse og respekt for felles verdier som samfunnet bygger på, herunder demokrati, rettsstat og menneskerettigheter.

Med på deler av vandringen var 23 ledere fra tros- og livssynssamfunn i Norge. Disse

25/05: I dag vandret jeg første del av etappen sammen med Sigmund Kristoffersen (Pinsebevegelsen), Edin Kadric (Det bosniske fellesskapet) og Johannes Ek Reindal (journalist i Dagen). De har nå snudd, mens jeg har nådd dagens mål. Overnatting i et flott stabbur. Ved Skedsmo kirke var det 608 km igjen...

27/05: I dag startet turen fra Risebru sammen med sju medvandrere. Vi gikk til Eidsvollsbbygget der vi hadde dialogmøte om flyktningssituasjonen som utfordring til tros- og livssynssamfunn. Katarina Heradstveit (IMDI), Lemma Desta (Flerkulturelt kirkelig nettverk), Helga Pedersen (Ap), Atle Sommerfeldt (Den norske kirke), Dragan Makojevic (Philanthropy, Serbia), Foteini Koutsotheodoro (Apostoli, Hellas), Sosan Asgari Mollestad og Torleif Hamre (Eidsvoll 1814) deltok. Alle med spennende perspektiver som gjorde dette til en god dialog.

30/05: På Hamar hadde vi et dialogmøte om religiøs ekstremisme der generalsekretær Kristin Mile (Human-Etisk Forbund), visepolitimester Martin Welhaven, rektor Ole Christian Hem (Børstad ungdomsskole) og biskop Solveig Fiske innledet. «It takes a whole village to raise a child.»

14/06: Kvelden ble avsluttet med dialogmøte i Oppdal Kristne Senter der biskop Tor Singsaas (Den norske kirke), Terje Aadne (Det Norske Baptistsamfunn), Øyvind Haraldseid (Misjonsforbundet), Heidi Carlson (KrF), Geir Morten Rogstad (Oppdal Kristne Senter) og Arne Aspeland (Den norske kirke) deltok i en dialog om kirkenes respons på flyktningssituasjonen.

21/06: Nå er jeg i Trondheim! Fra Sundet gikk vi sammen med en ungdomsgjeng fra Mosjøen og på Lian sluttet ytterligere 50 personer seg til vandringen inn mot byen som ble ledet av Einar Vegge. Kvelden ble avsluttet med et dialogmøte i Metodistkirken der kulturminister Linda Helleland, April Almaas og Tarjei Cyvin (Trondheim Kristne Råd, Petter Myhr (Olavs-festdagene), Hanne Paltiel (STL Trondheim), Gullaug Lereim Dybdahl (St. Olav Kirkeakademi) og Ahmet Kasis og Eivind Kase (En Verden i Dialog) delte erfaringer fra tros- og livssynsdialog i Trondheim.

22/06: På Kirkenes Verdensråds sentralkomite-møte i dag fikk jeg kort si noe om hensikten med vandringen. Det ble en fin opptakt til de fortsatte samtalen om «Pilgrimage of Justice and Peace». Senere på dagen gikk jeg til milesteinen som viser 0 km til Nidaros. Der traff jeg kulturminister Linda Helleland.

“Knut Refsdal – Secretary General of the Christian Council of Norway – has spent the last 30 days as a pilgrim, walking all the way from Oslo to Trondheim. He has walked with people of different beliefs. And as a prelude to this meeting, he has also walked with delegates from this Central Committee meeting. On the way, he has hosted several seminars. The themes has ranged from religious extremism to the refugee situation in Norway and Europe. Yesterday’s topic was local religious dialogue here in Trondheim. And I was fortunate to be a part of it.”
(Linda Helleland, kulturminister, i hilsen til Kirkenes Verdensråd, juni 2016)

“I am so proud of my Methodist friend and colleague, Knut Refsdal, the general secretary of the Christian Council of Norway. He literally walked the 643 km from Oslo to Trondheim the weeks before the event. He made it a pilgrimage of justice and peace, organizing a lot of conversations and meetings on his way to discuss how the churches can contribute to the qualities of tolerance, generosity, justice and peace among all people and faiths.”
(Olav Fykse Tveit, generalsekretær i Kirkenes Verdensråd, i hilsen til World Methodist Council, september 2016)

Rådsmøtet 2015

Administrasjon og forvaltning

Medlemmer

- Den Anglikanske kirke i Norge
- Den etiopisk ortodokse kirke i Norge
- Den Evangelisk Lutherske Frikirke
- Den Katolske Kirke
- Den nordisk-katolske kirke
- Den norske kirke
- Den ortodokse kirke i Norge - Hellige Nikolai menighet
- Den tyske menighet i Norge
- Det Greske Orthodoxe Samfunn
- Det Norske Baptistsamfunn
- Den serbisk ortodokse kirke i Norge - Hl. Vasilije Ostroski menighet
- Frelsesarmeen
- Guds Menighet, Vegårshei
- Kvekersamfunnet
- Metodistkirken
- Misjonskirken
- Oppdal Kristne Senter
- Oslo Kristne Senter
- Pinsebevegelsen
- Svenska kyrkan i Norge

Observatører (organisasjoner)

- Kirkens Nødhjelp
- Det Norske Bibelselskap
- Blå Kors Norge
- NORME - Norsk Råd for Misjon og Evangelisering
- Digni

Observatører (kirkesamfunn)

- Den finske menighet
- Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn
- Adventistkirken

Styret

- Terje Aadne, Det Norske Baptistsamfunn, leder
- Berit Hagen Agøy, Den norske kirke, nestleder
- Ingrid R. Joys, Den katolske kirke
- Jarle Skullerud, Den Evangelisk Lutherske Frikirke
- Øyvind Gaarder Andersen, Pinsebevegelsen
- F. Johannes, Den ortodokse kirke i Norge - Hellige Nikolai menighet (gruppen av ortodokse menigheter)
- Helga Haugland Byfuglien, Den norske kirke
- Ole-Kristian Thoresen, Oslo Kristne Senter (gruppen av frittstående menigheter)
- Per Anders Sandgren, Svenska kyrkan i Norge (gruppen av utenlandsmenigheter)
- Petter N. Dille, Den norske kirke
- Vibeke Krommenhoek, Frelsesarmeen
- Øyvind Haraldseid, Misjonsforbundet
- Øyvind Helliesen, Metodistkirken

De fem første utgjør styrets arbeidsutvalg. Styret har hatt fire møter og AU har hatt fire møter.

Samarbeidsrelasjoner

NKR samarbeider tett med Kirkelig Ressurs-senter mot vold og seksuelle overgrep, der Terje

sitter i styret, og Jarle Skullerud, Karin Thompson og Knut Refsdal (vara) sitter i representantskapet.

NKR er medlem av Frivillighet Norge, K-Stud og STL. Generalsekretær, spesialrådgiver og Beate W. Thormodsæter fra Metodistkirken har representert NKR i STL.

NKR er observatør i Kirkens Nødhjelps representantskap og i styret i NORME. I samtale-gruppa mellom Mellomkirkelig råd for Den norske kirke og Islamsk Råd Norge er Nora Stene Preston og spesialrådgiver NKRs representanter.

Sekretariatet følger opp kontakten og samarbeidet med økumeniske råd og kirker i Norden og Baltikum samt økumeniske råd i Europa og globalt. Oppdateringer fra norske representanter i Kirkens Verdensråds (KV) sentralkomité og Konferansen av Europeiske Kirkers Governing Board står jevnlig på dagsorden i NKRs styre.

Stab

Staben holder til i Kirkens hus i Rådhusgt. 1-3 i Oslo og er samlokalisert med K-Stud, STL, Kirkens SOS og Stiftelsen Karibu. Hvert halvår har vi stabsdager og en gang pr. uke har vi stabsmøte. NKR er representert ved ulike anledninger i medlemssamfunnene gjennom sine ansatte og ved styreleder og -nestleder.

Knut Refsdal,
generalsekretær

Dag Nygård,
spesialrådgiver

Karin R. Thompson,
kontorleder

Lemma Desta,
koordinatør, Flerkulturelt kirkelig nettverk

Tor Kristian Birkeland,
fredsrådgiver

Elin Finnseth Sæverås,
koordinatør, Global info

Olav Lerseth,
koordinatør for de ortodokse

Hege Merete Andersen,
informasjonsmedarbeider

Bjørg Haugstulen,
regnskapsfører

Styringsgrupper

NTSF

- Den Evangelisk Lutherske Frikirke: Andreas Woie, Jan Gossner
- Den katolske kirke: Pål Bratbak, Maria Junttila Sammut
- Den norske kirke: Beate Fagerli, Stephanie Dietrich
- Den tyskspråklige menighet: Sebastian Wilhelm
- Det Norske Baptistsamfunn: Linda Aadne
- Det Norske Misjonsforbund: Reidar Salvesen
- Frelsesarmeen: Marit Skartveit
- Metodistkirken: Hilde Marie Movafagh, Christina M. Thaarup
- Oslo Kristne Senter:
- Pinsebevegelsen: Pål Helmersen
- Svenska Margareta kyrkan: Anna Runesson
- Syvendedags Adventistkirken: Arne Brede sen, Tor Tjeransen
- Kvekersamfunnet: Egil Mardal Johannesen, Marit Kromberg
- Ortodokse kirker: Fader Olav Lerseth

Religionspolitisk utvalg (RPU)

- Den Evangelisk Lutherske Frikirke: Terje Solberg
- Den finske menighet: Anssi Elenius
- Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn: Jan Bygstad
- Den katolske kirke: Torbjørn Olsen
- Den norske kirke: Ole Inge Bekkelund
- Det Norske Baptistsamfunn: Håkon Sigland
- Frelsesarmeen: Jan Peder Fosen
- Kvekersamfunnet: Marit Kromberg
- Metodistkirken: Svein J. Veland
- Misjonskirken: Ingunn Folkestad Breistein
- Pinsebevegelsen: Jan Eilert Aakre
- Svenska kyrkan i Norge: Per Anders Sandgren
- Syvendedags Adventistkirken: Finn F. Eckhoff

Global info

- Kirkens Nødhjelp: Inger-Torunn Sjøtrø
- Metodistkirken: Kari Hay

- ADRA/Adventistkirken: Gry Haugen
- Den norske kirke: Janne Dale Hauger/Andreas Saaghus
- Frelsesarmeen: Petra Kjellen Brooke
- Svenska Kyrkan i Norge: Kristina S. Furberg
- Baptistsamfunnet: Peter Ngaidam

Flerkulturelt kirkelig nettverk

- Baptistsamfunnet: Mette Marie Bommen
- Norges Kristelige Studentforbund: Torkil Hvidsten
- KIA Norge: Rune Fiskerstrand
- Kirkens Nødhjelp: Siv Bonde
- Adventistkirken: Finn F. Eckoff
- Stiftelsen Betanien Oslo: Susanne Kralik
- Kvekersamfunnet: Roger Cassidy og Judith Nilsen
- Kirkens Bymisjon: Steinar Eraker
- Den norske kirke: Steinar Ims
- Oromo Evangelical Church in Oslo: Fekadu Gurmessa Ofgaia
- Oljeberget menighet: Crispin Kashale
- Scandinavian Chinese Church of Oslo: Xida Chen
- Den greske ortodokse menighet Evangelismos tis Theotokou: Kyriaki Papadopoulou Samuelsen
- Den Evangelisk Lutherske Frikirke: Gunnar Johansen
- Pinsebevegelsen: Jan Eilert Aakre

Samarbeidsrelasjoner

NKR er medlem av Frivillighet Norge, K-Stud og STL.

NKR er observatør i Kirkens Nødhjelps representantskap, i styret i Norme og i samtalegruppa mellom Mellomkirkelig råd for Den norske kirke og Islamsk Råd Norge.

Sekretariatet følger opp kontakten og samarbeidet med økumeniske råd og kirker i Norden og Baltikum samt økumeniske råd i Europa og globalt. Oppdateringer fra norske representanter i Kirkenes Verdensråds (KV) sentralkomité og Konferansen av Europeiske Kirkers (KEK) Governing Board står jevnlig på dagsorden i NKR's styre.

NKR er representert i en lang rekke nettverk og arbeidsgrupper, blant andre:

- Den norske styringsgruppa i Kirkenes Verdensråds ledsagerprogram (EAPPI), koordinert av Kirkens Nødhjelp.
- Forum 1325, som konsentrerer seg om FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1325 (om kvinners rolle i konflikter og fredsprosesser).
- Fredsgruppen i Forum for utvikling og miljø, som samler store deler av sivilsamfunnet når det gjelder fredsspørsmål.

- Støttegruppe for Sudan og Sør-Sudan

- Styringsgruppe og arbeidsgruppen for Skaperverk og bærekraft

- RORG-nettverket

- Interreligiøst nettverk for arbeid med hiv, aids og stigma (Aksept-nettverket)

- Interreligiøst nettverk for klimamobilisering.

- Referansegruppa for kurset «Å være religiøs leder i det norske samfunnet» ved Universitetet i Oslo

- Kirkelig nettverk: Sammen mot overgrep

- Rådet for The Oslo Coalition on Freedom of Religion or Belief, UiO.

- Nordiske nettverket for arbeid med FORB (Freedom of Religion or Belief)

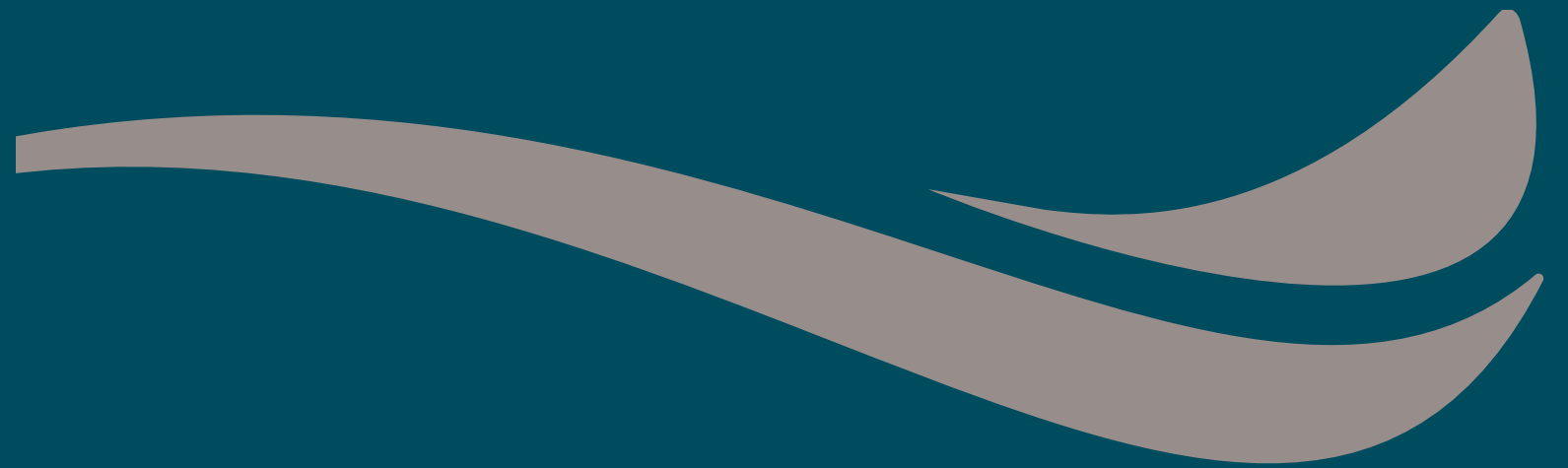
- Arbeidsutvalget i STL

- KEKs referansegruppe på fred

Kalender 2016

JANUARY 1.januar Økumenisk nyttårsgudstjeneste, Sarpsborg 17.-19.januar Nederland: Konferanse: "Finding common ground to dialogue on faith, sexuality and human rights" 26.-28.januar Finland: Nordisk-baltisk møte for økumeniske sekretærer 7.-12.februar Sør-Afrika: Årlig møte "Churches, Gender & Human Rights" 24.februar Undervisning, Frelsesarmeens offisersskole 1.april Aksjonsdag for kirkeledere; Moderne slaveri 25.april Våpeneksportmarkering, Stortinget 25.april Retreatbevegelsen: Årlig møte	26.april KNIF-dagen 18.mai Årlig møte med Kunnskapsdepartementet 20.mai Oslo-senterets 20-årsjubileum 24.mai Kirkeledermøte 22.-24.juni Trondheim: Sentralkomiteemøte, KV 31.august Samling for de ortodokse menighetene 1.september Hagefest, Slottsparken 6.september NORME, Jubileumsmarkering 12.september Seminar om framtidig tros- og livssynspolitikk
--	---

Artikler 2016

Veien fram til Norges Kristne Råd

av Per Midteide, leder i interrimstyret før etableringen av NKR

I årene etter siste krig i Norge ble det gjort flere spede forsøk på å samle de ulike kristne kirker og grupperinger i en felles plattform. Men det ene forsøket etter det andre strandet. Årsaken var sammensatt, men det må innrømmes at det hersket mye mistro og mistillit, og en god del misforståelser kirkene og organisasjonene imellom. Mange i frikirken så med skepsis på «storkirken», den lutherske kirken, som stort sett ble kalt for Statskirken. Og i Den evangelisk lutherske kirke, som i dagligtale kaltes «Den norske kirke», var man også skeptiske til – iallfall deler av frikirkeligheten. Den katolske kirke hadde begge grupper i all hovedsak et ikke-forhold til.

Men disse holdningene skulle gradvis, om enn svært langsomt, endres. Det var mange stadier på veien.

Visst hadde man noen fora for samtaler mellom kirker med visse avgrensninger når det gjaldt medlemmer. Dissentertinget var en samarbeidsorganisasjon for frikirker i Norge, dannet allerede i 1902. Her drøftet man i hovedsak temaer som hadde med frikirkenes forhold til myndighetene å gjøre. Svært få var glade for navnet som tydelig illustrerte at dette var grupper på siden av det offisielle samfunn. Det eksisterte helt til 1966 da det ble avløst av Norges Frikirkeråd. 40 år senere, i 2006 fusjonerte Frikirkerådet med Norges Kristne Råd, som en kort periode ble kalt Nye Norges Kristne Råd.

Man hadde også et fellesskap som man gjerne kalte allianseøkumenikk. Dette til forskjell fra «kirkeøkumenikk». Utgangspunktet for Den Evangeliske Alliansen i Norge var den protestantiske sammenslutning som ble dannet i London i 1846. Alliansen var sterkt kritisk til Den katolske kirke og skeptisk til Kirkenes Verdensråd, men har i senere årtier vært engasjert i økumeniske dialoger – også med Den katolske kirke.

Misjonsorganisasjonene i Norge hadde også et fellesforum, Norsk Misjonsråd, som ble dannet allerede i 1921. Rådet skulle fremme samarbeid og forståelse mellom evangeliske kirkesamfunns ytre misjon og være et kontaktledd til Det internasjonale misjonsråd. I 1961 ble Det internasjonale misjonsråd innlemmet i Kirkenes Verdensråds struktur, noe som vakte sterke reaksjoner i Norsk misjonsråd. Man valgte da som det eneste nasjonale misjonsråd, å melde seg ut at Det internasjonale misjonsråd.

I 2001 ble Norsk misjonsråd omorganisert og inkluderte nå både Den evangeliske allianse og Lausannebevegelsen. Arbeidet kom nå også til å omfatte evangelisering innenfor landets grenser. Lausannebevegelsen slo dype røtter både i Den norske kirke og i frikirkene, og bidro vesentlig til å fremme kontakten mellom kirkesamfunnene i Norge.

Biskop Eivind Berggrav var den innenfor Den norske kirke som sterkest engasjerte seg for å få istand en bred økumenisk plattform. Resultatet ble ikke noe kirkeråd, men en mer uformell gruppe med betegnelsen Ekumenisk krets, som eksisterte som samtaleforum helt frem til slutten av 1980- tallet. Medlemmene i dette forum var ikke utpekt av sine respektive kirkesamfunn, men besto av enkeltpersoner med et økumenisk sinnelag som var interessert i å utvikle et bedre økumenisk klima. Her hadde man samtaler og foredrag og innhentet impulser fra internasjonale økumeniske fora. Men man kan neppe si at Ekumenisk krets evnet å bringe tanken om et norsk kirkeråd videre.

I 1950 ble det så dannet en ny sammenslutning som kaltes Kontaktkretsen – etter invitasjon fra bispemøtet. Den hadde et noe mer offisielt preg ved at de enkelte kirkesamfunn ble bedt om å utpeke to representanter hver. Man hadde medlemmer fra Den norske kirke, Metodistkirken, Den lutherske frikirke, Frelsesarmeen,

Misjonsforbundet og Baptistsamfunnet. Etter en tid ble også Pinseveennene med. Kretsen skulle ta opp tema som dreide seg om kirkenes forhold i samfunnet, relasjon til norsk lov og ivareta også frikirkenes interesser i skole og samfunn. Kontaktkretsen hadde fire møter i året og hadde en visst betydning i en årrekke. Etter hvert ble det i økende grad til et samtaleforum for lederne i de ulike kirkene, og heller ikke denne gangen øynet man noen konkrete skritt i retning av et samlende kirkeråd.

Den evangelisk lutherske frikirke var ikke en del av Dissentertinget, men ble senere med i Norges frikirkeråd, og de savnet et bredere kirkelig fellesskap. I 1964 henvendte de seg til biskopene i Den norske kirke med anmodning om at initiativ ble tatt i retning av dannelsen av et norsk kirkeråd. Saken ble oversendt til Kontaktkretsen som foreslo at man nå opprettet et Kirkenes Fellesråd i Norge som skulle omfatte de samme medlemmene som allerede var med i Kontaktkretsen. Dette vakte ingen begeistring i Bispemøtet, men de gikk likevel inn for forslaget, da med navnet «Fellesrådet for evangeliske kirkesamfunn i Norge». Pinseveennene var hele tiden reserverte til offisielle økumeniske sammenslutninger, og i Predikantkonferansen, som er den instans i Pinsebevegelsen som taler på vegne av pinseveennene i Norge, ønsket man ikke å være med i et slikt råd. Da trakk også bispemøtet seg, og forslaget strandet også denne gangen.

Det skulle gå enda et tiår før et nytt skritt ble tatt. I 1975 hadde Metodistkirken tatt opp spørsmålet om et felles kirkeråd i Norge. Høsten samme år ble spørsmålet også tatt opp i Mellomkirkelig råd i Den norske kirke. Mellomkirkelig råd var ikke et økumenisk råd i norsk sammenheng, men en instans som i første rekke skulle ta seg av Den norske kirkes forhold til kirker utenfor Norge. Her ønsket man nå at et nytt initiativ ble tatt i retning av et norsk kirkeråd hvor alle norske kirker skulle være med, også Den katolske kirke.

Saken ble igjen oversendt Kontaktkretsen som i august 1976 foreslo at Kontaktkretsen skulle avløses av et nytt råd, et Norsk kristent fellesråd, nok en gang uten deltakelse fra Den katolske kirke. Denne gangen kunne Pinseveennene tenke seg å gå med i et slikt råd, og Bispemøtet sluttet seg til tanken under forutsetning av at navnet ble:

Norsk Fellesråd av Evangeliske Trossamfunn. I 1977 ble dette rådet etablert med den samme ramme som man ikke kunne enes om vel ti år tidligere. Det var Jens Lund Andersen og DELF som var pådriver i dette arbeidet. DELF var ikke med i frikirkerådet og sto slik sett utenfor etablerte kirkelige samarbeidet i Norge. Men rådet fikk ikke «luft under vingene».

Det skulle gå enda mange år før et Norsk kirkeråd så dagens lys. Men det skjedde endringer i holdninger blant kristne i Norge. I Bibelselskapet hadde man utvidet sin basis til også å omfatte Den katolske kirke og Syvendedagsadventistene. Flere økumeniske underutvalg og arbeidsgrupper var etablert, og i Norsk Fellesråd av Evangeliske Trossamfunn var det en stigende utålmodighet etter å komme videre i arbeidet med et kirkeråd.

På møtet i november 1989 holdt fellesrådets formann, Per Voksø, et foredrag hvor han tok til ordet for et bredt kirkelig forum i Norge. Man mente at nå var tiden inne til å komme videre. På sitt møte 15.mars 1990 vedtok Fellesrådet å nedsette et utvalg for å utrede det fremtidige samarbeid mellom kristne trossamfunn i Norge. Utvalget fikk følgende mandat:

1. Gjøre rede for de ulike former og formål dette arbeidet har i dag.
2. Peke på hvilke behov som ikke er dekket gjennom den nåværende organisering og eventuelt hvilke muligheter det er for at flere organer i dag arbeider med de samme oppgaver.
3. Fremme forslag om samarbeidsformer, eventuelt et nytt organ eller omdanning av Fellesrådet, som bedre enn i dag kan synlig gjøre enheten mellom alle de kristne trossamfunn i Norge.
4. Foreslå mandat for og sammensetning av et eventuelt nytt organ. I den forbindelse bør også utvalget peke på muligheter for fordeling av arbeidsoppgaver mellom nye og gamle organer.

Utvalget fikk følgende sammensetning:
 - Per Midteide, Det Norske Baptistsamfunn (leder)
 - Eigil Alheim, Den Evangelisk Lutherske Frikirke
 - Jan Erik Bechensten, Det Norske Misjonsforbund

- Øyvind Sanden, Metodistkirken i Norge
- Per Voksø, Den norske kirke
- Halvor Norhaug, Mellomkirkelig råd for Den norske kirke (sekretær)

Utvalget ble bedt om å legge fram sin innstilling for Fellesrådet innen 1.februar 1991.

Dette utvalget hadde en vanskelig oppgave. Man skulle komme med en innstilling som var så samlende at man kunne overvinne de reservasjoner som tidligere forsøk hadde møtt, og som dermed kunne danne grunnlag for etablering av et norsk kirkeråd hvor alle kirker kunne ha sin plass.

Den største utfordring var nok den manglende vilje hos enkelte til å inkludere Den katolske kirke. Her var det utvilsomt Pinseveennene som var mest skeptiske. I Misjonsforbundet var man i utgangspunktet positive, men fant det vanskelig å gi sin tilslutning om ikke Pinseveennene ble med. I utvalget ønsket alle et bredt sammensatt fremtidig råd, men begge de to nevnte kirkene var avhengige av tilslutning fra deres respektive besluttsende organer.

Det ble nedlagt et betydelig arbeid i utvalget, og man så for seg ulike modeller for det videre arbeid. Tre mulige modeller for det fremtidige «Norges Kristne Råd» (arbeidstittel) ble presentert i innstillingen, som ble ført i pennen av utvalgets sekretær, Halvor Norhaug.

- A. NKR opprettes med sikte på å få med samtlige kirker og samfunn som er representert i Norge. De ulike økumeniske tiltak som er aktive legges inn under rådets ansvarsområde.
- B. NKR opprettes med bredest mulig kirkelig tilslutning, men Norges Frikirkeråd fortsetter som egen organisasjon. Det utvikles forbindelseslinjer mellom de to og andre kirkelige og felleskirkelige råd.
- C. NKR opprettes som en videreføring av det eksisterende Fellesråd hvor medlemskirkene er representert ved sine ledere.

Etter utvalgets mening var det alternativ A som best ivaretok de visjoner man hadde for det fremtidige kirkeråd. Samtidig var man klar over at det neppe var realistisk å tenke seg at Frikirkerådet på dette tidspunkt ville gå inn som et eget

utvalg under NKR. Derfor foreslo Utvalget for Fellesrådet at man gikk inn for alternativ B, den prinsipielt sett nest beste løsningen.

Under arbeidet i utvalget hadde man samtaler med lederne i flere kirkesamfunn. Ikke minst gjaldt dette Pinseveennene som hadde de sterkeste reservasjonene mot et kirkeråd hvor Den katolske kirke var med. I møtet med lederne møtte man en positiv innstilling til saken, men ingen beslutning kunne tas før Predikantkonferansen hadde tatt stilling til den. Lederne uttrykte tydelig tvil om et forslag om å delta i det nye Kristne Råd ville få tilslutning i Predikantkonferansen, og det ble klart at pinseveennene ikke kom til å bli med. Spørsmålet var da hvordan Misjonsforbundet ville stille seg til forslaget. Ledelsen vedtok å gå inn for forslaget da det ble fremmet i Fellesrådets møte, men tok forbehold om at deres øverste besluttsende organ, Årskonferansen, godkjente tilslutningen.

I Den katolske kirke var man positive til å bli med i et bredt nytt norsk kirkeråd, og dermed så det ut til at man denne gangen ville lykkes.

Utvalget formulerte detaljerte statutter for de ulike alternativene og samlet seg så om alternativ B og ut fra dette fremmet man forslag om opprettelsen av Norges Kristne Råd på Fellesrådets møte 20. mars 1991.

Her ble det valgt et interimsstyre som forberedte den formelle stiftelsen av rådet. Stiftelsesmøtet ble avholdt 14. desember 1992. Følgende medlemskirker sto sammen om stiftelsen:

- Den Norske kirke
- Metodistkirken
- Baptistsamfunnet
- Misjonsforbundet
- Den Evangelisk Lutherske Frikirke
- Den katolske kirke
- Frelsesarmeen

Dette representerte en historisk kirkelig begivenhet i Norge. En lang prosess var endelig ved veis ende, selv om det enda skulle ta noen år før hele det norske kirkelandskapet kunne være representert i ett samlende kirkeråd: Norges Kristne Råd.

Øyenvitneskildringer

av Lars-Erik Nordby, NKRs første styreleder (1992-1996) og Ingrid Vad Nilsen, NKRs første generalsekretær (1996-2001).

Øyenvitneskildringer – fritt etter hukommelsen - fra de første årene

På begynnelsen av 1990-tallet var vi så heldige å være med på oppbyggingen av Norges Kristne Råd (NKR). Etableringen markerte slutten på en lang prosess for å opprette et nasjonalt økumenisk råd i Norge. Og samtidig starten på en spennende reise kirkene la ut på sammen. Det har allerede gått 20 år og mye har skjedd siden da. Og samtidig er kanskje mye fremdeles gjenkjennelig. Uansett er det morsomt for oss å drodle litt rundt det vi husker og minnes fra de første årene av NKRs liv. Mange andre hadde også aktive roller og andre kan skrive en mer objektiv historie om hva som skjedde. Dette er noen av våre minner og øyenvitneskildringer.

Utgangspunktet

Til tross for langt svangerskap og god planlegging var fødselen komplisert. Utvalget som hadde utredet behovet for et nasjonalt økumenisk råd i Norge, la i 1992 fram tre forslag der det mest radikale var å etablere noe helt nytt hvori inngikk det meste av det etablerte økumeniske arbeidet i Norge (Norges frikirkeråd, studieråd, u-landsinformasjoner etc.). Midtalternativet lignet mest på «ja takk, begge deler». Man opprettet Norges Kristne Råd og beholdt det meste andre. Det tredje alternativet var å la alt fortsette som før. De fleste kunne strekke seg til alternativ to, men Pinseveennene og De Frie Evangeliske Forsamlinger ønsket likevel ikke å være med. De hadde liten tro på slik «organisert» økumenikk og hadde i tillegg vansker med å sitte i samme råd som Den katolske kirke. Erfaringer med denne kirken, bl.a. fra misjonsarbeid i Latin-Amerika, var problematiske. Jan Arild Holbek i Vårt Land satte ord på skepsisen de fleste syntes å ha, da han slo fast at Norges Kristne Råd neppe ville bli annet enn en papirtiger. Få hadde visjoner for det nye rådet og mange var avventende. Lederskapet i kirkene satte inn yngre personer i styret, kanskje for ikke å risikere for mye om det ikke skulle bli noe av? Rådet skulle heller ikke

øke kirkenes utgifter til økumenisk arbeid.

Oppstarten

I stedet for å ta motet fra styret og den nyansatte generalsekretæren, tente dette gnisten. Her skulle det bevises at det gikk an å utvikle det økumeniske arbeidet etter Lundmøtets ambisiøse mål: «Gjøre sammen det som ikke må gjøres hver for seg.»

Norge og Sverige fikk nasjonale økumeniske råd. omtrent samtidig. I Sverige hadde man gjort grundige utredninger i forkant og bestemt seg for en langt mer offensiv strategi enn i Norge. Flere av Svenska kyrkans oppgaver ble overført til rådet og de startet opp med ca.40 ansatte mot vårt lille enmannskontor og en 75% stilling som generalsekretær. «General» i denne sammenhengen kunne like gjerne vært «alt-mulig-sekretær». Her måtte alt ordnes innenfor trange, økonomiske rammer!

Finland og Danmark hadde allerede hatt sine økumeniske råd i flere tiår. De var små og med begrenset innflytelse i kirkelandskapet. De andre nordiske landene hadde generalsekretærer med frikirkelig bakgrunn.

Da stillingen ble lyst ut i Norge som en deltidsstilling, kom det inn tre søkere. Ingrid Vad Nilsen ble valgt. Hun hadde allerede arbeidet som sekretær i startfasen, stilt til rådighet av Mellomkirkelig råd i Den norske kirke. Hun hadde stillingen i to åremålsperioder, to ganger fire år som etter de daværende statutter var maksimal tid i stillingen.

Norge fikk altså en annen profil fra starten med en folkekirkelig ansatt. Det ga muligheter for noen refleksjoner og sammenligninger. Med medlemskap i folkekirken, hadde generalsekretæren andre muligheter for dialog med majoritetskirken enn en med annen kirketilhørighet. Det har noen særlige utfordringer å

drive et nasjonalt økumenisk råd i en folkekirke-setting. På den ene siden har Den norske kirke vært en raus og åpen storesøster som har bidratt til at Norges Kristne Råd har fått en plass og en berettigelse i det kirkelige landskapet. På den andre siden hender det at storesøster glemmer sine småsøsken og plutselig gjør alene, det vi kanskje kunne og burde gjøre sammen.

Med begrensede ressurser, måtte vi tenke nye prosjekter og ekstern finansiering slik at medlemsamfunnene fikk sin «added value» på den måten. Vi måtte bevise vår eksistens-berettigelse fra dag én!

Det ble ofte en utradisjonell måte å jobbe på. Vel hadde vi visjoner og planer, men alltid med et våkent øye for nye utfordringer som ingen hittil hadde tatt eierskapet til. Vi hoppet på de togene som gikk. Dette ble vår innovative arbeidsmetode i mange år. Vi ble gode på prosjektsøknader og klarte å bygge opp driften skritt for skritt. Uten fødselshjelp fra Den norske kirke hadde vi neppe kommet i gang. De tilbød gratis kontor og infrastruktur i Kirkens hus i Underhaugsveien 15. Kontormøbler ble innkjøpt billig og brukt. I 1995 fikk vi nytt og dobbelt så stort(!) kontor som vi selv betalte leie for. Samtidig var det mulig å øke generalsekretærstillingen til 100 prosent. Subsidiert infrastruktur varte helt til årsskiftet 1997/98.

I 1996 ble det mulig å ansette en konsulent i deltidstilling. Bjørn Øyvind Fjeld som var misjonsforstander (generalsekretær) i Det norske Misjonsforbund var ferdig med sin periode og overrasket alle med å søke på denne stillingen som han selvfølgelig fikk. Det varte riktignok ikke lenge, for allerede året etter ble han tilsatt som rektor ved Misjonsforbundets skoler i Kristiansand, Ansgar teologiske høgskole og Ansgar Bibelskole.

Fjeld ble etterfulgt av Lars-Erik Nordby i 1997 i 75% stilling. Denne ble senere redusert til 60 prosent stilling før han 2002 ble forstander i Stiftelsen Betanien Oslo på heltid.

Da Nordby gikk av som leder etter fire år, tok generalsekretær i Baptistsamfunnet, Billy Taranger over. Han var en interessert og engasjert leder av rådet.

Styret

Det varierte i hvilken grad kirkene sendte sine ledere til styret og til de ulike utvalg – og når de gjorde det, endte vi ofte opp med bare menn. Sr.Else-Britt Nilsen fra Den katolske kirke var ett av få meget hederlige unntak fra mannsdominansen de første ti åra. Senere ble hun den første kvinnelige leder i rådet.

Styret tok etter et par år opp diskusjonen om grafisk profilering av rådet. Det ble en lang og komplisert samtale. De aller fleste økumeniske organisasjoner bruker båten som et merke eller symbol. Men det var helt klart at flere i styret ikke ønsket en båt som kunne forveksles med logoen til Kirkenes Verdensråd. Dermed startet jakten på en båt som kunne være økumenisk seilbar i Norge. Vi endte til slutt opp med å enes om at båten som Det økumeniske rådet i Estland brukte, kunne passere også hos oss. Logoen var en solid og traust trebåt med korset som mast. Vi fikk satt nye brevark i produksjon med estisk, økumenisk båt, og 2000 kr ble sendt til Estland som takk for hjelpen.

Båten dukket opp igjen i en annen sammenheng. En dag fikk vi telefon fra ambassaden i Katmandu om det var slik at vi skulle arrangere en økumenisk ungdomskonferanse? Det hadde seg slik at de hadde nettopp fått besøk av en gruppe fra Sri Lanka som ønsket visum til Norge. De hadde også med seg en innbydelse fra Norges Kristne Råd med vår logo trykt på forsiden. Det viste seg ved nærmere ettersyn at båten denne gangen lignet mer på en asiatisk junke.

Forholdet til Pinsebevegelsen

Pinselederen David Østby hadde sittet i utvalget som forberedte NKR. Han anbefalte at Pinse-vennene ble med i det nye rådet. Men så enkelt var det ikke. Pinsevennene hadde både problemer med profilen og at Den katolske kirke var med, men de hadde også utfordringer med sin egen organisering. Hver menighet er et kirkesamfunn, så hvem og hvordan skulle man melde seg inn i et nasjonalt råd? Det ble for vanskelig selv om spørsmålet ble tatt opp i Predikantkonferanser flere ganger. Noen av de gamle høvdingene var tungt og prinsipielt imot et medlemskap. Styret besluttet flere ganger å invitere til samtaler, og Pinsevennene ble også invitert til å delta i utvalgene. Det gjorde de litt til og fra. For Ingrid som selv har hatt en delvis pinsevennoppvekst,

var det alltid en sorg at vi ikke klarte å få den største frikirkelige bevegelsen inn i arbeidet disse første årene.

Forholdet mellom Frikirkerådet og Norges Kristne Råd

Da NKR ble opprettet, førte det til at de protestantiske frikirkene fikk to nasjonale organer å forholde seg til og betale til. Frikirkerådet hadde lange tradisjoner som et religionspolitisk råd, bestemt ut fra konteksten med en offentlig finansiert statskirke. Samtidig var det ikke vanskelig å se at et nærmere samarbeid kunne få gode synergier (se avsnittet om Administrativt-Juridisk råd). Representanter for flere frikirker var ganske raskt ute og ytret seg med ønske om å slå sammen rådene. Det første felles styremøtet mellom de to rådene skjedde i juni 1997. Fra da av begynte planleggingen av en samlokalisering, noe som lot seg realisere litt senere da Kirkens Nødhjelp flyttet ut av 5. etasje i Kirkens hus slik at nye og større lokaler ble frigjort. Samtalene pågikk helt fram til 2006 da de to rådene ble slått sammen til Nye Norges Kristne Råd.

Medlemskap i andre økumeniske organisasjoner

En utfordring for seg var hvilke internasjonale organisasjoner vi skulle være tilknyttet. Nordisk Ekumenisk Råd var ukontroversielt. Dette rådet hadde sprunget ut fra Sigtunastiftelsen i Sverige og hadde sitt tyngdepunkt og økonomiske basis i Svenska kyrkan og Den evangelisk lutherske kirke i Finland. Rådet arrangerte jevnlig konferanser og ga ut tidsskriftet Nordisk Ekumenisk Orientering. Gunnel Borgegaard var leder av rådet.

Etter hvert som de kristne rådene i Sverige og Norge vokste seg sterkere, vokste det fram et ønske om at mer av samordningen i Norden skulle gå gjennom rådene. Det ble etter hvert sterke motsetninger i rådet mellom de svenske og finske folkekirkene på den ene siden og den danske folkekirken, Den norske kirke og frikirkerne på den andre siden.

Da katolikkenes så byttet side og støttet de siste, gikk rådet i sin daværende form i oppløsning. I denne prosessen opplevde vi at kirker, slik som mennesker, kan føle seg krenket og såret. Dette er en nyttig erfaring i all vår økumeniske godvilje til vanlig. Rådet gjenoppsto deretter som et

prosjekt under Sigtunastiftelsen og senere som et prosjekt under Sveriges Kristna Råd – Ekumenik i Norden.

Internasjonalt søkte NKR kontakt med Konferansen av Europeiske Kirker (KEK) og deltok bl.a. i årlige møter for generalsekretærer i de nasjonale kristne råd. Dette ble en verdifull kontaktflate. Videre kom så spørsmålet om kontakten med Kirkenes Verdensråd (KV) opp. De økumeniske rådene har mulighet til å være assosierte medlemmer i KV. Som kjent har forholdet til KV vært kontroversielt i Norge siden rådet ble startet i Amsterdam i 1948.

Løsningen ble at NKR søkte assosiert medlemskap både i KV og World Evangelical Fellowship eller World Evangelical Alliance som nettverket kalles i dag. Vi fant raskt vår plass innenfor KV nettverkene, men vi oppnådde aldri noen egentlig kontakt med World Evangelical Fellowship. I dag står vi heller ikke nevnt på deres hjemmeside.

Årsmøter

På det andre årsmøtet satt generalsekretæren flyfast i Finnmark på grunn av streik, og lederen måtte styre og lede hele møtet alene.

Regnskapet var enkelt: kontingenter inn og lønn ut. Dette ble for enkelt for Viggo Koch fra Misjonsforbundet som på dette årsmøtet nærmest lo (vennlighetsinn) av oppsettet og forventet en annen profesjonalitet på regnskapsførsel og rapportering. Etter det ble regnskapsfører Bjørg Haugstulen alltid med på årsmøtene – og det ble sjeldent kritiske spørsmål til regnskapet. Bjørg overlevde oss begge i NKR og har vært en meget solid regnskapsfører i mange år!

Å finne en god form på årsmøtene var et stadig utviklingsarbeid. Det ble arbeidet mye med å finne en form som ga et verdifullt innhold i disse møtene med både input i form av taler og foredrag, men også i form av aktiv deltakelse og økumenikkutvikling. I etterkant brukte styret mye tid på å evaluere og utvikle årsmøtet videre for å sikre at disse møtepunktene ga tilstrekkelig verdi både for den enkelte, for kirkene og for rådet.

Økumenikkprisen

Økumenikkprisen ble etablert som en aldri så

liten spøk i 1996. Tore Laugerud forteller at Ingrid og han spiste lunsj sammen i kantina på Kirkens Hus. Tore hadde nettopp arrangert et misjonsseminar på Fjellhaug som leder av Egedeinstituttet. Her samlet han representanter for nær sagt hele Kristen-norge, både fra kirkene og organisasjonene. Tore avsluttet samtalen med å si at han burde fått en økumenikkpris for dette initiativet. Raskt bestemte vi at det hadde vært spennende å gi han en pris. Med hjelp av Gunnar Westermoen i Kirkens informasjons-tjeneste fikk vi laget et enkelt diplom som ble delt ut under stor oppmerksomhet på Årsmøtet! Det gjaldt å finne nye måter å få oppmerksomhet om økumenikk på. Å framsnakke noen som hadde gjort en ekstra økumenisk innsats, kunne inspirere andre. Dette ble begynnelsen til en årlig økumenikkpris.

I 1997 gikk prisen til Knut Refsdal og Dag Mysen for lokaløkumenisk arbeid i Sarpsborg. Deretter fikk Per Voksø prisen for sitt mangeårige økumeniske virke i inn og utland. I 1999 var det Trondheim kristne råd som fikk prisen og i år 2000, Jubileum 2000 i Arendal for sitt helt eksepsjonelle arbeid med å implementere feiringen lokalt. Dette ble fulgt opp året etter med å gi Møre Jubileum 2000 prisen for deres arbeid. Da Ingrid sluttet i 2002, ble hun overrasket av styret med selv å få prisen.

Det var siste gang med hjemmelaget diplom i billig klipsramme. Senere er det blitt større profesjonalitet med bilde og diplom. Det er godt å se at ting utvikler seg fra en sped og idealistisk og ad hoc arbeidsmåte til et gjennomtenkt konsept som ga heder og verdighet til mottakeren.

Råd og utvalg

Arbeidet i rådet begynte ikke på bar bakke. Det var allerede flere ulike økumeniske råd og utvalg i virksomhet; Norsk Teologisk Samtaleforum (NTSF), Norsk Økumenisk Forum for innvandringsspørsmål (NØFI), for ikke å snakke om den ærverdige «Bønneuken for Kristen Enhet» nærmest å regne for all kirkeøkumenikks mor. Norsk økumenisk ungdomsforum (NØU) og Norsk økumenisk samarbeidskomite for det sørlige Afrika (NEKSA) eksisterte også. Mellomkirkelig råd i Den norske kirke hadde ofte fungert som sekretariat og pådriver for mange av disse utvalgene. Ved å tilby sekretær-

funksjonen, bygget NKR opp et nettverk og et viktig arbeid. Senere kom også Norsk sosialetisk forum (NSEF) og Norsk økumenisk komite for Midt-Østen (NEKMØ) med flere.

Vi lærte mye om ulike kulturer og arbeidsmåter. For eksempel brukte noen skrivemåten «ekumenisk» mens andre brukte «økumenisk» som en mer norsk rettskrivingsutforming. Men det kan ligge mye følelser og kultur i stavemåter. Derfor fortsatte vi å bruke begge stavemåter. Preposisjoner er også viktige. Utvalgene arbeidet «i» NKR, de var ikke «under» NKRs paraply. Sterke tradisjoner og kulturer for selvstendig arbeid basert på mye frivillighet og glød er absolutt en flott ting. Samtidig krevde det en balansegang som av og til ble av det litt komiske slaget – særlig vurdert i ettertid.

Norsk Teologisk Samtaleforum

Norsk Teologisk Samtaleforum (NTSF) ble startet i 1983. Det var et ønske om å lage et økumenisk forum for samtale om teologiske spørsmål. Målet var å skape noe mer enn en privat samtalegruppe. På stiftelsesmøtet ble det understreket at deltagelse i Norsk Teologisk Samtaleforum innebar et moment av offisiell anerkjennelse fra de forskjellige kirkesamfunns side av at en samtale om teologiske spørsmål var nødvendig. Dette for å få et bilde av hvor kirkesamfunnene står sammen og hvor de skilles. Deltakerne ble oppnevnt fra sine respektive kirkesamfunn: Den Evangelisk Lutherske Frikirke, Den katolske kirke, Den norske kirke, Den ortodokse kirke (fra 1988), Det Norske Baptistsamfunn, Det Norske Misjonsforbund, Frelsesarmeen og Metodistkirken i Norge. I perioder var Pinsebevegelsen representert med deltagere som har møtt på personlig grunnlag og i periodevis hadde Adventistsamfunnet observatører som fulgte samtalene og etter hvert deltok mer aktivt.

De første årene var «Lima-dokumentet» om dåp, nattverd og embete (Baptism, Eucharist and Ministry. Faith and Order Paper no. 111) tema for samtalene. Disse førte frem til et seminar på Granavolden i 1987. Både samtalene og seminaret avdekket en grunnleggende enhet mellom deltagerne i forståelsen av troens fundamenterer, en enhet som det ble fristende å utforske videre.

Da samtaleforumet så seg om etter et annet prosjekt å arbeide videre med, falt valget på et annet av Kirkenes Verdensråds kommisjon for «Faith and Orders» prosjekter: «Confessing one Faith. Towards an Ecumenical Explication of the the Apostolic Faith as expressed in the Nicene-Constantinopiltan Creed (381)». Faith and Order Paper no. 140 og 153 (Norsk oversettelse ved Vidar L. Haanes, Verbum forlag 1994: «Vi bekjenner den ene tro.») Ved hjelp av dette dokumentet var målet å komme frem til hva kristne kirker og trossamfunn i Norge kunne si sammen om den felles tro ved slutten av det 20. århundre. Dette arbeidet ga foruten en gjennomgang av Nikenum også antydninger om hva det kirkelige og teologiske miljøet i Norge i denne perioden har ansett som vesentlig. Dokumentet lå til grunn for NTSF's respons til Faith and Order Paper 140 i 1992.

Arbeidet tok til i 1988, og i 1991 ble Første trosartikkel - om Faderen ferdig. Den ble da gjort kjent for allmennheten. I 1996 ble Den andre trosartikkel – om Sønnen ferdig, og i år 2000 var arbeidet med Den tredje trosartikkel om Ånden avsluttet. Kommentarene til alle de tre trosartiklene var etter hvert som de ble ferdige, igjennom en prosess med innspill fra de ulike trossamfunn før offentliggjøring.

Som en avslutning på dette arbeidet, gjennomgikk NTSF de norske oversettelsene av Den apostoliske og Den nikenske trosbekjennelse. Disse ble presentert i samme hefte som et forslag for kirkene om hvordan vi i fremtiden sammen kunne uttrykke den felles tro. «Trosbekjennelsen i vår tid. En økumenisk kommentar til den nikenske trosbekjennelsen» som Norges Kristne Råds skriftserie nr 4 (2001). Dessverre har denne tråden ikke blitt tatt opp av kirkene. Vi mangler fortsatt i dette land en felles økumenisk oversettelse av Den apostoliske og nikenske trosbekjennelsen. Like viktig som det ferdige resultat, var den prosess som foregikk mellom kirkeledere og teologer fra våre ulike trossamfunn. Forumets medlemmer opplevde med rette at deres arbeid var en viktig forutsetning for å bygge opp den tillit og felles forståelse som opprettelsen av Norges Kristne Råd krevde.

NTSF gikk her inn som et av NKRs faste utvalg. Ved avslutningen av arbeidet med trosbekjennelsen definerte NTSF seg i dialog med NKR som

den faste norske økumeniske «Faith and Order-gruppen» med det mål å kunne komme med utkast til responser og uttalelser på dokumenter fra det internasjonale økumeniske miljø til hjelp for styret i NKR. Høsten 2000 kom Forumet for eksempel med forslag til svar på det felles europeiske dokumentet «Charta Oecumenica». «*Charta Oecumenica - dokument om forpliktelse til gjensidig respekt og samarbeid mellom europeiske kirker*», Norges Kristne Råds skriftserie nr 9 (2003).

Rådet ga blant annet respons på «The Nature and Purpose of the Church. A stage on the way to a common statement. Faith and Order Paper no. 181». Siden har rådet blant annet arbeidet utarbeidet en uttalelse om Midt-Østen som vakte stor oppmerksomhet for ikke se kontrovers da den ble publisert som den første publisasjon fra det Nye Norges Kristne Råd. «*Israel og Palestina - En økumenisk utfordring*,» et samtaledokument fra Norsk Teologisk Samtaleforum til kirker i Norge, Norges Kristne Råds skriftserie nr 14 (2006).

I de senere år har de arbeidet mye med gudstjenestefeiringen i de ulike kirker. Noe som i 2012 førte til utgivelsen av «*Når dere kommer sammen. Om gudstjenesten i kristne kirker og trossamfunn i Norge*,» Norges Kristne Råds skriftserie nr 16.

Administrativt-Juridisk utvalg

Administrativt-Juridisk utvalg hadde sitt første møte i mars 1995. Av de aller første temaer for rådets arbeid var institusjonsprestetjenesten som i praksis var forbeholdt prester i Den norske kirke. Dette er et tema som vel knapt har funnet sin løsning til denne dag. Videre ga man seg i kast med å lage retningslinjer for lån av hverandres kirkebygninger. Dette arbeidet nedfelte seg i Norges Kristne Råds skriftserie nr. 1 «*Lån og utlån av kirken. Retningslinjer for utlån av kirke til annet kristent trossamfunn*.» Dette var ferdig i 1997 og ble utgitt i 1998. Videre var man opptatt av katastrofeberedskapen i kommunene.

En langt større og mer krevende oppgave var arbeidet med seksuelle overgrep som førte til hefte nr 2 i skriftserien. Frikirkerådet hadde lang erfaring med å kjempe for sine medlemmers juridiske rettigheter. Tidlig ble det derfor enighet om å invitere Norges Frikirkeråd til å delta i

utvalget. Allerede i tredje møte var Dag Nygård på plass. Arbeidet i dette utvalget ble derfor en forgjenger først til samlokaliseringen og deretter til sammenslåingen av Frikirkerådet og Norges Kristne Råd.

Norsk sosialetisk samtaleforum (NSEF)

Dette ble ledet av adventisten Paul Liseth. Det manglet ikke på aktuelle saker å ta opp til drøfting i NSEF, men det skulle vise seg vanskelig å finne en egnet form på dialogen i forumet.

Norsk økumenisk komite for det sørlige Afrika

NEKSA ble etablert som en solidaritetskomite under apartheittiden. NKR tok over sekretæransvaret etter at apartheid var over i 1994. Det var behov for en reorientering av arbeidet og legge opp til et mer normalisert økumenisk samarbeid mellom Norge og det sørlige Afrika. Flere hefter og bøker og særlig bibelstudiemateriell ble tilrettelagt og oversatt og gitt ut i Norge. Bl.a. ble heftet «*Hverdagstro*» utgitt av NEKSA i 1994.

I februar 1997 dro en delegasjon av mediafolk og kirkefolk på studietur til Sør-Afrika. Daværende leder i NEKSA, Per Anders Nordengen, var reiseleder. Han hadde fartstid som misjonær i Sør-Afrika og kjente landet og menneskene. Vi skulle besøke Johannesburg og Durban/Port Shepstone. Hilde Dagfinrud Valen hadde artikler til Krigsropet i flere år etter den turen! Anne Gustavsen i Korsets seier hadde heller ikke skrivesperre. Sindre Eide var med på turen og med trompet og sang inntok vi landet! Måtte vi vente på noen eller vi ble bedt om å bidra med noe i gudstjenester eller andre sammenhenger, så var vår sang av sør-afrikanske sanger alltid en innertier. En dag ventet vi lenge og vel på en mann vi skulle møte i Johannesburg, så vår lille sangstund hadde vart en god stund da han til slutt dukket opp med tårer i øynene. Han hadde aldri opplevd at hvite hadde tatt seg bryet med å lære en sang på hans morsmål.

For å normalisere det økumeniske samarbeidet med det sørlige Afrika etter apartheid, ble det etablert et samarbeid mellom landene i SADC-regionen (9 land i det sørlige Afrika) og Norden, kalt Norden-FOCCISA (Fellowship of Council of Churches in Southern Africa).

Nordisk økumenisk råd ble sekretariat for dette arbeidet i starten. Etter noen år tok NKR over dette ansvaret og det ble mange reiser for Ingrid for å planlegge prosjekter og ha møter i Joint Committee.

Det var mange utfordringer knyttet til overgangen fra et solidaritetsarbeid mot apartheid til et mer normalisert kirkelig samarbeid. Det var utfordringer knyttet til de interne forhold i det sørlige Afrika; fra å være en undertrykt svart befolkning, var veien kort til å bli en dominerende aktør i kraft av størrelse. Det var vanskelig å akseptere for alle de små landene rundt Sør-Afrika som hadde stilt opp i kampen mot apartheid. Men det var også utfordrende for oss. Ofte ble vi fra nord satt i samme «bås» som de hvite undertrykkerne i Sør Afrika og anklaget for maktovergrep i form av pengemakt. Da hendte det at de små landene i sør tok oss i forsvar. Og vi måtte alle erkjenne at apartheid setter dype spor som ikke forsvinner på et blunk selv om alle offisielle meldinger fra Sør-Afrika gikk ut på at overgangen til demokrati og likeverd gikk langt bedre enn man kunne frykte. Selv om det var harde tak innimellom, så oppsto mange gode vennskap også. To av medlemmene i Joint Committee, daværende domprost i Den anglikanske kirke i Pretoria, Sør-Afrika (nå biskop) Jo Seoka og generalsekretær i det nasjonale kirkerådet i Botswana, katolikken David Modiega kom til Norge i desember 1996 for å delta i ordinasjonen til Ingrid. Det ble for øvrig den mest økumeniske ordinasjon i Norge inntil da og det ble et tegn på den tillit og det samarbeid som hadde vokst fram.

Det var to ordinander i Oslo domkirke denne dagen og da biskop Andreas Aarflot så at både en metodist (Jorunn Wendel), en baptist (Billy Taranger) og en anglikaner skulle medvirke under forbønnsdelen for den ene ordinanden, ba han straks en ekstra lutheraner om å delta for å få litt økumenisk balanse i regnskapet.

Norsk økumenisk ungdomsforum

NØU koordinerte norsk deltakelse i internasjonale økumeniske ungdomsfora og jobbet for å få ungdom fra flere kirker med som stewards på internasjonale kirkesamlinger. NØU arrangerte også flere nasjonale økumeniske kurshelger i samarbeid med Rønningen folkehøgskole i Oslo. Et år arrangerte NØU kirkevandringer i Oslo

der målet var å besøke hverandres menigheter i sentrum og lære om hverandres kirker og gudstjenesteformer. Mange dyktige ungdommer fikk viktige impulser gjennom dette arbeidet.

Boka «*Møte med mysteriet. Unge kristne i dialog om tro og Gudserfaring*» ble gitt ut av Verbum i 2003 (boka er nr 8 i NKR's skriftserie). En gruppe ungdommer hadde vært samlet på Granavolden gjestgiveri til økumeniske samtaler. Samtalene tok opp sentrale kristne emner som gudstjenesten og kirkerommet, Kirkens hellighet og åndelighet, diakonien, dåp, nattverd tjeneste og embete og den verdensvide kirke. Boken ble både en fortelling om unge kristnes møte på tvers av trossamfunnene og en oppslagsbok i sentrale emner. Hilde Dagfinrud Valen fra Frelsesarmeen hadde en nærmest uløselig oppgave med å sette denne dialogen sammen til en bok, både boken og prosjektet som helhet krevde mye arbeid. Spennende var det at dette var et samarbeid med Frikirkelig Studieforbund og Verbum forlag.

U-landsinformasjon og studieforbund

Da NKR startet opp, tok vi altså over sekretæransvaret for flere utvalg. Mange ønsket også å se mer samarbeid og kanskje også sammenslåing av Kirkens U-landsinformasjon (KUI) og Frikirkens U-landsinformasjon og Kirkelig studieforbund og Frikirkelig Studieforbund. Med samme oppdrag og kristne kirker som målgrupper, skulle en tro at dette var mulig å samordne for å få bedre effekt. Studieforbundene er i dag slått sammen til ett forbund under navnet K-stud (Kristelig studieforbund), men det var mange skjær i sjøen før det kunne realiseres. U-landsinformasjonene utviklet etter hvert et godt samarbeid og som så ofte før, så vi at dette handlet mye om menneskelige relasjoner. Når disse fungerte godt, så utviklet samarbeidet seg også.

Bønneuken og kvinnes internasjonale bønnedag/NØKK (Norsk økumenisk kvinnekomite)

Både Bønneuken og Kvinnes internasjonale bønnedag hadde lange tradisjoner i Norge. Her var det også sterke personligheter som følte at det hadde kostet mye å stå i bresjen for dette i starten. Selv om tidene forandret seg, endrer ikke alltid pionerne seg.

Bønneuken for kristen enhet markeres internasjonalt fra 18.-25. januar. Den evangeliske

allianses bønneuke var også i januar. Selv om de i utgangspunktet hadde helt ulikt fokus og siktemål, så ble de opplevd overlappende av folk flest. Det tok likevel mange år og mange møter og mye mekling for å komme fram til en felles bønneuke i Norge. Sannsynligvis skjedde det for sent. Nå er begge så godt som borte fra offentligheten.

Både Bønneuken og Kvinnes internasjonale bønnedag hadde sine internasjonale programmer som ble utviklet i nye land hvert år. Det innebar kompliserte oversettelsesutfordringer der det var grunnlag for mange og lange teologiske diskusjoner om oversettelsen. Det var ofte et strev. For Kvinnes internasjonale bønnedag var det også kirkepolitiske utfordringer. En frivillig komité på Sør-Vestlandet ledet av Birgit Svindland hadde i mange år vært «nasjonalkomite» for bønnedagen. De hadde et fritt forhold til det internasjonale programmet og oversatte dette i form at tekster til et evangelisk bønnemøte med bønn for kvinnene i opprinnelseslandet.

NØKK ønsket at det internasjonale programmet skulle tas i bruk i sin helhet som en solidaritetsgudstjeneste. Det internasjonale materialet inneholdt en økumenisk gudstjeneste der en del av utfordringene i opprinnelseslandet ble tatt inn, men de delte også av sine rikdommer og tradisjoner i materiellet som kom på engelsk. Det betød store utfordringer både i å lage begripelige liturgier OG å være tro mot tekstene samtidig som det skulle være teologisk gangbart i Norge. Her ble det ofte mange runder. Særlig utfordrende ble det når inkluderende språk om Gud skulle forsøkes oversatt og tatt i bruk. Mye teologisk maktspråk ble tatt i bruk for å stanse slike forsøk.

NØKK har vært et viktig økumenisk møtested for mange kvinner gjennom flere tiår.

Norsk Økumeniske Forum for innvandrerspørsmål (NØFI)

NØFI ble grunnlagt i 1989 som et kontaktorgan mellom kirkesamfunn og kristne organisasjoner som arbeidet med innvandrerspørsmål. Målet med arbeidet var i følge statuttene å fremme kontakt og felles handling og styrke asylsøkere, flyktningers og innvandreres rettigheter i det norske samfunn.

Forumet hadde periodevis et stort engasjement, ikke minst i arbeidet med kirkeasyl både overfor offentlige myndigheter, og hjelp til menigheter som engasjerte seg eller med ett ble engasjert i dette arbeidet. Forumets arbeid videreføres i dag av Flerkulturelt kirkelig nettverk.

Skriftserie og salmer

Noe av det første vi tok opp og som vi la ned mye arbeid i, var å lage en økumenisk samlebok slik de hadde i Sverige. Tidlig ble vi presentert i Vårt Land hvor det ble holdt frem flere salmebøker som kunne bli én. Initiativet falt i usedvanlig dårlig jord innenfor de kretser som i Den norske kirke nettopp var i ferd med å legge siste hånd på verket med Salmer 97.

Senere vakte det allmenn interesse og ikke minst Åge Haavik som var ansvarlig for salmer og liturgier i Den norske kirke ble en aktiv pådriver. Målet ble etter hvert å lage en samlebase hvor man kunne legge inn alle alternativene for de ulike salmer og kristne sanger og at man utfra denne basen skulle bli enige om økumeniske tekster. Det ble etablert et samarbeid med Nasjonalbiblioteket, men initiativet druknet etter hvert i forståelsen av at dette ville utløse nærmest uløselige rettighetsspørsmål. Håvik ble endog statsstipendiat i 2004 ikke minst på grunn av dette arbeidet. Han forfulgte videre ideen da han på vegne av Den norske kirke inviterte en økumenisk gruppe til å bli enige om felles tekster på en rekke salmer som skulle komme i den nye salmeboken for Den norske kirke (2013). Skal en profetere, er det ikke utenkelig at denne salmeboken blir det nærmeste vi kommer en økumenisk salmebok i Norge i en tid hvor projektoren er i ferd med å overta salmebokens plass i gudstjenestelivet.

Norges Kristne Råds skriftserie

Gjennom det aller meste av tiden rådet har eksistert har det gitt ut små og store skrifter samlet i Norges Kristne Råds skriftserie.

Det begynte med at juridisk-administrativt utvalg laget et enkelt hefte om hvordan man kunne gå frem når man ønsket å låne kirkerom hos hverandre (*«Regler for bruk av kirkerommet»*, nr. 1 i 1998). Dette var ikke minst blitt et behov fordi Den katolske kirke var i vekst og trengte å låne kirker på steder hvor den tidligere ikke hadde vært representert. Videre var det spørsmål

om vigsler og begravelser. Løsningen her var å ta utgangspunkt i reglene for Den norske kirke og tilpasse disse slik at de fikk en mer gjensidig utforming.

Deretter gikk man løs på en langt mer krevende utfordring, å lage *«Økumeniske retningslinjer i forbindelse med seksuelle overgrep i kirkelig sammenheng»* (nr. 2, 1998/2001). Det ble Bjørn Øyvind Fjeld som fikk ansvaret for dette arbeidet i samarbeid med rådets Administrativt-Juridisk utvalg. Dette var et omfattende arbeid som på mange måter brøt nytt land. Heftet fikk stor utbredelse og ble en mal for det videre arbeidet i ulike kirkesamfunn og organisasjoner.

Tidlig ble det satt ned en gruppe som laget utkast til økumeniske fest- og bønnegudstjenester, agapemåltid og felles protestantisk nattverdsgudstjeneste *«Økumeniske gudstjenesteordninger»* (nr. 3, 1999). Disse ble i hvert fall en tid brukt en del i sammenhenger hvor Norges Kristne Råd var vertskap. Heftet inneholdt også en nyttig salme/sangliste med sanger som er kjent i alle kirker i Norge. Etter hvert ble det vel så naturlig at arrangerende kirkesamfunn satt sitt preg på gudstjenesten når det var økumeniske samlinger hos dem.

Skrift nr 4. var det tidligere omtalte heftet om *«Trosbekjennelsen i vår tid»* (2001).

«Gift på Tvers. Økumeniske og interreligiøse ekteskap» ble gitt ut som nummer 5 i Norges Kristne Råds skriftserie i 2002. Gjennom seminar og hefte var ønsket å gi hjelp både til det enkelte par og til pastorer i de ulike medlemssamfunnene. Vi fikk hjelp av medarbeidere fra ulike kirkesamfunn blant annet Den katolske kirke, fra Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA), Misjonshøgskolen, Teologisk fakultet og fra Sjelesorgsinstituttet på Modum. Resultatet ble et hefte med relevante artikler som bygde på intervjuer med par som var «gift på tvers», med sjelesørgeriske råd til økumeniske ektepar, artikler om utfordringer som møter to-kulturelle ektepar, ekteskap mellom muslimer og kristne og kirkerettslige sider ved konfesjons- og religionsforskjellige ekteskap.

I 2002 kom også hefte nr. 6; *«Tiår mot vold: Bygg freden! – en utfordring til kirken»*, redigert av Knut Refsdal og nr 7. *«Sudan:*

Informasjon, historier, bønner».

I 2003 kom *«Møte med Mysteriet»* (nr. 8), og *«Charta Oecumenica»* (nr. 9), et dokument som omhandlet gjensidig respekt og samarbeid mellom kirker i Europa. I samme hefte trykte vi *«Takt og tone for samarbeid i Norges Kristne Råd»* som var en norsk konkretisering av anliggender i Charta Oecumenica. Dette heftet ble gitt ut i samarbeid med Mellomkirkelig råd i Den norske kirke. Det ble gitt ut i forkant av Konferansen for Europeiske Kirkers generalforsamling i Trondheim.

Neste hefte var også et samarbeid, denne gangen med Samarbeidsrådet for tros- og livssynsamfunn: *Tekster om fred fra ulike tradisjoner»*. (nr.10, 2003)

NKR's første representasjonsoppdrag

De første årene besto i mye nybrottsarbeid og diplomati kombinert med atskillig kreativitet for å finne de sakene kirkene ønsket å løse sammen. De fleste land i Europa fikk sine nasjonale økumeniske råd lenge før oss og situasjonen med en stor folkekirke og mange andre små trossamfunn ga oss noen særlige utfordringer. Det var jo ikke så mye Den norske kirke ikke kunne klare alene! Derfor var det en milepæl da rådet i 1996 fikk sitt aller første representasjonsoppdrag.

Lederne for Christian World Communions hadde møte i Norge. Gunnar Stålsett var en av lederne. Han spurte MKR og NKR om å gi en middag i forbindelse med besøket. Vår lommebok rakk ikke til finere restauranter, men vi inviterte til enkel middag i Bakkehaugen kirke der vi selv sto for det aller meste i beste dugnadsånd. Så i «verdens rikeste land» fikk disse kirkelederne sannsynligvis en av de enkleste økumeniske middagsserveringer de hadde opplevd. Men stemningen virket likevel god og mange norske kirkeledere opplevde denne kvelden å være sammen med sine internasjonale søsken fra kirker som i global målestokk er like store – eller større – enn den lutherske kirkefamilien.

Lokaløkumenikk

En stadig utfordring for Norges Kristne Råd var hvordan det kunne inspirere til økt økumenisk samarbeid på lokalplanet. Rådet ble tidlig enige om at de ikke ønsket å lage en organisasjon med lokale kristne råd som sto ansvarlig overfor et

nasjonalt råd. I stedet ønsket vi å oppmuntre og hjelpe de råd som oppsto lokalt. Dette skjedde for eksempel i Trondheim og i Fredrikstad. NKR opprettet også et lokaløkumenisk råd som skulle inspirere til arbeid lokalt.

Våren 1999 ledet vi en lokaløkumenisk tur til England på vegne av Nordisk Ekumenisk Råd. Turen hadde deltagere fra Finland, Sverige, Danmark og Norge og var lagt opp av de lokaløkumeniske ansvarlige i Churches Together i England. Et høydepunkt var besøket i den økumeniske kirken i den nye byen Milton Keynes utenfor London. Menigheten ble drevet av det lokale kristne rådet som bestod av Den katolske kirke, Den Anglikanske kirke, Metodistkirken, Den Reformerte Kirken, Baptistsamfunnet og Frelsesarmeen. I sentrum for virksomheten en helt ny kirkebygning i en helt ny by.

Videre var det lagt opp en tur for oss til ulike lokaløkumeniske prosjekt i Manchester og Birminghamområdet. Her var det mange ideer å hente, ikke minst hvordan menighetene drev felles diakonalt arbeid.

I mange av landsbyene vi kjørte i gjennom la de metodistiske deltagerne merke til at det var nærmest en metodistkirke på hvert gatehjørne, mens vi ikke hadde sett en luthersk kirke siden vi begynte turen i Den norske sjømannskirken i London. Dette vakte til å begynne med stor entusiasme, noe som tok helt av da nå avdøde Jan Petter Walaas i bussen ble oppfordret til å si noen ord om Wesley. Full av iver ga han på sparket et 20 minutters foredrag om Wesleybrødrene og ikke minst salmeskatten de etterlot seg. De to metodistiske deltagerne oppdaget etter hvert at den økumeniske interessen nok hadde en grense.

Noen tok med seg en visjon hjem om å bygge en økumenisk kirke på Fornebu. Her var det planer om å bygge en kirke midt i den nye Fornebyen som sikkert ville huse mennesker med mange ulike kirketilhørigheter. Men tanken vakte ikke allmenn begeistring i Den norske kirke og utbyggingen av Fornebu ligger langt etter planen, inkl. en eventuell ny kirke i denne nye bydelen. Men med dagens nedlegging/utleie av kirker i Oslo, burde tanken om felles/økumeniske kirkebygg kanskje snart være moden også i Norge?

Bilaterale samtaler

En hjelp til fremme av arbeidet i Norges Kristne Råd var de ulike økumeniske samtalene som foregikk i tiden for dannelsen av rådet. Den norske kirke samtalte med Den katolske kirke, Baptistsamfunnet og Metodistkirken lokalt i Norge og Den Anglikanske Kirke regionalt i Nord-Europa (De britiske øyer, Norden og Baltikum). Læresamtalene går tilbake til tiden etter det 2. Vatikankonsil. Da begynte en bølge av samtaler mellom de ulike kirkefamiliene på verdensplan. Disse samtalene har ofte ført til regionale og lokale samtaler.

Den norske kirke har vært med i samtalene mellom de lutherske og reformerte kirkene i Europa i Leuenbergfelleskapet (i dag Felleskapet av protestantiske kirker i Europa) fra begynnelsen til avtalen forelå i 1973. Kirken skrev først under avtalen og ble formelt en del av fellesskapet i år 2000. Metodistkirkene i Europa inngikk i 1996 en avtale med Leuenbergkirkene og sluttet seg til disse gjennom en egen erklæring. Det førte til at både Metodistkirken i Norge og Norges Kristne Råd var med da avtalen mellom Den norske kirke og Leuenbergkirkene ble inngått i Molde domkirke. Stedet ble nok valgt for å markere at lekmannsbevegelsen på Vestlandet ikke var uten reformerte islett.

De nordiske og baltiske lutherske folkekirkene og de anglikanske kirkene på De britiske øyene har dannet Porvoo-felleskapet. Her ble avtalen blant annet undertegnet i Nidarosdomen i 1996 under meget pump og prakt. Generalsekretær og styreleder fikk æresplassering meget nær begivenhetenes sentrum med underskrift av avtalen, som to katter blant hermelinene.

I perioden 1979–84 gjennomførte Det lutherske verdensforbund og Metodistkirkens Verdensråd teologiske læresamtaler. Samtalene anbefalte medlemskirkene blant annet å ta skritt for å erklære og etablere fullt felleskap i Ord og sakrament. Metodistkirken i Norge sluttet seg til dokumentet ved Årskonferansen i 1986 med en særlig anbefaling for «et sterkere arbeid for at alle kirkesamfunn skal være uavhengige av og stå likt overfor staten». Kirkemøtet i Den norske kirke fant ikke at tiden var inne til å opprette «fullt felleskap om ord og sakrament». De ønsket allikevel at dialogen måtte fortsette nasjonalt og internasjonalt.

Etter initiativ fra Mellomkirkelig råd ble det i 1991 oppnevnt en samtalegruppe som skulle se på muligheten for en avtale (Nådens fellesskap). Gruppen konsentrerte seg om dåpen, nattverden og embetsforståelsen og fant at det er «påvist et samsvar mellom våre kirkers lære og liv som gjør at vi vil anbefale våre kirker å avtalefeste et utvidet kirkefellesskap.» Etter omfattende høringer ble avtalen enstemmig vedtatt av Kirkemøtet i Den norske kirke i 1995 og i Metodistkirkens Årskonferanse i 1996 med nær 75% flertall til tross for intens strid før en kom så langt. Underskrift og feiring av avtalen ble ikke unaturlig lagt til domkirken i Fredrikstad med gudstjeneste om formiddagen og gammeldags bedehusfest i Metodistkirken i Sarpsborg om kvelden. Enkelte merket seg at Wesley og Luther kom litt i skyggen for de lokale helter Hans Nilsen Hauge og Ole Peter Petersen!

Disse ulike samtalene som foregikk både før og parallelt med dannelsen av Norges Kristne Råd, ga både et teologisk grunnlag for rådets arbeid og bygde opp tilliten mellom lederne i de ulike kirkesamfunn, noe som kom arbeidet i NKR til gode. Siden Lars-Erik var leder for den metodistiske delen av samtalegruppen med Den norske kirke, ble dette spesielt tydelig nettopp her.

Avtalen mellom Den norske kirke og Metodistkirken, som umiddelbart ble oversatt til engelsk, fikk senere betydning for samtalene som førte til at The Evangelical Lutheran Church in America (ELCA) og The United Methodist Church (UMC) i 2009 inngikk en avtale om å være i «full communion» med hverandre. Dette skyldtes at Lars-Erik på denne tiden også var medlem i det internasjonale mellomkirkelige rådet i The United Methodist Church, og ble bedt om å være med i den amerikanske dialogen som «ekspert» fra Norge. Her viste det seg igjen at ikke minst lekmannsbevegelsen i Østfold og Hans Nielsen Hauge fikk en viss betydning for samtalen med de lutherske deltakerne, og da man under et møte i Norge fikk høre biskop Andreas Aarflot fortelle fra doktorgrad om Hauge, var lykken stor.

Kontaktene med Metodistkirken som internasjonal kirke ga Norges Kristne Råd andre forbindelser inn i det internasjonale kirkeliv enn dem som til da som regel hadde gått gjennom Mellomkirkelig råd for Den norske kirke. Dette fortsatte da Billy Taranger ble leder av Norges

Kristne Råd. Han hadde gode kontakter og tunge verv i den internasjonale baptistbevegelsen. Dette er noe som blir videreført av dagens generalsekretær, som sitter i det nye økumeniske rådgivningsorganet til biskopene i Metodistkirken (UMC).

Religionsdialog

Parallelt med ønsket om å stimulere til lokal-økumenisk arbeid, kom også utfordringene fra det flerreligiøse samfunn. Flere og flere lokal-samfunn kjente et behov for en dialog med nye naboer på tvers av religionstilhørighet. Av og til opplevdes dette behovet mer påtrengende enn et lokaløkumenisk formalisert arbeid. Mellomkirkelig råd startet sin nasjonale dialog med Islamsk Råd i 1993. Noen få år senere fikk NKR en observatørplass i denne dialoggruppa. Tema i denne dialogen ble likevel noe annet enn det menigheter i lokalsamfunn kjente behov for.

Kirkejubileer

Vi var heldige som fikk noen store kirkejubileer å jobbe med i løpet av de første årene. På denne måten ble økumenikk profilert og kirkeledere fra ulike kirkesamfunn regnet med på en helt ny måte. På 90-tallet ble kirkeledere i en helt annen grad enn før, bl.a en del av VIP-en på store jubileer – 1000-årsjubileet på Moster i 1995, Trondheims 1000-årsjubileum og KEKs generalforsamling 1997 og Jubileum 2000. Det var med på å øke på samfølelsen mellom de ulike kirkelederne fra kirkesamfunnene. Økt kjennskap førte også til økt respekt for hverandres kompetanse og spiritualitet.

At patriark Bartholomeus fra Konstantinopel og presidenten for Det pavelige råd til fremme av kristen enhet, den australske kardinal Cassidy deltok på Moster, ga økt tyngde til det økumeniske prosjektet. At Den norske kirke inviterte utenlandske kirkeledere fra ulike kirkesamfunn til Norge, var ikke noe nytt. Det nye besto i at det økumeniske Norge var en del av mottaksapparatet.

Men vi var for noviser å regne når det kom til økumenisk protokoll og logistikk. Da Turid Karlsen Seim oppdaget at vi ikke hadde tenkt å møte patriarken av Konstantinopel med annet enn en bil med sjåfør på flyplassen, slo hun alarm. Her måtte det, på kort varsel, finnes representanter for vertskapet som straks kunne

reise til flyplassen. Dette var før mobiltelefonens utbredelse, så vi måtte reise rundt på Moster for å lete etter noen som ikke var opptatt med andre oppgaver. Biskop Halvor Bergan med frue ble funnet og overbevist om viktigheten av oppdraget. Men i møte med en slik økumenisk dignitet, var det påkrevd med bispeskjorte og kors for å legitimere seg. Og da ville kona også kle seg til fest og bunaden kom på. Og slik gikk det til at patriarken av Konstantinopel ble møtt av en biskop i full skrud og hans kone i bunad. Patriarkens faste sjåfør under oppholdet var ei ung jente fra Moster. Hun hadde nok gruet seg litt for å kjøre rundt med så edel last, men han klarte raskt å sjarmere henne totalt og hvem som åpnet dører for hvem resten av helga, ble litt så som så!

Ortodokse kristne var et sjeldent syn i de dager på Moster. En norsk ortodoks diakon gikk rundt på øya og skulle gjøre noen ærend iført sin svarte kjortel. Synet av en mann med slik enkel kjortel, var nok til at folk hvisket til hverandre: «Se, der er patriarken»!

Da Kongen kom til Moster, ble han, som vanlig, fulgt inn av biskopen i Bjørgvin. Men at dronningen ble fulgt av lederen i Norges Kristne Råd – det var både nytt og radikalt og ble et tegn på en ny tid i det økumeniske fellesskapet i Norge. Kirkeledere fra alle medlemssamfunn i NKR var invitert og deltok i det store fellesskapet av kirker som markerte at det var 1000 år siden den første kristne gudstjeneste ble feiret på norsk jord.

I 1996 avholdt Konferansen av europeiske kirker en konferanse i Trondheim om tema minoritet-majoritet blant kirkene i Europa. Her møttes representanter for ortodokse, katolske og lutherske majoritetskirker med andre fra ulike minoritetskirker – også sine egne. Det var en nyttig tematikk også for oss i Norge. Det ga oss hjelp til å destillere problemstillinger i forhold til hva som er utfordringer knyttet til statskirke i forhold til majoritetskirke og hva som er teologiske ulikheter i forhold til forskjellige historiske betingelser. Her ble det skrevet viktige artikler også inn i vår norske kontekst og det førte til mange viktige samtaler mellom majoritet og minoritetskirker i Norge.

Da Den norske kirke arrangerte Norske Kirke-

dager i Trondheim 1997, var NKR medansvarlige for det internasjonale programmet med gjester fra ulike land og kirker. Bjørn Øyvind Fjeld og Ingrid Vad Nilsen var vertskap for ca 20 utenlandske gjester som var innlosjert på Dronning Mauds Minne i Trondheim. Blant gjestene var Munib Younan som senere ble biskop i Den lutherske kirken i Jordan og Det hellige land og også president i Det lutherske verdensforbund. Den katolske presten Paride Taban fra det sørlige Sudan var også med. Sammen var de gode historiefortellere som lo hjertelig og lenge av hverandres vitser! Paride var et flott syn med mørk hud, svarte presteklær og knallrøde sokker. Hver dag! Ingrid fylte 40 år underveis i arrangementet. Den morgenen hadde Bjørn Øyvind Fjeld sørget for å samle hele forsamlingen til tidlig frokost med taler og gaver og en kjempestor bløtkake. Høydepunktet – eller i alle fall det som lever sterkest i minnet – var Danny Chetty fra Port Shepstone som spilte gitar og munnspill og sang Bob Dylands uforglemmelige «Forever Young».

Dette var siste gang Dnk arrangerte et slikt stort nasjonalt arrangement. Det viste seg utfordrende å finne et konsept som førte til tilstrekkelig oppslutning. Involvering av de andre kirkene i Norge ga heller ingen økt oppslutning. I dag er Olavsfestdagene bygget opp til å fylle mye av den rollen Kirkedagene ønsket å ha – med kultur-opplevelser, seminarer, gudstjenester og folkeliv i Trondheim hver sommer rundt Olsok.

Jubileum 2000

Jubileum 2000 ble det største prosjektet NKR håndterte i sine første ti leveår. Det lyktes å definere en felleskirkelig plattform for alt kirkelig arbeid inn mot dette året og feiringen av det. En Nasjonalkomite ble opprettet i 1997 og, Morten Eriksen ble ansatt som prosjektleder. Han kom fra arbeidet med Mosterjubileet og hadde derfor spesielt god kompetanse på feltet, noe han utnyttet til fulle da han skrev søknaden om midler til prosjektet. Han søkte imidlertid nye oppgaver etter ganske kort tid og i 1997 overtok sokneprest på Kråkerøy, Svein Helge Rødahl stafettinnen.

Ole Christian Kvarme ble leder av hovekomiteen og etterhvert rullet 20 millioner inn på konto til dette arbeidet.

Så mye penger ga mange muligheter og samtidig mange utfordringer i forhold til så vel kreativitets- som økonomistyring! Ideene var utallige og økonomi til å virkeliggjøre dem var også til stede. Heldigvis ble Gro Elin Vinnes ansatt i prosjektet. Hun holdt styr på det aller meste og mye ble det sannelig etter hvert å holde styr på. Det ble gitt ut mye materiell til bruk i guds-tjenester og samlinger. I stedet for å tenke at kirkefolk skulle feire sammen samtidig på samme sted, ble dette gitt en annen profil. Nå skulle kirker over hele Norge hver for seg bindes sammen av enke symbolhandlinger, bønner og tekster. Med denne utformingen sier det seg selv at noen kirker brukte mye av materiellet, andre mindre. Det ble laget en visjon med tilhørende grafisk profil med banner, stickers med mer. Solidaritetsprosjektet i jubileet var innsamling av penger til den lutherske skolen i Betlehem. Et synlig symbol fikk vi tilbake fra Det hellige land i form av et stort Betlehemslys som skulle brenne i kirkene i Norge. Esker med små lys fra Betlehem ble også sendt ut. Men dette bød på atskillige logistiske utfordringer. Først å få dem fraktet til Norge. Deretter å få dem videre ut til menighetene. Det viste seg at lysene var av dårlig kvalitet med for mye parafin i forhold til stearin. Det førte til store transportskader og mange klager. Dette ble ikke bedre av at lysene oste ned utallige kirketak i løpet av året de brant.

Det ble også gitt ut flere hefter med stoff til guds-tjenester, bønnebøker med mer. Alt dette kom det inn tusenvis av bestillinger på i desember 1999. Alle ansatte sto på og pakket materiell. Vi hyret inn ekstramannskaper og et par som satt i kirke-asyl i en kirke i Oslo brukte mange ukesverk på pakking av materiell til glede for både seg selv og oss.

Som forberedelse til år 2000 dro en delegasjon av kirkeledere fra Norge til Jerusalem. Slike turer gir godt fellesskap og nye vennskap. En særlig minnerik episode skjedde da en gruppe lilla-kledde biskoper kom til Ben Gurion flyplassen i Tel Aviv på vei hjem med hvert sitt store Betlehemslys under armen, De så skremmende bevæpnet ut, men gjennomlysningsmaskinene på flyplassen avdekket heldigvis det helt ufarlige innholdet.

Første søndag i advent 1999 dro en økumenisk delegasjon under ledelse av biskop Even Fougner

til Betlehem for å delta på gudstjenesten i den lutherske kirken der ved innledningen av kirkeåret. Sangeren Åshild Skiri Refsdal fra Metodistkirken var også med. Hennes stemme fylte kirkerommet på en helt spesiell og velsignet måte denne søndagen. Vi følte en spesiell tilhørighet med våre kristne søsken i Betlehem ved inngangen til jubileumsåret. Det var optimisme i byen, store utbygginger og rehabiliteringer nærmet seg fullføring og byen var klar til pilegrimsinnrykk. 10 år etter er byen nesten tom for pilegrimer og oliventre-håndverkerne har liten omsetning. Ett av produktene som nå lages, er stall og krybbe med en høy mur som Josef og Maria ikke klarer å forsere på sin vei til Betlehem.

Internasjonalt arbeid: Kirkens Nødhjelp (KN) - muligheter og utfordringer Sudan

Da KN tok kontakt angående pastorale besøk til Sudan, ble dette starten på en ny pilar i arbeidet. Initiativet kom fra den norske ambassadøren til Sudan, plassert i Egypt. KN drev nødhjelp, sudanese etterspurte kirkelige, pastorale besøk som likeverdige parter. Dette var å rydde nytt land og det kom mye godt ut av det for mange både i Sudan og Norge. Mange besøk begge veier, med støtte fra Utenriksdepartementet og KNs Halvor Aschjem som solid støttespiller de første årene. Forsatt opprettholdes venns-kapsamarbeid mellom menigheter i Norge og Sør-Sudan og personlige relasjoner er også opprettholdt. (Stein Erik Horjen har skrevet om den første del av historien i dette samarbeidet.)

Noe av det positive med disse gjensidige besøkene, var at kirkefolk med ulik kirketilhørighet i Norge ble kjent og sveiset sammen i møte med utfordringer som hadde langt større dimensjoner enn vi var vant med. Vi samtalte om og arbeidet med ulike teologiske problemstillinger knyttet til krig og fred, fred og rettferdighet, likeverd og likestilling, lidelse, synd, straff og soning – for å nevne noen. Vi lærte mye om og av hverandre. Det var utfordrende for sundaneserne å være i en kirkelig samarbeidsrelasjon der pengene skulle styres i fellesskap og der det ikke var noen midler til utviklingsprosjekter i Sudan. Da måtte de fortsatt henvende seg til KN eller andre bistandsorganisasjoner. Dette var et kirke- til kirke-samarbeid, nytt for begge parter. Disse møtepunktene var også en av få muligheter

sundanesere i sør, flyktninger i nord og utenfor landet kunne møtes. Vårt felles språk var engelsk, men i tillegg var ulike stammespråk og arabisk også gangbart i tillegg til norsk. Det ga mange muligheter for misforståelser og språkforviklinger, men ofte gikk det også ganske bra! Da delegasjonene fra nord og Sør-Sudan kom til Norge og Granavolden i februar 1999, var det gnistrende vintervær og kulde inn til margen. Dette var vær det ikke finnes klær for i Sudan, så mange av oss var i kjellere og på loft for å kle dem opp til å tåle kulda. Når man aldri har opplevd minus 10 grader, er det heller ikke lett å forstå at vi har det varmt inne. Så det tok flere dager før vi klarte å overbevise om at ytterklær brukes ute og tas av inne! Fire-fem av våre vinterjakker ble med sundaneserne hjem. Vi skjønnte vel aldri helt behovet, men håper de kunne komme til nytte likevel. En av dagene dro vi på sightseeing, bl.a. til Lillehammer der vi stoppet ved Lysgårdsbakkene for å fortelle om OL. Landslaget i hopp trente i bakken og vi norske viste med stolthet fram vår nasjonalsport. Det var da en av sudaneseerne forsiktig spurte: «Excuse me, what exactly is the purpose of this?»

Under måltidene på Granavolden prøvde vi å få samtalen til å gå om hverdagslige ting. Etter-som vi fikk to måltider med varm mat i løpet av dagen, spurte jeg en gang min kollega fra Waw hvor mange varme måltider de som regel hadde hjemme hos han. «We normally only have food enough for one meal a day» – lød svaret. Kultur-møter har mange utfordringer, men de åpner sannelig også horisonten.

Underveis i besøket var det også menighets-besøk. Prosten i Vestre Aker i Oslo, avdøde Jan Otto Kvalheim, tok med seg sin venn som var anglikansk biskop i Juba på en liten spasertur. Da han så folk gå på isen på Sognsvann, utbrøt han: «Now, I understand how Jesus walked on water» etterfulgt av hans trillende latter. Jeg vil tro denne historien ble gjenfortalt mange ganger etter at han kom hjem igjen!

På det første norske besøket inn i Sør-Sudan var det sterke opplevelser av å være midt i den afrikanske bushen med alle de sanitære og hygieniske utfordringer det kan innebære. Men møter med mennesker var likevel hjertelige. En av historiene herfra handler om «The

Archbishops seat» i Juba. Erkebiskopen av Canterbury hadde vært på besøk kort tid før den norske delegasjonen. Det ble da besluttet at de sanitære forhold måtte utbedres før han kom. Vannklosett var selvsagt utelukket ettersom det ikke fantes kloakksystem til det. Men et stykke utenfor huset til den lokale biskopen ble det bygd en utedo som fikk navnet «The Archbishop's seat». Inger Anne Naterstad, prest i Dnk og den katolske presten Michel Beckers deltok på denne turen. Inger Anne hadde bare langermede presteskjorter og ønsket seg en kortermet med utsikter til 40 fuktige varmegrader i Juba. Michel visste om en katolsk forretning i Nairobi med utvalg av presteskjorter, dog bare i herrestørrelser. Men Michel visste råd. Han tilbød seg å være med Inger Anne til butikken. Og med stor vennlighet og ditto oppfinnsomhet, ba han pent om en skjorte som kunne passe til hans vietnamesiske kollega som nok var omtrent på størrelse med Inger Anne.

På et senere besøk der flere deltok, var vi samlet i Arusha, Tanzania. På kveldene skulle det være norsk og sudanesisk kultur på programmet. Vi lærte hverandre sanger og opptrådte med ulike kulturaktiviteter. Vi satt ute under stjernehimmelen og et digert mangotre med utsikt opp mot Kilimanjaro. En kveld insisterte Michel på å få alle med seg i å danse Per Sjuspring. Noen av oss var mer enn alminnelig skeptiske. Her skulle tekst og melodi og dansetrinn koordineres på en måte som var utfordrende nok for oss som hadde gjort det før OG kunne språket. Michel er nederlander, men satte i gang med undervisningen. Vi danset og lo og det hele endte i et salig kaos. På spørsmål om hvorfor han som nederlander insisterte på nettopp denne norske folkedansen, svarte Michel: «Det gjør ingenting om de ikke skjønner så mye av dansen. Det ender likevel opp med masse god kroppskontakt!» Det hadde han aldeles rett i. Mye latter ble det også!

Ved det sudanesiske besøket i Norge i 2002, kom gruppa på kirkebesøk til Kongsvinger. Det er nok første og eneste gangen det har vært tilløp til dans opp midtgangen på vei til nattverd i Vinger kirke! På samme besøk dro vi på tur til Eidsvollsbbygningen og fortalte om vår vei til selvstendig stat og hvordan arbeidet med Grunnloven ble startet lenge før selvstendigheten kom. Det første til en spennende samtale om situasjonen i Sudan og mulighetene de allerede da hadde til

å påbegynne arbeidet med å definere hva slags basisverdier og grunnlov de kunne tenke seg den dagen Sør-Sudan fikk selvstendighet. En av deltakerne er i dag departementsråd i justisdepartementet i det nye Sør-Sudan. Han har bl.a. studert menneskerettigheter i Norge. En annen er parlamentsmedlem og flere andre arbeider i regjeringsapparatet. Lilleborg menighet i Oslo har fortsatt kontakt med sin vennskapsmenighet som nå er repatriert i Sør-Sudan.

Rwanda/Burundi

I 1996 kom den første henvendelsen fra Håkon Fjose som var KN-representant i Rwanda, om å etablere liknende pastorale besøk som med Sudan. I 1997 var det første besøket fra Rwanda til Norge og senere ble også kirker i Burundi med. Thor Ullerø var en sentral medspiller fra norsk side i dette opplegget.

Min (Ingrid) sterkeste opplevelse fra internasjonalt arbeid fikk jeg i Rwanda. Landet var revet i filler da naboer og venner og familie plutselig gikk løs på hverandre etter etniske skillelinjer. Under det første besøket av noen få kirkeledere fra Rwanda til Norge, var vi samlet til middag hjemme hos Ingrid. Rwandeserne var bedre i fransk enn engelsk, så det var noen utfordringer i å få samtalen til å flyte lett. I slike sammenhenger kommer samtalen ofte på glid når vi snakker om hverandres familier, så vi spurte om våre venners familie hjemme i Rwanda. Emmanuel svarte lavmælt at han hadde mistet kone og seks barn under folkemordet. De hadde søkt tilflukt i en kirke og ble drept med macheter. Han giftet seg på nytt og adopterte foreldreløse familiemedlemmer. Når vi spurte han hvordan han klarte å gå videre etter alt han hadde vært gjennom, svarte han: «Hva er alternativet? Vi er tvunget til å leve sammen i dette lille landet. Vi må finne en vei videre.»

Minnesmerkene de første åra etter folkemordet var hyller fylt med hodeskaller og beinrester utenfor kirkene der de ble drept. Inne i kirkebyggene lå alt slik det var etter massakren. Slikt setter seg fast på netthinnen og minnet. En av bønnene i bønneboka Jubileum 2000 ga ut, er fra Rwanda. En passasje i denne vil for alltid være min (Ingrids) langfredagsbønn. Den er skrevet av presten Andre Karamaga:

«Forstå meg Herre Jesus,
Jeg har sett så mange eksempler
På mennesker som har gått fra livet til døden,
Fra frihet til fangenskap,
Fra gleden over det nye liv
Til den bunnløse sorg.
Men fra døden til livet
Har jeg bare deg som eksempel.
I deg har jeg min tillit.
Din glede styrker meg, din kjærlighet trøster meg.»

Avslutning

Det er mange flere fortellinger som kunne vært fortalt og mest av alt ønsker vi at en student eller fem tar tak i denne delen av Norges økumeniske historie og skriver den ned, bedre enn vi kan, mens det fortsatt er mange øyenvitner til det som skjedde både før oppstarten og i NKRs første 10-20 år!

I 2001/2 forlot vi begge NKR-skuta. Vi hadde hatt åtte utrolig spennende år med etablering og oppbygging av det nasjonale økumeniske rådet i Norge.

Mye skjedde i disse åra. Mennesker møttes på tvers av teologiske og kirkepolitiske skillelinjer, nye nettverk ble dannet og vi utvidet horisonten i pastorale partnerskap med kristne søsken i Sudan og Rwanda/Burundi og i internasjonale økumeniske fora. Og ikke minst: Vi hadde gjennomført en felles-kristen markering av 2000 år for Kristi fødsel.

Økonomi og ressurser kom til etter hvert og prosjektorganisering ble en arbeidsform. Nå var det på tide å slippe andre krefter til for å unngå at vi begynte å gå igjen i egne spor. Det viste seg – selvsagt – å gå veldig bra, og vi er takknemlige for alt disse åra lærte oss!

Da Norges Frikirkeråd og Norges Kristne Råd ble ett

Ørnulf Steen, generalsekretær 2001-2012

Det skal skje i 2006

Styrelederen i Frikirkerådet (NFR), Svein Jacobsen Veland, reiste seg fra stolen, gikk til tavla bak seg og skrev tallet 2006. Det var styremøte i Frikirkerådet på Norrøna hotell i Oslo vinteren 2004. Tema var samarbeidet med Norges kristne råd og planene om en fusjon. I løpet av 2006 er vi en organisasjon, sa Veland. Ikke alle var like begeistret, noen ønsket det ikke, noen syntes det var for raskt og noen gledet seg over målsettingen til styreleder. Det er vel riktig å si at Frikirkerådet på sitt siste årsmøte hadde valgt en fusjonsvennlig leder, fra ett av de medlemssamfunnene som sterkest ville en fusjon.

Hendelsen på styremøtet i NFR gir oss et riktig og viktig utgangspunkt for siste del av prosessen som ledet frem til fusjonen mellom Norges Frikirkeråd og Norges kristne råd (Nkr) i mars 2006 – det var Frikirkerådet som var den sterkeste pådriveren. Ikke at Norges kristne råd ikke ville, tvert imot, men der i gården var det stor bevissthet om at man ikke ville komme noen vei uten at NFR, og særlig de medlemsamfunnene som var kritiske til Nkr, ville, og ville tydelig. Med bakgrunn i at noen av NFRs medlemmer hoppet av etableringsprosessen med Norges kristne råd på nittitallet, var Nkrs medlemssamfunn mer forsiktige.

Veien til fusjon begynte med å flytte sammen

Å skrive kontrafaktisk historie er utfordrende. Vi kan ikke vite hva som hadde skjedd om NFR og Nkr ikke hadde etablert kontorfellesskap i år 2000, men vi kan anta at det hadde tatt lengre tid å finne frem til hverandre i en fusjon. De som foreslo og som la til rette for kontorfellesskapet i 5. etg. på det gamle Kirkens hus i Underhaugsveien gjorde noe riktig og viktig for kirkefellesskapet i Norge.

Betydningen av at folk med lederansvar fra de to virksomhetene møttes, kan ikke overvurderes. Først og fremst dreier det seg om de daglige

lederne, men også styremedlemmer og andre som har ærende å gjøre i sekretariatet eksponeres for hverandre og hverandres virksomheter. Det gir rom for felles forståelse, de uformelle samtalene åpner veien inn i hverandres rom og gir en nysgjerrighet på hverandre.

Allerede fra 2001 hadde man også begynt å legge års- og rådsmøter på samme sted og til samme tid, slik at NFR hadde sitt møte fra morgenen og frem til lunsj mens Nkr hadde sitt møte etter lunsj. Tiden midt på dagen ble benyttet til en felles samling om et omforent tema.

Konkretisering av samarbeid

NFRs årsmøte 2002 mottok en organisasjonsutredning for organisasjonen. En av anbefalingene fra utredningen var å ta initiativ overfor Nkr til en gjennomgang av organisasjonenes formål og aktiviteter for å identifisere mulig dobbeltarbeid, fordele arbeidsoppgaver og eventuelt utvikle samarbeidsprosjekter. Arbeidet skulle munne ut i en samarbeidsavtale som skulle konkretisere de nevnte forholdene.

På bakgrunn av dette initiativet ble det foreslått for NFRs årsmøte og Nkrs Rådsmøte 2003 at det skulle inngås en samarbeidsavtale. Avtalen ble vedtatt med følgende hovedtrekk:

- Avtalen slår fast formålet for hvert råd, NFR som en religionspolitisk interesseorganisasjon, Nkr som et bredt, nasjonalt økumenisk organ.
- Det skal avholdes regelmessige møter mellom de styrende organer og organisasjonene skal ha kontorfellesskap.
- Saksområdene for samarbeid er åpent formulert basert på en løpende vurdering fra sak til sak.

De to styrenes arbeidsutvalg gjennomførte regelmessig felles møter. Ett av møtene besto i et besøk til Sveriges Kristna Råd og Sveriges Frikyrkosamråd. Møtet fant sted i Stockholm torsdag 16. okt. 2003. I felles AU-møte bekreftet de to rådenes representanter et ønske om å

fortsette prosessen der de to organisasjonene utvikler sitt samarbeid med det uttalte mål at de to skal vokse sammen. Dette skjedde på basis av vedtak gjort i NFR og uttalt ønske fra Nkr om å finne veier der alle kirkesamfunn i Norge kunne møtes i én økumenisk struktur.

Kjernepunkter i denne prosessen dreide seg om forholdet til Pinsebevegelsen og de andre medlemmene av NFR som var mest skeptiske til å gå med i en felles organisasjon. For Pinsebevegelsen ble det reist spørsmål om skepsisen til Nkr skyldtes strukturelle problem, for hvem kunne egentlig fatte slikt vedtak på vegne av bevegelsen, eller var problemet det faktum at Den katolske kirke var medlem. Kunne det tenkes at Pinsebevegelsen måtte bli med som enkeltmedlemmer basert på vedtak i den enkelte menighet? Man drøftet også modellen fra Kirkenes Verdensråd der Den katolske kirke ikke er medlem, men allikevel er med i det permanente arbeidet med «Faith and Order». Ellers var det enighet i de to arbeidsutvalgene om at psykologien omkring smertepunktene i Norge og Sverige var ganske like. En klassisk problemstilling var minoritetenes engstelse for å bli borte dersom man gikk inn i en relasjon til en majoritet via et felles råd. Det var enighet om et tydelig behov for rom og tid for å bygge tillit.

Som resultat av kontorfellesskapet var det enighet om å etablere en felles administrativ stilling for de to rådene. Dette skjedde fra 01.08.04

Utredningsutvalg

På tross av de vanskeligheter som man så i NFR var det klar vilje i begge råd til å gå videre med bestrebelsene for å komme nærmere hverandre og utrede muligheten for ett felleskirkelig råd i Norge. Både NFRs årsmøte og Nkrs rådsmøte i mars 2004 vedtok å be sine respektive styreverter å starte en videre samordning med sikte på sammenslåing. På den bakgrunn vedtok de to styrene i et felles møte den 25. mai 2004 å nedsette et utvalg til å utrede det fremtidige felleskirkelige samarbeidet i Norge.

Utvalgets fikk følgende sammensetning: Ulrik Sverdrup-Thygeson, utvalgsleder, Den katolske kirke
Per Tanggaard, Den norske kirke
Per Øvergaard, Baptistsamfunnet

Gunnar Jeppestøl, Pinsebevegelsen
De to rådenes generalsekretærer deltok også i utvalget.

Utvalgets mandat dreide seg om

- å kartlegge de problemstillinger som kunne reises når de to rådene skulle arbeide for sine formål innenfor en felles organisatorisk ramme.
- å utvikle modeller som kunne ivareta felles religionspolitiske anliggender og ivareta minoritetskirkenes behov til fremme av sine interesser.
- å ivareta alle medlemskirkers behov for et effektivt organ til fremme av respekt, samarbeid og felles interesser.
- å vurdere alternativer til fullt medlemskap i rådet samt beskrive prosedyrer for beslutninger og mandat for de ulike organer i rådet.
- å vurdere de økonomiske sidene ved en slik omorganisering.
- å utarbeide en plan for iverksettelse.

Utvalget så raskt at de to rådenes selvforståelse og formål på en god og hensiktsmessig måte kunne utfylle hverandre. Samtidig kom rådene i hovedsak fra hver sine økumeniske tradisjoner, NFR og dets medlemssamfunn fra en alliansepreget økumenikk der utgangspunktet er stor grad av enighet om mål og strategier og der forpliktelsen mest går på det personlige plan. Nkr fra et kirkeøkumenisk forpliktende samarbeid der man søker å synliggjøre enhet også på tvers av forskjeller og uenighet.

Utvalget så for seg noen hovedområder for samarbeid. Det ville være ønskelig at kirkesamfunn fra de forskjellige tradisjoner kunne komme sammen for å næres av kilder som er felles for alle kristne. Deler av kallet til kristen tjeneste i samfunnet kunne med fordel skje samordnet mellom kirkene. Samtalen om tro og teologi måtte være en del av det nye rådets oppgaver.

NFR kom inn i samarbeidet med en lang og betydelig historie på arbeid for større likestilling mellom trossamfunnene i det norske samfunnet. Mye av dette hadde skjedd i en motsetning til Den norske kirke (Dnk). Man var imidlertid nå kommet frem til at de religionspolitiske utfordringer man ville møte fremover, ville kreve samarbeid med Dnk. Utvalget erfarte også at på dette området var mer felles enn tenkt på

forhånd. Religionspolitisk var det ikke så stor avstand mellom Dnk og frikirkene. I de senere årene hadde nok også Bakkevigutvalgets arbeid og innstilling bidratt til dette.

Utvalget fant det i alle fall riktig å sikre frikirkenes mulighet til å ha en tydelig røst i religionspolitiske spørsmål dersom det ikke ble enighet med Dnk. Man foreslo derfor muligheten for etablering av et Frikirkelig forum som del av vedtektene. Dette var et viktig grep. Samtidig kan vi i dag konstatere at det aldri har vært behov for å etablere dette Frikirkelige forum i noen saker.

Utvalget avla rapport til rådsmøtene 2005 for begge organisasjonene. Det ga anledning til å lytte til synspunkter fra medlemskirkene før utvalget konkluderte og leverte sin innstilling 01.05.05. I NFRs årsmøte uttrykte representanter både for Pinsebevegelsen og De frie evangeliske forsamlinger skepsis til prosessen og så helst at NFR skulle fortsette. Samtidig ble det poengtert at bildet i Pinsebevegelsen var mer nyansert enn hva som kom frem i årsmøtet.

Organisasjonsmessig behandling av utvalgets innstilling

Styret sendte før sommeren 2005 utvalgets innstilling ut på høring. 26. okt. 2005 innkalte man også til en åpen høring slik at medlems-samfunnene fikk anledning til å orientere hverandre gjensidig om hvordan man vurderte innstillingen. Etter dette ble innstillingen til de to rådsmøtene forberedt av de to organers styrer, hver for seg og i fellesmøter og ikke minst i felles arbeidsutvalgsmøter

Ett råd - konstituerende rådsmøte 2006

30. mars 2006 vedtok de to rådene i sine respektive rådsmøter å fusjonere med hverandre. Den påfølgende dagen, 31. mars, avholdt man konstituerende rådsmøte på Jeløy kurs- og konferansesenter for nytt nasjonalt felleskirkelig samarbeidsorgan i Norge.

Den saken som verken utvalget eller de to styrene hadde greid å enes om var navnet på det nye rådet. Det er rett å si at for de fleste ville det naturlige navnevalget være Norges kristne råd. Men for de sterkeste motstanderne av Norges kristne råd og for den saks skyld av hele fusjonsprosessen ble dette oppfattet som

noe provoserende. Det var imidlertid ingen som greide å komme opp med et bedre forslag. Den salomoniske løsningen ble derfor, etter forslag fra Pinsebevegelsen, at man skulle benevne rådet som Nye Norges Kristne Råd det første året for å gi tydelig uttrykk for at det nettopp var det – et nytt råd. Denne løsningen ga oss mange anledninger til å forklare personer og organisasjoner hva som hadde skjedd på det felleskirkelige området. Dessuten valgte vi å bruke store forbokstaver i hvert av ordene i navnet, noe som er mot språkreglene, men som også bidrar til at dette er noe nytt og annet.

Rådsmøtet fastsatte vedtektene etter en gjennomgang paragraf for paragraf. Deretter drøftet man dokumenter for samhandling og beslutning. I praksis dreide det seg om to dokumenter:

- Takt og tone for samarbeid i NKR. En bearbejdet videreføring av et dokument som allerede var vedtatt av det gamle Nkr.
- Retningslinjer for konsensus ved beslutninger

Begge dokumenter krevde en del arbeid i møtet. Takt og tone hadde ett punkt som var ufordrende. Det dreide seg om «evangelisering som fremstår som polemiserende mot andre kirkesamfunn». Man endte opp med følgende formulering av pkt. 9 i dokumentet: «I vårt land lever ulike kirkeforståelser side om side. Vi bekrefter alle kirker og trossamfunns rett til å evangelisere uavhengig av kirkesyn. Formålet med evangelisering er å forkynne evangeliet om frelse i Jesus Kristus. Vi tar avstand fra polemisk evangelisering, forkynnelse og informasjon.»

Dokumentet om konsensus ble drøftet og gitt innspill til. Styret ble bedt om å fremlegge forslag til endelige retningslinjer for det første ordinære rådsmøtet som skulle finne sted året etter.

Da arbeidet var sluttført reiste hele forsamlingen seg og sang «Navnet Jesus, blekner aldri».

Huordan gikk det?

Det vakte oppsikt i den internasjonale økumeniske bevegelse da det ble kjent at man i Norge hadde etablert et økumenisk råd med medlemmer fra alle kirkelige tradisjoner som fantes i landet, inkludert karismatiske menigheter, Pinsebevegelsen og både katolske og ortodokse kirker.

Flere av medlemmene i det gamle NFR beholdt imidlertid sin skepsis til det nye NKR. Grunnlaget for skepsis kunne variere. Kvekersamfunnet hadde innvendinger mot formulerte trossetninger, men valgte å bli med samtidig som de leverte en forklaring til sin tilslutning. Adventistsamfunnet ble med som observatør. Det samme gjaldt Det evangelisk lutherske kirkesamfunn, mens De frie evangeliske forsamlinger valgte å bli stående utenfor.

Det tok ikke så lang tid før det dukket opp utfordrende tema for det nye rådet. I det gamle Nkr hadde man i lengre tid i Norsk teologisk samtaleforum hatt en samtale om Israel og Palestina som økumenisk utfordring. Resultatet av den samtalen ble trykket i NKR's skriftserie og utgitt i september 2006.

Det kom en del reaksjoner og noen meldte «var det ikke det vi sa? Her blir vi tatt til inntekt for noe vi ikke står for». Noen av disse hadde verken tatt seg bryet med å lese heftet eller forordet. Her siteres deler av forordet fordi det gjelder mye mer enn akkurat dette heftet, det dreier seg om en side ved økumenisk samarbeid, om å våge å gå inn i det som er konfliktfylt med sin integritet i behold:

«Heftet lanseres i forbindelse med markeringen av fusjonen mellom Norges Frikirkeråd og Norges kristne råd. Det er derfor Nye Norges Kristne Råd som står som utgiver. Denne nye felleskirkelige organisasjonen favner nesten alle kristne kirker og trossamfunn i Norge. Den ønsker å være en møteplass for sine medlemssamfunn. Ikke minst de forhold som drøftes i dette dokumentet representerer en utfordring for medlemssamfunnene. Vi håper heftet kan stimulere til gode og nyttige samtaler og forløse engasjement både for området og for våre medkristne i regionen.

Norsk teologisk samtaleforum (NTSF) er tilknyttet Nye Norges Kristne Råd. Det er viktig å understreke at det er et samtaleforum og ikke et felleskirkelig læreorgan. NTSF tenker om seg selv at det er en «Faith and Order» komité som holder i live en økumenisk teologisk faglig samtale i Norge.

Samtalen er en god vei til større gjensidig

forståelse og respekt, men krever ikke enighet i alle ting. Når vi legger frem et dokument til videre samtale behøver ikke det å bety at alle som har vært med i samtalen innestår for enhver formulering som finnes i dokumentet. Likevel gjenspeiler dokumentet det vi i fellesskap synes er et godt utgangspunkt for teologisk samtale på det lokale plan, enten i den enkelte menighet eller i økumeniske fora.»

Et annet tema som også utfordrer denne brede økumeniske sammenslutningen er forståelsen av menneskers seksualitet. Det har på ulike måter dukket opp og har blitt omtalt som både splittende og ødeleggende.

Under både disse og andre krevende saker ligger hele tiden diskusjonen om og forståelsen av hva det innebærer å arbeide etter konsensus. Hvor ligger vekten, på det at man ved en slik beslutningsform er gitt en form for veto, eller på forpliktelse til å finne veien sammen som fellesskap av kirker?

Det er flere viktige årsaker til at vi nådde frem til fusjonen i 2006:

- Prosessen var hele veien godt forankret i begge råd gjennom rådsmøter, styremøter, felles arbeidsutvalgsmøter og dermed løpende kontakt med ledende representanter for medlems-samfunnene.
- Fra begynnelse til slutt var man opptatt av å identifisere krevende problemstillinger og arbeide med dem i fellesskap.
- Mandatet ble også utarbeidet på det grunnlag
- Utvalget som utredet fusjonen arbeidet ikke i et lukket rom, men første en stadig og åpen dialog med oppdragsgivere.
- Det skal heller ikke unnlates å nevnes at en ledende representant for Dnk i denne prosessen var tydelig på at et slikt økumenisk organ må kjennes rett, tjenlig og godt for de aller minste medlemmene også. I det lå en viktig anerkjennelse til og respekt for alle i det økumeniske fellesskapet, et viktig signal fra majoritetskirken.

Årene som har fulgt etter fusjonen er en bekreftelse på at det var en rett beslutning og et viktig skritt for arbeidet for kristen enhet i Norge.

Et fellesskap av kristne kirker og trossamfunn i Norge

Else-Britt Nilsen, styremedlem fra starten, og styreleder 2011-2015

«Må de alle være ett, slik du, Far, er i meg og jeg i deg. Slik skal også de være i oss, for at verden skal tro at du har sendt meg» (Joh 17,21). Det er Jesu yppersteprestelige bønn som er den dypeste årsak til at mange kirkesamfunn i dag er med i Norges Kristne Råd. Vi trenger likevel ingen spisskompetanse i teologi for å konstatere at en slik enhet mellom oss stadig vekk mangler – det gjelder innad i kirkene så vel som kirkene seg imellom. I dag er riktignok stridighetene snarere om de etiske spørsmål enn de tradisjonelle dogmatiske. Forskyvningen gjenspeiler utviklingen i samfunnet der konfesjonene blir mer og mer irrelevante. Man shopper litt herfra og derfra, alt etter egne behov og smak.

Å tro på Kristus innebærer å ville enhet

Å tro på Kristus innebærer å ville enhet. Kirkens enhet er en del av dens vesen. Følgelig er arbeidet for kristen enhet – økumenikk – ikke et «tillegg» til kirken(e)s øvrige virksomhet, men en integrert del av alt dens/deres liv og virke. Det er et gudgitt kall til oss, og vi synder hvis vi unndrar oss det.¹

La det straks være sagt at min egen kirke kom sent på banen her. Først i begynnelsen av 1960-årene – under Det annet Vatikankonsil – kom økumenikk offisielt på dagsorden i Den romersk-katolske kirke,² og det tok tid før den vant innpass blant de troende. Det gjaldt også her hjemme. Teologiprofessor Turid Karlsen Seim (1945-2016) bekreftet i et intervju at dette ikke var helt særegent for katolikkene når hun sier at «på 70-tallet var det sterk motstand mot at Den norske kirke skulle gå i dialog med andre kirkesamfunn, ut ifra en ganske selvopptatt forståelse av at vi hadde sannheten, det gjaldt bare å overbevise andre om den».³ Heldigvis fantes det i begge kirkefamiliene så vel som i andre, mennesker som tenkte annerledes.⁴

I tiden etter konsilet, det vil si de siste femti årene, har de teologiske læresamtalene vært

tallrike og fruktbare, ikke bare med katolsk deltakelse, men også andre kirker seg imellom. En milepel i katolsk-luthersk perspektiv var *Felleserklæring om rettferdiggjørelseslæren* som ble undertegnet av kirkeledere fra begge sider i Augsburg i 1999.⁵ Den har siden fått tilslutning fra Metodistkirkens Verdensråd (2006). Her blir det fastslått at «det finnes en enighet – *konsensus* – mellom lutheranere og katolikker når det gjelder de grunnleggende sannheter i rettferdiggjørelseslæren. I lys av denne er de gjenværende ulikheter akseptable [...] mht. språkbruk, teologisk utlegning og aksentuering i forståelsen av rettferdiggjørelsen».⁶

Felleserklæringen satte punktum for gjensidige fordømmelser fra 1500-tallet og utgjør et viktig skritt fra konflikt til fellesskap. Det siste ble talende nok også tittelen på den internasjonale luthersk-katolske rapport i tilknytning til reformasjonsmarkeringen i 2017: *From Conflict to Communion*,⁷ en markering som også Norges Kristne Råd deltar i.

Det økumeniske arbeid i Norge

Den økumeniske dialog her til lands – ja, det økumeniske arbeid generelt – bærer preg av etapper, og er i stor grad preget av landets «lutherske» dominans. Metodisten og teologen Peder Borgen (1928 -) bemerker:

«Helt siden kristendommen ble innført i Norge, har den utfoldet seg i samspill mellom innflytelse utenfra og stedegne forhold og tradisjoner. Etter at reformasjonen kom til Norge fra Tyskland via Danmark, ble den lutherske kirke enerådende. Impulser utenfra fortsatte, men andre kirkesamfunn fikk ikke innpass før i det 19. årh. Dissenterloven av 1845 åpnet til en viss grad for konfesjonell differensiering og mangfold.»⁸

I 1902 ble Norges Dissentering (Dissentertinget) stiftet som en interesseorganisasjon for norske

kirkesamfunn utenfor Den norske kirke. En katolsk deltakelse her var nok like fremmed for katolikkene selv den gang som for initiativ-takerne.⁹ I 1966 ble Dissentertinget omorganisert og fikk nytt navn: Norges Frikirkeråd.¹⁰ I 1969 kom Lov om trudemssamfunn og ymist anna som ga norske frikirker rettigheter de hadde kjempet for siden de kom til Norge. I tillegg slo loven fast religionsfrihet for alle. Grunnskoleloven som ble vedtatt samme år, ga anledning for alle lærere å undervise i kristendomsfaget i grunnskolen, uansett tro eller livssyn. Med dette hadde de viktigste sakene Norges Dissentering/ Norges Frikirkeråd hadde kjempet for, fått gjennomslag i det norske samfunn.¹¹ Det er verdt å merke seg at det også dreide seg om et økumenisk fellesskap uttrykt bl.a. ved felles nattverd på årsmøtene.

I 1977 ble Norsk fellesråd av evangeliske trossamfunn dannet med deltakelse fra Den norske kirke og de fleste frikirker.¹² Katolikkene var ikke med her, og oppfylte heller ikke betingelsene for medlemskap. Det gjorde at Pinsebevegelsen som utelukket samarbeid med katolikkene, kunne slutte seg til fellesrådet.¹³ Over tid var mange gjerder blitt lavere og noen helt borte. Men enkelte besto lengre enn andre. Så sent som i 1990 oppsummerte Per Voksø (1923-2002), en av etterkrigstidens mest sentrale lekmenn i Den norske kirkes rådsorganer og sterkt engasjert i internasjonalt økumenisk arbeid, situasjonen slik:

«Det store hinderet for dannelsen av et Økumenisk fellesråd i Norge har vært at en rekke frikirkesamfunn ikke vil være med i et slikt råd dersom Den katolske kirke er representert. På den annen side har Den norske kirke sagt at den bare vil medvirke hvis rådet omfatter de aller fleste samfunn fra pinsevenner til katolikker.»¹⁴

Ikke bare Den norske kirke, men også andre kirker, bl.a. Metodistkirken og Baptistsamfunnet, kunne i begynnelsen av 1980-årene tenke seg å inkludere Den katolske kirke i et norsk økumenisk fellesråd.¹⁵ Det skjedde først ti år senere. I 1991 vedtok Norsk fellesråd av evangeliske trossamfunn å nedlegge seg selv dersom det i stedet ble etablert et bredere forum der hele det norske kirkelandskap var representert. I forberedelsen av dette deltok Mellomkirkelig råd for Den norske kirke sammen med representanter fra

flere kirkesamfunn, også Den katolske kirke.

I mange land var det på dette tidspunkt allerede etablert felleskirkelige råd, og det var en voksende bevissthet om kirkenes oppdrag i verden.¹⁶ De teologiske læresamtalene hadde styrket en felles kristen identitet. Her hjemme merket man også nye trender. Det norske Bibelselskap hadde utviklet seg til å bli det mest omfattende kirkesamarbeid i landet. Det ble i 1980-årene etablert flere økumeniske fora med bred – også katolsk – deltakelse: Norsk Teologisk Samtaleforum, Norsk Sosialetisk Forum, Norsk Økumenisk Forum for Innvandrerspørsmål, Norsk økumenisk kontaktforum for kvinner og Norsk Økumenisk Ungdomsforbund.¹⁷ Den Internasjonale Bønneuken for Kristen Enhet var også i medvind uten dermed å fortrenge Evangeliske Allianses Bønneuke.

Norges Kristne Råd (1992-2006)

I 1992 ble Norges Kristne Råd etablert som det nasjonale økumeniske kirkeråd i Norge. Det var riktignok uten deltakelse fra hele kristen-Norge, men et viktig skritt på veien:

«Det Norske Baptistsamfunn, Det Norske Misjonsforbund, Den katolske kirke i Norge, Metodistkirken i Norge, Frelsesarmeen og Den norske kirke står bak dannelsen. [Baptistpastoren] Per Midteide velges til å lede et interimstyre fram til det første rådsmøtet i Norges Kristne Råd 20. september 1993.»¹⁸

På det første ordinære rådsmøtet ble også Den Evangelisk Lutherske Frikirke og Den anglikanske kirke i Norge formelt opptatt som medlemmer. Ifølge dominikanerpater Per Bjørn Halvorsen som hadde deltatt i det forberedende arbeid, skulle det nye rådet være en paraplyorganisasjon for de bestående økumeniske grupperingene, og videre kunne formulere og fremme de kristne kirkers og samfunns synspunkter overfor stat og samfunn i konkrete saker.¹⁹ Det skulle også være møteplass, forum for samtaler og felles handling for alle kirkesamfunn i landet både lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Ingrid Vad Nilsen, det nyetablerte rådets første generalsekretær, har redegjort for rådets tidlige år og om hvordan det har initiert og deltatt i en rekke prosjekter. Helt spesielt fremholder hun

den posisjon Norges Kristne Råd oppnådde i tilknytning til markeringen av «Kirken i Norge 1000 år» (1995). Hun omtaler dette som et «økumenisk pinseunder» der det på mange måter ble markert «at jubileet ikke tilhører Den norske kirke, men alle kirkesamfunn og kristne i Norge [...] at det økumeniske klima i Norge opplever tøvær [...] hvor vi beveger oss i riktig retning».²⁰

Styreleder i Norges Kristne Råds første år var metodisten Lars Erik Nordby, og selv representerte jeg Den katolske kirke. Det var en gründerperiode. Utrolig spennende, men samtidig krevende. Nettopp ved å være forskjellige hadde vi nå fått en unik mulighet til sammen å uttrykke noe av fylden i det kristne fellesskap. Til å gjøre ting sammen. De fleste var positive og støttende til vårt arbeid så lenge det ikke innebar økonomiske utlegg eller krevde for mye arbeidskraft.²¹ Den norske kirkes store vilje til å inkludere «de små» må spesielt fremheves samtidig som en viss majoritetsatferd til tider kunne – og fortsatt kan – frustrere.

Når ikke alle er med – Mot et nytt Norges Kristne Råd

Til tross for en løfterik begynnelse og medlemsvekst det første tiåret – også fra pentekostale menigheter -, var skepsisen til det nye nasjonale økumeniske kirkerådet stor særlig innen Pinsebevegelsen, De Frie Evangeliske Forsamlinger og Adventistsamfunnet. De tilhørte Norges Frikirkeråd, og var lite innstilt på medlemskap i Norges Kristne Råd hvor også katolikken var med. Andre frikirker valgte «både – og»,²² men erfarte at det var ressurskrevende å drive dobbelt og ønsket en tilnærming mellom de to rådene. En prosess kom i gang.

Fra år 2000 hadde Norges Frikirkeråd og Norges Kristne Råd kontorfellesskap i Kirkens Hus som den gang holdt til i Underhaugsveien (Oslo). Organisasjonenes års- og rådsmøter vedtok i 2003 en samarbeidsavtale, og året etter ba begge organisasjoners øverste organer om at man måtte gå videre i arbeidet med tilnærming. En kommisjon ble opprettet med representanter fra Pinsebevegelsen, Baptistsamfunnet, Den katolske kirke og Den norske kirke. Generalsekretærene i de to rådene, Dag Nygård (Norges Frikirkeråd) og Ørnulf Steen (Norges Kristne Råd), sekundert av Olav Fykse Tveit i Mellomkirkelig råd, var sentrale aktører i fusjonsprosessen.

Aktuelle temaer hadde vært forholdet mellom pinsevenner og katolikker, en felles forståelse av økumenisk samarbeid, religionspolitikk, eierskapet til rådet og navnet på det nye rådet. Forutsetningen for at samtalene i det hele tatt kunne føres var at deltakerne møtte hverandre med en lyttende holdning.

31. mars 2006 representerer den hittil største merkedag i norsk økumenisk samarbeid. Da ble det på et fellesmøte mellom Norges Kristne Råd og Norges Frikirkeråd enstemmig besluttet at de to organisasjonene skulle slå seg sammen til ett nytt nasjonalt felleskirkelig samarbeidsorgan. Det religionspolitiske arbeidet i forhold til staten, som Frikirkerådet har lagt vekt på, skulle nå bli videreført i en større sammenheng.

20 kirker, kirkesamfunn og kristne organisasjoner kom med i det nye rådet, alt fra pinsevenner til katolikker og ortodokse. «Ikke noe annet land i verden har til nå greid å samle så mange ulike kirkesamfunn til et felles økumenisk samarbeid», sa Arnfinn Løyning, daværende leder i Norges Kristne Råd, i sin hilsen til det konstituerende rådsmøtet. Mens Frikirkerådets leder Svein J. Veland snakket om «et nytt historisk kapittel».

I en overgangsperiode skulle navnet på den nye organisasjonen være Nye Norges Kristne Råd. Slik skulle det utad markeres at vi virkelig hadde fått ett, nytt råd. På det første ordinære rådsmøtet året etter ble det endelig besluttet at navnet i fremtiden skulle være Norges Kristne Råd.

Kirkene sammen – en utfordrende visjon

Hvilke utfordringer ventet det nye rådet? Relasjoner mellom stat og kirke – en skjellsettende grunnlovsendring var forestående (2012); etiske spørsmål – ikke minst knyttet til seksualitet; konflikten mellom Israel og Palestina. Den teologiske samtale skulle videreføres. Det samme gjaldt samarbeidet med andre tros- og livssynssamfunn. Lokaløkumenikken burde gis større prioritet. Viktig var også en styrking av medlemskirkenes eierskap til rådet, og gjennom personlige relasjoner utvikle gjensidig respekt og lydhørhet. Selv om rådet nå omfattet et imponerende antall kirkesamfunn, var det om å gjøre å få med også de som var nølende og skeptiske til et bredt økumenisk samarbeid. Mange andre utfordringer er kommet til i de vel ti år Norges Kristne Råd har eksistert.

Rådsmøtet i 2013 vedtok en omformulering av rådets visjon:

«Norges Kristne Råd er et fellesskap av kirker som har Bibelen som kilde og som tilber og bekjenner én Gud – Faderen, Sønnen og Den hellige ånd – som skaper, frelser og livgiver. Norges Kristne Råd, inspirert av Jesu bønn: «Må de alle være ett ... for at verden skal tro», arbeider for kristen enhet og felles vitnesbyrd og samhandling.»²³

En stadig påminnelse i dagens nyhetsbilde er at *vi lever i verden* – i en verden som lider på utallige måter. Det er derfor en utfordring, et felles kall – ja, et evangelisk kall, til oss som kristne å skape forsoning og arbeide for enhet, fred og rettferdighet «for at verden skal tro».

Det er innenfor denne virkeligheten og i dette perspektivet at Norges Kristne Råd ser mye av sin virksomhet. Selv med begrensede ressurser, er det nyttig å være seg bevisst at fred ikke bare forutsetter de store aktørers bidrag, men også de mange små bidragsytere som trekker i en og samme retning. Når kristne fra ulike kirker og tradisjoner slik handler sammen, er det økumenikk i praksis.²⁴

Kirkene sammen er et motto, en devise for Norges Kristne Råd. Måldokumentet for perioden 2013-2015 var talende nok bygd opp rundt stikkordene enhet, vitnesbyrd og samhandling.²⁵ Og rådets seneste årsmeldinger bekrefter at kirkene gjør *mye* sammen. De taler kritisk mot urett, undertrykking, krenkelser, vold, konflikt og dårlig forvalterskap. Engasjementet for menneskerettighetene internasjonalt står høyt, det samme gjør samarbeidet mellom de nordiske kirker og Det sørlige Afrika for en holdningsendring i forhold til mennesker som lever med hiv og aids. Gjennom Kirkelig Fredsplattform arbeider Norges Kristne Råd sammen med andre norske kristne organisasjoner for å styrke det internasjonale engasjement knyttet til fred og forsoning. I november 2015 arrangerte Norges Kristne Råd og kirkene Global uke for første gang, med klimarettferdighet som tema. Under mottoet «Sammen på Guds jord» deltok fem landsdekkende kirkesamfunn med 31 egne og felles arrangementer. Rådets uttalte fokus på flyktningkrisen i Europa må også nevnes.

Når en ressursmessig liten organisasjon klarer å utvise et så vidt spekter av aktivitet, skyldes det øremerkede prosjektmidler, faste råd og utvalg foruten samarbeidsrelasjoner, og ikke minst en dedikert stab. Knut Refsdal etterfulgte i 2012 Ørnulf Steen som generalsekretær. Anerkjennelse bekreftes når de offentlige myndigheter utvider tidsrammene for enkelte prosjekter, mens andre mottar hederspris. I 2014 gikk Norske kirkeakademiers Brobyggerpris til Flerkulturelt kirkelig nettverk under Norges Kristne Råd ved Lemma Desta²⁶ som er koordinator for nettverket. Et nettverk som bl.a. vil være en kirkelig pådriver overfor norske mandigheter for en mer human asylpolitikk.

Enhver organisasjon med respekt for seg selv bør ta vare på sin historie. Norges Kristne Råds arkiv, som også inkluderer all dokumentasjon fra Dissenteringet/Norges Frikirkeråd, er nå ordnet og trygt forvart i Riksarkivet. Det åpner for forskning og studier med muligheter for stipend til interesserte studenter fra Norges Kristne Råd.

Ausluttende bemerkninger

Når det gjelder Norges Kristne Råd i dag, drøye 10 år etter fusjonen, konstaterer jeg at rådet i offentligheten har synliggjort en kristen enhet i praksis. Utad vært én stemme i flere viktige sammenheng – ikke minst 22. juli 2011. Og naturlig med – ja medarrangør - ved store nasjonale kirkelige markeringer, f.eks. ved grunnlovsmarkeringen i 2014 i Nidarosdomen. Medlemsvekst er også en positiv indikator. I dag har 20 kirker/kirkesamfunn status som medlemmer av Norges Kristne Råd, mens tre kirkesamfunn og fem organisasjoner er observatører.

Hva kunne jeg ha ønsket bedre? Jeg har allerede understreket viktigheten av *økumenikk i praksis* og fremhevet Norges Kristne Råds voksende innsats på området. Men kanskje ligger det også en utfordring her: Er vi i ferd med å gjøre økumenikk om til bistandsarbeid? Holder vi ikke på å bli gissel hos de politiske styremakter som bevilger penger, men som til tider har en ganske annen agenda enn vår – ikke minst i etiske spørsmål?

Jeg er glad for at slike spørsmål ikke er fraværende i diskusjonene knyttet til hva Norges Kristne Råd er eller i rådets *Handlingsplan 2015-2017*.²⁷ Og jeg finner NORADs spørsmål

«Hva kan dere gjøre, som andre ikke kan?» som betryggende realitetsorienterende.

Vi er mye sammen og vi gjør mye sammen, men kritikkerne har allikevel rett når de uttrykker utålmodighet over at målet om kirkenes gjensidige anerkjennelse av hverandre som Guds kirker, drøyer, og at fellesskap i det sakramentale liv, særlig i nattverden, mangler. Ja, påpeker enkelte, enheten synes fjernere i dag enn for et par tiår siden. Kirkene har fortsatt en vei å gå før vi har en full gjensidig anerkjennelse av hverandre som *kirker*. I fremtidige læresamtaler må spørsmålet om kirkesynet – ekklesiologien – stå i sentrum. Norges Kristne Råd gir også rom for det teologiske arbeid gjennom Norsk Teologisk Samtaleforum og fagdager gjerne knyttet til akademiske læresteder.

I erkjennelse av det fagteologiske selvfølgelige plass i enhetsarbeidet, gikk Økumenikkprisen 2015 til professor Turid Karsen Seim (1945-2016), den første kvinnen som tok doktorgrad i teologi i Norge. Hennes økumeniske engasjement kom til uttrykk både hjemme og ute, og hennes bidrag til de internasjonale læresamtalene mellom katolikker og lutheranere var betydelig. Norges Kristne Råd opprettet Økumenikkprisen allerede i 1997.

Norges Kristne Råd er underveis, og fremstår allerede nå som et gudgitt redskap til kristen enhet. Et redskap som derfor må brukes varsomhet og i samsvar med Jesu uttalte ønske om at vi skal «... være ett for at verden for at verden skal tro» (Joh 17,21). Om det må vi be. Økumenikkens åndelige dimensjon må ikke glemmes. Bønnen er selve sjelen i den økumeniske bevegelse.

Artikkelen er en bearbeidet og ajourført versjon av artikkel publisert i Norsk Tidsskrift for Misjonsvitenskap 1/2016, 39-47.

Referanser

1. Pope John Paul II (1995). *Ut unum sint. On commitment to Ecumenism* (1995), no 101.
2. Nilsen, Else-Britt (2012). *Fra fordømmelse til dialog. Da økumenikk ble en forpliktelse for katolikker* i P. Kværne og A.H. Utgaard (red.).

Hellig uro. Oslo: Emilia, 225-249.

3. «Denne koloniale misjonsholdningen har endret seg til en åpenhet for at vi selv trenger dialog med andre tradisjoner og at det skjer en felles forandring i dialogen. Jeg håper at denne åpenheten kan overføres til dialog også med mennesker i andre religioner, uten at vi dermed oppgir oss selv.» Forskningsmagasinet Apollon 01.02.1998. <http://www.apollon.uio.no/portretter/1998/portrett.html> , lest 02.03.2015.

4. Voksø, Per (1990). *Fram mot et økumenisk fellesråd i Norge?* i Kirke og Kultur, nr. 1, 91-95 (Voksø 1990, 91). Nilsen, Else-Britt (2015). «Tidlige økumeniske kontakter» i Årsrapport 2014 – Kirkene sammen. Oslo: Norges Kristne Råd, 38-45.

5. The Lutheran World Federation and the Roman Catholic Church, *Joint Declaration on the Doctrine of Justification (JDDJ)*. Grand Rapids, MI/Cambridge, U.K.: William B. Eerdmans, 2000. Norsk oversettelse, https://kirken.no/globalassets/kirken.no/global/2014/dokumenter/felleserk_rettfgjorelsen_99_091.pdf lest: 2015-11-27

6. JDDJ 40.

7. *From Conflict to Communion. Lutheran-Catholic Common Commemoration of the Reformation in 2017*. Leipzig: Bonifatius 2013. Norsk oversettelse, Fra konflikt til fellesskap Felles luthersk-katolsk minnemarkering av Reformasjonen, 2017. Oslo: St. Olav Forlag, 2015.

8. Borgen, Peder (2009). *Vei Utenfor Allfarvei*. Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab Skrifter 1 – 2009, 170f.

9. Breistein, Ingunn Folkestad (2003). *Har staten bedre borgere? Dissenternes kamp for religiøs frihet 1891-1969*. Trondheim: Tapir, 114.

10. I oppstarten var disse medlemmer i Norges Frikirkeråd: metodistkirken, baptistsamfunnet, Det Norske Misjonsforbund, Pinsebevegelsen, Adventist-samfunnet og Guds Menighet på Vegårshei. Vennenes samfunn- Kvekerne ble opptatt som medlemmer i 1939. Senere også De frie evangeliske forsamlinger (1969) og Frelsesarmeen (1988). Breistein, Ingunn Folkestad (2012). «Fra dissens til konsensus: økumeniske relasjoner og tilnæringsmåter i Norge etter 1970» i B. Løvlie, K. Norseth, J. Schumacher

(red.). Kirke Kultur Politikk. Trondheim, Tapir, 85.

11. Breistein 2012, 85.

12. Medlemmer i Norsk Fellesråd av Evangeliske Trossamfunn var Den norske kirke, De frie evangeliske forsamlinger, Det norske misjonsforbund, Det norske baptistsamfunn, Frelsesarmeen, Metodist kirken og Pinsebevegelsen. Forløper og initiativtaker til fellesrådet var Kontaktkretsen stiftet i 1950 på initiativ fra biskop Eivind Berggrav, og den gang eneste felles organ for Den norske kirke og frikirkene. Breistein 2012, 84-87.

13. Statuttene i 1977 presiserte at medlemskap var forbeholdt «andre evangeliske trossamfunn», altså ikke Den katolske kirke. Breistein 2012, 87, n. 15. I Ifølge den katolske presten Jo Neve spilte økumenikkprofessor Nils E. Bloch-Hoell (1915-2002) en avgjørende rolle da katolikkene ble valgt bort til fordel for pinsevevnene.

14. Voksø 1990, 91.

15. Stø, Arild (2007). *Metodistkirken som brobyggerkirke*. Masteravhandling i teologi. Oslo: Det Teologiske Menighetsfakultet, 53.

16. Voksø, Per (1989). *Økumeniske impulser i norsk kirkeliv*. i Kirke og Kultur, nr. 2, 165-174.

17. Jf. *Nasjonalt felleskirkelig råd stiftet*. i St. Olav, nr. 1, s. 16.

18. *Årbok for Den norske kirke 1992*. https://kirken.no/globalassets/kirken.no/aktuelt/arkiv-1991-2013/hendt_i_den_norske_kirke_1992.pdf, lest 08.08.2015. Breistein 2012, 87.

19. Jf. *Nasjonalt felleskirkelig råd stiftet*.

20. Nilsen, Ingrid Vad (1995). *Den økumeniske situasjon i Norge anno 1995* i Teologisk Forum IX/1, s. 49-56.

21. Nordby, Lars Erik (1994). *Tale ved rådsmøtet i Norges Kristne Råd* i Teologisk Forum VIII/2, s. 2 25-30.

22. Baptistsamfunnet, Metodistkirken, Den norske misjonsforbund, Den Evangelisk-Lutherske Frikirke, Frelsesarmeen og Oslo Kristne Senter. Vennenes samfunn kvekerne var observatører i Norges Kristne

Råd. Oversikt 2006.

23. Norges Kristne Råd, *Årsmelding 2014*, 25.

24. Norges Kristne Råd, *Årsrapport 2015*, 4.

25. http://www.norgeskristnerad.no/doc//NORGESKRISTNE_RÅD%20Radsmoter/Sakspapirer,%20Radsmote%20NORGESKRISTNE_RÅD%202013.pdf, lest 08.08.2015.

26. Lemma Desta har siden 2010 arbeidet i Norges Kristne Råd som koordinator for Flerkulturelt kirkelig nettverk.

27. http://www.norgeskristnerad.no/index_cfm?id=354719, lest 08.08.2015.

Bilaterale læresamtaler

Sven Oppegaard, skrevet etter manus fra seminar 15.desember 2014.

Internasjonale læresamtaler og deres konsekvenser for norsk kirkeliu

Jeg vil her se nærmere på en del økumeniske samtaler hvor norske kirkesamfunn er, eller har vært, involvert. I denne innledningen vil jeg ta for meg tre sider ved internasjonale læresamtaler:

- Deres økumeniske mønster
- Deres økumeniske kjennetegn
- Deres økumeniske rolle

I et fjerde punkt vil jeg trekke trådene sammen i noen observasjoner om utfordringer fra internasjonale samtaler i dag.

Læresamtalers økumeniske mønster

Internasjonale læresamtaler faller i to hovedgrupper: De multilaterale og de bilaterale. I tillegg har vi også trilaterale og quadrilaterale samtaler. Disse siste utgjør, metodisk sett, en utvidet form for bilaterale samtaler.

Multilaterale læresamtaler

I denne gruppen har vi først og fremst de samtalene som er initiert og gjennomført av Kirkenes Verdensråd (KV). KV har 345 medlemskirker, og alle disse ønsker på en eller annen måte å være delaktige i de prosessene organisasjonen står for. Et høyt antall multilaterale studier har vært gjennomført i KV-regi siden starten i 1948. Og de representerer en stor bredde både når det gjelder temaer som er studert, og hvilke arbeidsmåter som har vært benyttet. Ikke alle multilaterale studier er formelle læresamtaler. Vi taler om læresamtaler når de gjennomføres av formelt og bredt oppnevnte kommisjoner.

Den avdelingen som forestår formelle læresamtaler er Faith and Order kommisjonen. Men KV er som kjent en frukt av tre hovedstrømninger:

- Life and Work (1925/1948)
- Faith and Order (1927/1948)
- International Missionary Council (1910/1961)

Det innebærer at KV den dag i dag er

- et fellesskap i liv og tjeneste,
- et fellesskap i tro og kirkeforståelse, og
- et fellesskap i misjon.

Jeg nevner dette her, for i KV spiller de tre hoveddimensjonene sammen. Selv om ansvaret for læresamtaler ligger i Faith and Order, vil en i rapportene derfra gjenkjenne engasjement også for kirkeliv og misjon.

La meg nevne fire rapporter som er blitt til gjennom multilaterale læresamtaler, organisert gjennom Faith and Order:

- *Unity of the Church – Unity of Mankind*, 1971
- *Dåp, nattverd, embete* («Limarapporten») 1981
- *Towards Sharing the One Faith*, 1996
- *Kirken – På vei mot en felles visjon*, 2013 (Utgitt på norsk av NKR)

Alle disse, og alle andre studier i KV-regi, har et økumenisk siktemål. De er ment å bli studert av medlemskirkene i økumeniske fellesskap, med henblikk på at kirkesamfunnenes selvforståelse, tro og lære skal utvikles i retning av stadig større kirkelig forståelse og fellesskap. I en del tilfeller blir slike studier gjenstand for formell mottakelse og aksept i KV. I andre tilfeller overlates de mer uformelt til studium og drøfting på ulike nivåer blant medlemmene.

Global Christian Forum

Det er grunn her å føye til noen ord om Global Christian Forum, selv om det her ikke føres formelle læresamtaler. Dette er – som kjent av de fleste – et globalt, frittstående fellesskap av evangelikale, karismatiske og historiske samfunn. Det ble koordinert på 2000-tallet av Hubert van Beek som var ansatt i KV, men utførte denne tjenesten uavhengig av KVs struktur og organer. Etter en serie regionale møter ble det første fullverdige Forum-møtet holdt i Nairobi i 2007. Det neste møtet ble holdt i 2011 i Manado, Indonesia. Nåværende koordinator nå er Dr. Larry Miller

i Strasbourg. For nærmere informasjon kan en benytte Forums utmerkede nettsted globalchristianforum.org

Bilaterale læresamtaler

Så har vi den andre gruppen av internasjonale læresamtaler, nemlig de bilaterale, det vil si de som har mandat og sammensetning ut fra to konfesjoner. Slike samtaler etableres ikke av KV.¹ De er oppnevnt av kirkene selv, i praksis av to kirkefamilier som blir enige om å fordype seg i en læremessig tematikk med henblikk på gjensidig anerkjennelse, og – i enkelte tilfeller – etablering av kirkefellesskap. Som regel handler kirkefellesskapet ikke om sammenslåing, men om gjensidig anerkjennelse av forkynnelse, tjenester og deltakelse i hverandres hellige handlinger.

Bilaterale læresamtaler kan være globale (verdensomspennende) eller de kan være regionale, forankret i et begrenset antall land (gjørne naboland). Siden jeg i en tiårsperiode (1997-2006) var ansatt i LVF, og arbeidet der spesielt med globale bilaterale læresamtaler, la meg nevne noen samtaler hvor LVF var engasjert.

Vi hadde globale samtaler, i relativt store kommisjoner, med adventistene, anglikanerne, katolikken, menonittene, metodistene, de østlig ortodokse og de reformerte. I tillegg gjennomførte Strasbourg-instituttet samtaler med pinsevennene.

Med Den katolske kirke hadde vi to bilaterale kommisjoner. Den ene var kommisjonen som førte frem til *Felleserklæringen om rettferdig-gjørslæreren* (1999). Den andre var den regulære kommisjonen (etablert i 1967), som sist avleverte rapporten om *The Apostolicity of the Church* (2006).

Så var LVF direkte involvert i et globalt kvadrilateralt studium: *The Biblical Foundations of the Doctrine of Justification*, fullført i 2012 (katolsk, luthersk, metodistisk, reformert). Og i 2012 ble et globalt trilateralt studium startet opp om *Baptism and Incorporation into the Body of Christ, the Church* (katolsk, luthersk, menonittisk).

Regionale bilaterale samtaler hadde vi ikke

ansvar for i LVF, men vi deltok fra sidelinjen, så å si: Det var først og fremst det luthersk-reformerte Leuenbergfellesskapet i Europa (1973), og de regionale anglikansk-lutherske samtalene i Nord-Europa, USA og Canada som førte frem til *Porvoo Common Statement* (1992), *Called to Common Mission* (1999/2000) og *The Waterloo Declaration* (2001). I tillegg var vi engasjert bl.a. i Den svensk-finske katolsk-lutherske samtalen *Justification in the Life of the Church* (fullført i 2009).

Læresamtalers økumeniske kjennetegn

For å verdsette internasjonale samtalers betydning, er det viktig å legge merke til deres økumeniske kjennetegn. Tematisk er det to emner som går igjen i så å si alle anerkjente læresamtaler:

Kirkens misjon

Det er et klassisk kjennetegn på internasjonale læresamtaler at de åpner med betraktninger om kirkens misjon. Dette er ikke pliktskyldige referanser til misjonen for ordens skyld, men nøye formulerte spesifikasjoner av kirkens mål og mening. La oss lytte til et eksempel. I det nyeste økumeniske dokumentet, KV-rapporten *Kirken – På vei mot en felles misjon* (2013), heter det i kapittel 1, annet avsnitt:

«Den levende historien om Guds gjenopprettende koinonia ble virkeliggjort på definitiv måte i Jesus Kristi inkarnasjon og påskens mysterium. Kirken, som Kristi kropp, handler ved Den hellige ånds kraft for å videreføre Kristi livgivende misjon i en profetisk og medlidende tjeneste. Med det deltar Kirken i Guds arbeid med å helbrede en sønderbrutt verden. Kommunioen – som har selve Den hellige treenighetens liv som sin kilde – er både den gaven som Kirken lever av og på samme tid den gaven som Gud kaller Kirken til å gi til en såret og splittet menneskehet, i håpet om forsoning og helbredelse.»²

Kirkens tjenester

Et annet klassisk kjennetegn på økumeniske samtalerapporter er den vekten som legges på forståelsen av kirkens tjenester. Det er et ofte krevende område om det vi i Norge gjerne kaller embetsforståelse. Men det er en viktig grunn for at dette nesten alltid kommer med, nemlig erkjennelsen av at Jesu Kristi kirke ikke

bare er en åndelig trossak, men en reel størrelse i verden. Skal det etableres gjensidig tillit mellom kirkesamfunn, må det også være tillit til partenes ledende tjenester og organer. La oss lytte til et eksempel fra *Kalt til vitnesbyrd og tjeneste* (1999) – den såkalte «Reuilly rapporten» – som er en trilateral samtalerapport mellom de britiske og irske anglikanske kirkene og de franske lutherske og reformerte kirkene. Her hører vi fra kapittel VI om Kirkens og tjenestens apostolisitet:

«Alle Kirkens lemmer er kalt til å ta del i Kirkens apostoliske misjon og er gitt forskjellige gaver for tjeneste ved Den hellige ånd. Apostolisiteten tilhører hele Kirken. Innenfor kirkens fellesskap finnes den ordinerte tjeneste som tjener hele Guds folk. Vi er alle samstemte i at Kirkens liv må være ordnet og at all tjeneste, enten ordinert eller lek, innbefatter pastoral omsorg og engasjement for enhet både på lokale og mer omfattende nivåer. Videre utøves det en tilsynstjeneste på personal, kollegial og synodal måte.»³

Respekt for konfesjonenes særpreg

I tillegg til de to gjennomgående temaene er det et viktig aspekt ved internasjonale samtalerapporter at de viser respekt for partenes trossmessige egenart. Aller tydeligst sees dette i bilaterale samtaler, hvor det kun er to parter som har stått i dialog. Noe mer krevende kan det være å gjenkjenne ens særskilte tradisjon i multilaterale samtalerapporter, spesielt hvis en stiller høye krav til gjenkjennelighet. Men det skal være mulig også i multilaterale samtaler å se sin egen tro formulert på en akseptabel måte. Dette gjelder også i tilfeller hvor ens eget samfunn ikke har vært direkte involvert i vedkommende samtale, men hvor andre samfunn har bidratt på måter som gjør at en selv kan slutte seg til det oppnådde resultatet.

Vi har her å gjøre med dynamikker som kan minne om politiske forhandlinger. Men på et vesentlig punkt skiller kirkelige læresamtaler seg fra politiske forhandlinger: I læresamtalene er det en forutsetning at parten deler troen på én nådig Gud – Far, Sønn og Hellig Ånd. Som følge av denne overbevisningen har kristne læresamtaler som mål å dele troens skatter positivt med hverandre. Det forutsettes at troens kjerne

virkelig er felles, og når dens forskjellige tolkninger deles, handler det etter forutsetningene om gjensidig berikelse.

I enkelte tilfeller vil en kunne se markerte forskjeller side om side i en samtalerapport. Da vil en kunne stå overfor det økumeniske fenomenet som kjennetegner Den katolsk-lutherske felleseerklæringen om rettferdiggjørelseslæren, og betegnes som «differensiert konsensus». Det er en form for konsensus som er reel og tilstrekkelig for gjensidig anerkjennelse innenfor det aktuelle temaet, men hvor det er rom for visse forskjeller uten at enigheten dermed blir brutt. Dette grepet representerer en viktig nyvinning i økumenisk metodologi.

Læresamtalers økumeniske rolle

For å gripe hvilken rolle læresamtaler har, må vi plassere oss innenfor en kristen trossammenheng. Den tredje trosartikkel om Den hellige ånd, med sitt fokus på «én hellig, allmenn og apostolisk kirke» må antas å ha betydning for alle medlemskirkene i Norges Kristne Råd, enten de praktiserer fremsigelse av trosbekjennelsen i sine gudstjenester eller ikke. Og det vil da også være grunnlag for en betydelig enighet om at læresamtaler bidrar til den enheten som er Den hellige ånds gave.

NKR har følgende formulering i sin formålsparagraf: «*fremme gjensidig forståelse, respekt og samhandling lokalt og nasjonalt mellom kristne kirker og trossamfunn, inspirert av Jesu bønn: 'Må de alle være ett'*».⁴ Tilsvarende har rådet fastsatt følgende formulering i sine Retningslinjer for konsensus: «*NKR er et redskap for kirker og trossamfunn i Norge som arbeider for kristen enhet, inspirert av Jesu bønn: 'Må de alle være ett.'*»⁵

På denne bakgrunnen er det vel riktig å si at for NKR er både medlemssamfunnenes og selve rådets engasjement i læresamtaler et sentralt interesseområde. For når læremessig forståelse erstatter misforståelse, og læremessig enighet erstatter uenighet, skjer det noe som har betydning for enheten i Jesu Kristi kirke. Gjensidig læremessig tilnærming bidrar reelt til kirkenes innbyrdes samhold og til misjon utad. Som Kristi legeme er kirken den sammenheng hvor vi som troende holder sammen i forvisning om at her mottar vi forlatelse for våre synder og

føyes sammen på en annen måte enn andre steder i denne verden. Gjennom troen og nådens midler bindes vi til hverandre på uløselig vis, uansett hvor forskjellige vi er og hvor mye eller lite vi ellers har felles med hverandre, menneskelig sett. Fredshilsen er et tegn på dette. Noen sier de ikke liker å hilse på folk de ikke kjenner. I stedet burde de minne seg selv om at de i gudstjenesten deler de gavene som overgår alle andre gaver i livet. Er ikke det en god grunn til å gi hverandre et håndtrykk?

Hvis vi er kirker, skapt ved Den hellige ånd som gir oss både troen og fellesskapet, har vi en åndelig drivkraft i oss, og omkring oss, som lengter etter å kjenne troen som preger andre kirker og å dele våre egne trosgaver med dem. Ja, da ønsker vi å gledes over hvor mye vi har felles, på tross av ulikheter. Den ene, hellige, allmenne og apostoliske kirke som lever og virker i denne verden, svekkes ved de troendes fremmedhet for hverandre, men styrkes ved de troendes gjensidige tillit. Det er i dette perspektivet vi må se økumeniske læresamtaler.

En del læresamtaler har som nevnt det formålet at de involverte parter oppnår formelt kirkefellesskap med hverandre. Hvis vi da spør etter den konkrete frukten av økumeniske samtaler, er det ikke de globale internasjonale samtalene, men de regionale internasjonale læresamtalene, som har gitt resultater i form av kirkefellesskap.⁶

Det tilsynelatende magre resultatet av globale avtaler når det gjelder kirkefellesskap betyr imidlertid ikke at de mange globale samtalene har vært, eller er, bortkastet tid. For utforskningen av læremessige likheter og forskjeller på verdensplan utgjør ofte felles fordypning i problemer som angår den universelle kirke, og som også berører enkeltkirker. Det er for eksempel bred enighet i dag om at forskjellene mellom katolsk og luthersk nattverdteologi ikke lenger er kirkesplittende. For nasjonalkirker kan der for studium av internasjonale samtalerapporter gi verdifull innsikt både for eget kirkeliv og lokaløkumeniske relasjoner.

Sammendrag: Læresamtalers økumeniske utfordringer

La oss så til slutt trekke trådene sammen omkring «Internasjonale læresamtaler og deres konsekvenser for norsk kirkeliv».

De fleste medlemssamfunnene i NKR tilhører en global kirkefamilie som deltar i internasjonale former for fellesskap med andre familier. Men ingen kirkefamilie deltar i alle relasjoner. Det sier seg da selv at læresamtalers konsekvenser vil variere med hvilke samfunn som har deltatt, og hva slags resultater de har kommet frem til. Noen rapporter er mest for studium, mens andre er undertegnet og har anbefalinger i seg. Atter andre har resultert i kirkefellesskap.

Ingen internasjonale rapporter fører automatisk til «konsekvenser». Men mange rapporter bærer i seg utfordringer. La meg ta noen eksempler fra relasjoner som involverer lutheranere, siden jeg kjenner best til dem.

Rapporten fra den internasjonale adventistisk-lutherske samtalen som ble fullført i 1998, inneholder en del anbefalinger. En av anbefalingene oppfordrer lutheranerne til å ikke behandle Adventistkirken som en sekt, men som en frikirke og som en kristen verdensfamilie (Christian World Communion). I Norge tror jeg vi er kommet relativt langt på det punktet. Men det er, så vidt jeg vet, enda ikke tilfellet i Tyskland. Her kan vi altså ikke tale om en oppfylt konsekvens, men om en vedvarende utfordring.

Noe tilsvarende kan vi si om utfordringene i Porvoo-avtalen, hvor anglikanske forventninger ikke kan sies å være fullt ut oppfylte fra luthersk side. Hvis vi derimot tar den internasjonale luthersk-metodistiske samtalen, *The Church: A Community of Grace* (1984), så må dens utfordringer kunne sies å være oppfylt, spesielt siden den er fulgt opp av nasjonale bilaterale samtaler, bl.a. i Norge og USA. Utfordringen er imidlertid å sørge for at det norske «Nådens fellesskap» fungerer godt og utvikler seg videre.

Et annet eksempel har å gjøre med at alle medlemskirkene i Det lutherske verdensforbund er i kirkefellesskap med hverandre. Det er ikke mulig for én medlemskirke å bryte kirkefellesskapet med en annen medlemskirke hvis en da ikke ønsker å bryte ut av LVF i det hele tatt. For noen år siden forhandlet de to norske medlemskirkene i LVF (Dnk og Frikirken) frem til en samarbeidsavtale. Men denne avtalen ble ikke godkjent av Frikirkens synodemøte. Av mange ble det oppfattet som at de to kirkene ikke var i kirkefellesskap med hverandre. Men det er feil.

De to har vært, og er fremdeles, i fullt kirkefelleskap (alter- og prekestolfelleskap). Det er også verd å merke seg at Synodemøtets beslutning ikke hadde å gjøre med noe som sto i den foreslåtte avtaleteksten, men vurderinger av praksis i Den norske kirke på andre områder.

La meg så til sist peke på to utfordringer som Den norske kirke står overfor når det gjelder de internasjonale katolsk-lutherske relasjonene.

1. Da Felleseklæringen om rettferdiggjørelseslæren var fremforhandlet, hadde vi i LVF en utfordring med å få støtte for erklæringen fra LVFs medlemskirker. De aller fleste ga sin tilslutning. Men noen kirker sa som så: «Vi har ingen ting imot det som står i Felleseklæringen. Men vi liker ikke den måten Den katolske kirke opptrer på å landet vårt, så vi stemmer nei.» Hvilket resultat fikk vi av dette når erklæringen ble vedtatt i LVFs råd med overveldende flertall? Jo, vi fikk det resultatet at LVF som kirkefamilie støtter Felleseklæringen. Men for noen kirker gjelder at de ikke støtter erklæringen, men er allikevel medlemmer av en global kirkefamilie som sammen med Den katolske kirke har gjort erklæringen til sin.

2. Med henblikk på Reformasjonsjubileet i 2017 har LVF og Den katolske kirke vedtatt å samarbeide med hverandre om forberedelsen. Med tanke på at 1517 var det året da Luther hengte opp sine teser, og dermed leverte det teologiske utgangspunktet for Reformasjonen, er dette samarbeidet en djerv beslutning som vil kreve mye drøfting og bearbeidelse i årene som kommer. Den internasjonale katolsk-lutherske samtalekommisjonen har utarbeidet et studiehefte med tittelen «From Conflict to Communion» som også foreligger i norsk oversettelse. Mon tro om dette heftet kan gjøres til gjenstand for studium også i NKR og – enda bedre – at NKR spiller en aktiv rolle i gjennomføringen av Reformasjonsjubileet?

Referanser

1. Det er tradisjon for at KV oppnevner observatører til bilaterale samtaler, men denne tradisjonen har ikke vært fulgt opp i særlig grad de siste desenniene. KV arrangerer imidlertid ca. hvert fjerde år «Forum on Bilateral Dialogues», en konferanse som drøfter de bilaterale læresamtalenes status og innhold. Dette ligger egentlig på kanten av KVs mandat, og derfor

understrekes det alltid at disse møtene holdes på vegne av The Conference of Secretaries of Christian World Communions, et årlig samrådsmøte av generalsekretærene i de konfesjonelle verdensfamiliene.

2. *Kirken – På vei mot en felles misjon* (2013)

3. *Kalt til vitnesbyrd og tjeneste* (1999) para 33.

4. Norges Kristne Råd, *Formålsparagraf (paragraf 2)* <http://www.norgeskristnerad.no/doc/Offisielle%20dokumenter/Vedtekter%202015.pdf>

5. Norges Kristne Råd *Retningslinjer for konsensus*. <http://norkr.no/index.cfm?id=355463>

6. Globalt finnes det, meg bekjent, bare én global avtale om kirkefelleskap, nemlig avtalen av 1930 mellom Den anglikanske kommunion og Den gammelkatolske kirke.

Veien fra sunt engasjement til usunn virkelighetsflukt - og tilbake

av Kari Halstensen, psykolog ved Modum Bad

Religionspsykologiske refleksjoner

Hva vil det si å ha en tro? Det er finnes sikkert like mange svar på det spørsmålet som det finnes mennesker.

For meg er tro å ha en relasjon til Gud. En eller annen gang i løpet av tenårene beveget forestillingene mine om tro seg fra å være en tanke om at tro likt for alle som tror, til at jeg opplevde troen som en relasjon til Gud. Dermed gikk jeg også over til å tenke at tro er forskjellig fra menneske til menneske.

Opplevelsen av en gud som vil relasjon, ble også en erkjennelse av at Gud er interessert i det sanne bildet av meg; og ikke i det bildet jeg kan skape gjennom tildekning og forstillelse. Forhenget i templet, det som revnet fra øverst til nederst den første langfredagen, ble et nytt og mye mer levende symbol på åpenheten mellom Gud og mennesker. Plutselig handlet forhenget som revnet også om meg, om livet mitt, om følelsene mine, om relasjonene mine og om hverdagen min. Og ikke minst om relasjonen min til Gud.

Da jeg avsluttet videregående skole, advarte kristne ledere meg mot å studere psykologi med begrunnelse i at møtet med en gudløs vitenskap ville belaste og muligens ødelegge troen min. Jeg opplevde det som et velment og omsorgsfullt råd, men det var noe i det som skurret. Hvorfor skulle kunnskap om mennesket være farlig for troen min? Hvorfor skulle ikke relasjonen min til Gud tåle at jeg lærte mer om hva det vil si å være menneske? Da jeg likevel begynte å studere psykologi noen år senere var det ikke et opprør mot den kristne tradisjonen jeg er oppdratt i – men en oppriktig søken etter kunnskap om menneskets indre verden.

Troen og gudsrelasjonen tålte et langt psykologistudium. Og siden 2005 har jeg jobbet med å anvende og utvikle psykologisk kunnskap i møte med tro. I terapirommet har jeg møtt mennesker

som hviler i troen – og mennesker som brytes ned av angstfylte trosforestillinger. Hver fortelling er individuell og unik. Likevel er det mulig å se noen mønstre som kan si noe om hvordan og hvorfor tro kan bli opphav til angst og depressive tilstander. Det er særlig en sårbar side ved tro som har gjort inntrykk på meg: Tro som ikke aksepterer de grunnleggende vilkårene for menneskelivet leder inn i et grenseløst strev etter å hele tiden gjøre mer, få til mer, utrette mer i tjenesten for Gud.

En fortelling fra klinisk praksis kan illustrere hva som kan skje når et ungt menneske blir grenseløst dedikert til å nå et eneste mål. Eksempelet er hentet fra en arena der Gud og tro ikke er drivkraften bak det alt overskyggende målet og den nådeløse disiplinen. Når jeg likevel velger å fortelle om akkurat dette akkurat nå, er det fordi jeg syns det gir et bilde av farene ved å overse grunnleggende menneskelige behov. For ordens skyld: Historien er endret til det ugjenkjennelige.

Jeg ble bedt om å ta over en pasient fra en eldre kollega som skulle pensjoneres. Han la en ganske lang journal på pulten min. I journalen leste jeg om en ressurssterk ung kvinne på 19 år som strevde med moderate depresjoner og prestasjonsangst. I tillegg slet hun i sosiale relasjoner. Ikke så veldig uvanlig med andre ord. Det mest uvanlige med henne var at hun var på vei mot en idrettskarriere på elitenivå.

Vi gjorde avtale om dato og tid for den første samtalen. Noen dager før den første samtalen fikk jeg beskjed om at hun ikke kunne komme på kontoret mitt, men at jeg måtte møte henne på lukket post der hun var innlagt fordi hun var blitt akutt suicidal. Jeg ble låst inn gjennom flere dører før jeg fikk møte en helt fortvilet ung kvinne. Hva hadde hendt? Siden hun var 9 år hadde hun trent hardt for å bli den absolutt beste i sin idrett. Hun hadde vært gjennom utallige

utvalgsprosesser. Først lokalt. Så på krets nivå. Og siden nasjonalt. Hele tiden hadde hun levd med angsten for å bli valgt bort. Satt utenfor. Forkastet. Frem til i fjor hadde det gått bra, men det hadde kostet enorme mengder trening og nesten like store mengder uro og angst. Det siste året hadde plassen på landslaget vært usikker. Det hadde gjort henne enda mer innbitt. I livet hennes var det ikke plass til noe annet enn trening, restitusjon og lekser.

Alt dette hadde jeg allerede lest i journalen hennes. Livsstilen hennes kunne best beskrives som 50% nonne og 50% elitesoldat. Ingen lek. Nesten ingen venninner. Ingen kjæresten. Ingen oppdagelsesreiser hverken i den indre eller den ytre verden. For en uke siden hadde den fryktede beskjeden kommet. Treneren hennes gjennom 5 år hadde ringt. Stemmen hans var rar. Hun visste at det var noe galt før han sa det. Hun hadde mistet plassen på landslaget. I løpet av noen sekunder visste hun at det som hadde fylt hele ungdomstiden hennes nå var over. Treneren prøvde å si noe om at hun kunne satse videre, men hun visste at de begge visste at det ikke er realistisk. Alt ble helt mørkt. Hun ville ikke mer. Livet kjentes helt tomt og meningsløst uten kampen for å bli best. Det kjentes som om hun falt ned i en dyp, mørk sjakt. Det var som om hun ikke kom til bunnen av sjakten. Det ble bare mørkere og mørkere. Hun innså at det ikke finnes noen grense for hvor mørkt det kan bli. Og hun kjente at hun ønsket å dø.

Dette ble starten på en terapi som skulle komme til å gjøre et dypt inntrykk på terapeuten. Sakte jobbet den unge kvinnen seg ut av ønsket om å dø. Hun lærte at det ikke finnes noen grense for hvor mørkt det kan bli, men at det heller ikke finnes noe mørke som er så mørkt at hun ikke kan velge å leve. Da hun var ute i dagslyset igjen begynte en ny, krevende jobb. Nå skulle hun lære å elske det helt vanlige hverdagslivet. For henne betydde det en bevegelse fra å lage langtidsplaner som inkluderte OL-deltagelse til å kjempe for middels karakterer på videregående skole, og samtidig lure på hva i all verden hun skulle bli. Samtalene med henne handlet mye om hvordan livet får mening. Hun sørget over tapte fremtidsdrømmer. Og hun sørget over alt hun hadde ofret for å nå disse drømmene. Etter hvert åpnet sorgen nye rom i hennes indre verden. «Hvem er jeg egentlig?», spurte hun en dag. Hun oppdaget

at livet blir annerledes og mye bedre når det er balanse mellom arbeid og hvile, disiplin og lek. Den nye måten å leve på gjorde at hun fikk tilgang på seg selv som person på en måte hun ikke hadde hatt før. Spørsmålet «hvem er jeg» ble en billett både til en reise innover i egen indre verden og til en reise utover til nye relasjoner. Til sammen ga reisen innover og reisen utover mening – og noen ganger sterke farger - til det helt vanlige hverdagslivet.

Denne fortellingen handler ikke om å leve i et trosfellesskap, men den handler om å gi alt for å nå det ene målet. Vi kan si at dette er en fortelling om en usunn idrettskarriere som har det til felles med et usunt trosliv at det mennesket det handler om viskes ut og forsvinner. Alt som står igjen er det personen kan yte og prestere. Grenser mellom arbeid og hvile, dag og natt, mitt og ditt, mulig og umulig blir borte. Opplevelsen av å ha gjort nok er uoppnåelig. Over tid leder dette til utmattelse – eller til akutte kriser når det blir tydelig at målet ikke kan nås. Oversatt til menighetssammenheng kan en slik akutt krise inntreffe når en profeti ikke går i oppfyllelse, når teologien slår sprekker som ikke kan dekkes over eller når pastoren blir tatt for underslag. Men en akutt krise for en tro kan også vokse frem innenfra som en stadig mer nagende tvil – eller den kan komme som følge av møter med mennesker som stiller kritiske spørsmål.

Enten engasjementet dør av utmattelse eller får en ond og brå stopp gjennom en krise, er resultatet det samme: Mennesker som har gitt alt står alene tilbake i en kald tomhet. For å kunne finne tilbake til livet må de begynne helt på nytt og bygge alt fra grunnen igjen. Identitet, selv-bilde, gudsbilde, nettverk, verdier alt må formes en gang til. Alt må fylles med mening på nytt. Et vanlig hverdagsliv må fylles med mening. Det er en krevende oppgave når hverdagslivet er den grå og brutale virkeligheten som skjulte seg bak en drøm om det fullkomne.

Når blir lengselen etter det fullkomne et usunt og altomfattende engasjement?

Hvor går grensen mellom det sunne og det usunne engasjementet? Hvordan kan vi skille mellom ambisjoner og virkelighetsflukt?

Noen svar gir seg selv gjennom en grunnleggen-

de respekt for menneskelige begrensninger. Begrepet «dåre», som vi finner mange steder i Bibelen, sier noe skarpt og tydelig om dette. Som barn lurte jeg på om dette ordet betydde «dum» eller «gal» - eller kanskje begge deler. I virkeligheten betyr det ikke noen av delene. Ordet «dåre» betegner mangelen på innsikt i egne begrensninger; for eksempel det å ikke forstå at et menneske må hvile og spise for å kunne arbeide. Med andre ord er kan vi alle bli dårer hvis vi lar oss forføre til å tro at vi kan sprengte de naturlige begrensningene for menneskelivet.

Vinteren og våren 2016 har vi fått høre mange fortellinger om trossamfunn og menigheter som har ledet mennesker inn i utmattelse og livskriser. Hvordan kunne dette vært unngått?

Her finnes ingen enkle svar. Selvsagt ikke.

Både i media og i den øvrige debatten om usunn tro, er det usunne oftest blitt plassert hos små, marginale grupper og menigheter. Samtidig vet jeg både fra eget liv og fra klinisk praksis at de usunne tendensene finnes over alt. Min appell går derfor til de større trossamfunnene, kirkene og menighetene. Det første enhver menighet og ethvert trossamfunn bør utfordre er egne hvite flekker. Hva er det hos oss selv vi ikke ser? Hvem lider i vårt fellesskap? Bringer vi noen til taushet med vår forkynnelse? Hvordan forholder vi oss til at noen grupper og enkeltindivider rammes av de verdiene vi har valgt?

Den neste utfordringen handler om det bidraget hvert enkelt trossamfunn gir til den offentlige samtalen. Det finnes ingen teologisk begrunnelse for å være en lukket menighet uten kontakt med samfunnet for øvrig. Videre har psykologisk forskning og praksis lært oss at menneskelige fellesskap blir usunne av lukkethet. En gruppe som ikke får tilførsel av kritisk refleksjon utenfra, vil overtid miste noe av den sunne dømmekraften over egne avgjørelser, refleksjoner og praksiser. Det er nødvendig å bidra til en livssynsdebatt som er åpen nok til at så mange som mulig deltar. Det betyr at vi må øke toleransen vår for den bredden av meninger som finnes i den norske livssynsfloraen. Det betyr at vi alle i større grad å tåle å bli provosert av andres verdier, andres ideologi og andres teologi.

En vei til økt toleranse for forskjeller går

gjennom å bli tryggere på egne standpunkt. Den samtalen som skal foregå i det offentlige rommet, må derfor begynne i menighetene og i de mindre fellesskapene. Å slippe til tvil og kritiske spørsmål i mindre fellesskap, gjør det mulig å gå den lange veien mot et svar. En ærlig samtale i mindre fellesskap kan på sitt beste også gi mot til å erkjenne krevende dilemmaer. Vi trenger å kunne hente kraft i et fellesskap for å kunne leve med de svarene vi ikke har. Det er grunn til å tro at kvaliteten på samtalen i det offentlige rommet øker, dersom samtalen i de mindre fellesskapene blir åpnere og tryggere.

Ønsket om en tryggere og mer sannferdig offentlig livssynsdebatt er min viktigste motivasjon for å bruke tid og krefter på dette. En ensidig og utrygg samfunnsdebatt om tro, vil lede til at vi får et kaffeselskap for likesinnede i det offentlige rom - mens de ulikesinnede danner trossamfunn som lukker seg rundt sin egen akse slik at kritiske refleksjoner ikke slipper hverken ut eller inn. Dette vil i sin tur lede til at flere barn få en vond oppvekst i isolerte trossamfunn. I tillegg vil flere unge vil radikaliseres i ulike undergrunnsbevegelser. Slik blir det fordi vi ikke hadde mot nok til å skape en åpen arena for de vanskelige spørsmålene. Vi trenger en livssynsdebatt som gir oss et sted å gå med spørsmålene og dilemmaene våre – ikke bare med de ferdige meningene som skal eksponeres med uangripelig eleganse. Vi trenger en livssynsdebatt som rommer den enkelte av oss som menneske – for egentlig er vi alle like redde for det ukjente og like små i møte med vissheten om at vi skal dø.

Selutneunte profeter slo beina under meg

av Einar Nymo, pastor i Salemkirken i Sandefjord

«Finnes det en Gud for halvhjertede mennesker?» Jeg satt overfor min sjelesørger på Modum Bad, og spørsmålet var ærlig ment. Halvhjertet! Det er vel noe av det verste vi vet, og jeg kjente jo Bibelordet: Gid du var kald eller varm, men fordi du er lunken, vil jeg spytte deg ut av min munn. Jeg følte meg som et elendig menneske og en elendig kristen.

Hvordan kommer man dit? Hvorfor føler man det? Det var også det første spørsmålet vi fikk – jeg og 7 andre pasienter – da vi kom til VITA-avdelingen på Modum Bad høsten 2004: Hvordan og hvorfor har du kommet fram til denne konklusjonen om deg selv?

For vi er ofte gode til å konkludere, og det er konklusjoner vi trekker når vi er nede for telling: Nå er det over, det er håpløst, det nytter ikke for meg. Jeg hadde for min del mistet noe av det viktigste et menneske kan eie: Troen på fremtiden. Hvor kommer disse stemmene fra? En av våre ledere der på VITA, psykiater Arne Austad, sa det slik: «Vårt indre er ikke et fredet sted. Det er befolket av alle stemmene og alle menneskene vi har møtt». Det er godt sagt. Det gjelder generelt – i familie, på skolen, blant venner, på jobben og – i menighet. Det som setter den kristne dimensjonen i en særstilling, er at Guds stemme blandes inn blant alle de andre stemmene.

Hvordan var det for meg?

På dette tidspunktet hadde jeg vært pastor i flere av Pinsebevegelsens menigheter i ca 30 år. Og jeg hadde på mange måter levd et godt liv. God familie og mange mennesker som likte det jeg gjorde og heia på meg.

Men jeg hadde allikevel en sårbarhet i min personlighet, en nærmest konstant frykt, helt fra barneårene. Noen ganger for det ukjente, andre ganger for konflikter osv.

Nå hadde det altså toppet seg. Utbrent, utladet, deprimert – ordene prøver å beskrive en til tider ubeskrivelig indre tilstand – kom jeg til Modum Bad høsten 2004.

Der fikk jeg god anledning til å se tilbake på livet, ved å beskrive mors- og farsbilder, selv-bilde og Guds-bilde.

Jeg kommer fra det jeg ofte har kalt «det lengtende folket», og bønner om «mer av Gud», og at Guds kraft måtte manifestere seg, lød ofte i mitt barndomshjem. Mine foreldre, og besteforeldre som bodde i samme hus, var svært gudfryktige mennesker, tilknyttet kretsen rundt Åge Samuelson. Jeg for min del husker best gitaren hans og sangene. Det er noe vakkert og stort ved lengselen. Hvor hadde vi vært uten den? Peter Halldorf har lært meg å sette pris på ørkenfedrene, og tenk hva Martin Luther har betydd. Mitt egentlig miljø er fullt av gode eksempler på det vakre i lengselen, og på troen på at sann kristen tro kan gjøre verden bedre. Mine foreldre og besteforeldre er en del av dette vakre for meg.

Men det er også noe sårbart i lengselen. Når sulten øker blir en mindre kresen, og den åndelige hungeren kan gjøre en til et lett bytte for manipulasjon og maktmisbruk.

Det er sagt: Det er underlig at den som har sett lyset kan kaste så lange skygger. Eller kanskje det ikke er så rart – i gleden over å ha sett lyset kan det lett falle skygger over andres ståsted og egen svakhet.

For i den samme pakken som lengselens storhet, følger ofte fordømmelsen – over de andre. De som ikke har sett, de som ikke har rett. Skråsikkerheten og påståeligheten, nærmest beruselsen over å ha sett og ha rett, over å tilhøre de utvalgte. Den vet jeg mye om. Skyggene over egen svakhet er altså også en sårbar konsekvens av å ha sett lyset.

Jesu ekstreme bilde om flisen hos andre og bjelken i eget øye er en spissformulering av de helt store. Jeg antar at mange av tilhørerne lo og tok det som god humor inntil de forstod at bjelken representerte blindsonene i eget liv. Hva skjedde så med meg? Hvorfor kom jeg til VITA?

Jeg har nevnt deler av en troshistorie som har mye positivt i seg, men som også avleiret seg i meg om aldri å være bra nok, ha tro nok, forvente nok. Som overskriften antyder, opplevde jeg også konkrete hendelser som spente beina under meg. Kort tid etter at jeg var innsatt som pastor i Salemkirken i Sandefjord (menigheten som jeg betjente da jeg ble syk og som jeg fortsatt betjener), ble jeg oppsøkt av en gruppe mennesker som hadde «fått fra Herren» at jeg var valgt som pastor på feil premisser. Det vil si, det var ikke meg det var noe feil med, men det var lederskapet i menigheten som ikke var rett med Gud. De hadde gått feil frem og ikke bedt nok over pastorspørsmålet.

Hensikten var forståelig: Jeg skulle vinnes over på deres side. Det skjedde ikke. Dermed gikk lederskapet og jeg en slitsom tid i møte. Det var stadige konfrontasjoner, og jeg gikk med en økende innvendig uro: Sett at de har rett? Jeg kjenner jo meg selv og mine feil. Kanskje jeg ikke er åndelig våken?

Det finnes utvilsomt intet verre for en pinsepastor enn å få diagnosene «ikke bibelsk nok» og «ikke åndelig nok». Sannsynligvis ikke for andre pastorer og prester heller. Jeg følte jeg var rammet av begge. Og uroen inni meg overstyrte fornuften: Det er meg det er noe galt med.

Ett helt år kjempet vi en indre drakamp i menigheten, som endte i en åpen konfrontasjon. Menigheten valgte side og vi gikk sammen videre, dette miljøet ble nøytralisert, men jeg var utkjørt. Omtrent ett år etter fikk vi en overgrepssak, som jeg også var sterkt involvert i. Det var rett etter den at jeg ble sykmeldt.

Umiddelbart vil man tenke at en overgrepssak, slik vi vanligvis tenker om den, er det mest alvorlige vi kan tenke oss. Og selvsagt er det oftest slik. Men vi må ikke undervurdere det vi kan kalle åndelige overgrep. Det var først lenge etterpå jeg forstod at det som rev meg overende,

ikke var arbeidet med den seksuelle overgrepssaken, men den åndelige. Det var da min veileder, prost Kåre Sten Larsen i Sandefjord, året etter Modum, spurte meg: «Hvordan slåss man med profeter da, Einar» at jeg forstod. Derfor våger jeg å påstå at det var selvoppnevnte profeter som spente beina under meg. Veilederens spørsmål satte tingene på plass: Det er jo som å slåss med Gud selv.

I ettertid er det lett å se hva som var feil. Ikke minst det manipulative. Maktspåret «Herren har sagt» har en voldsom kraft. Jeg sier ikke at profetier ikke kan komme fra Gud. Poenget er at de kan sette det menneskelige redskapet i en særstilling, og det kan bli usunt. Og det kan gi en enorm følelse av styrke når det tilsynelatende er bare oss Gud har talt til. Den lille, utvalgte flokk som Gud har utvalgt til å forandre menigheten, byen, verden.

En del av dette asymmetriske maktspeillet, er også det kommunikative. Partene i konflikten snakker forbi hverandre. Det er som å sitte i to etasjer i et hus. Profetene sitter i 2. etasje – typisk nok! Nedenunder sitter de som resonnerer og bruker logiske argumenter. Kanskje de til og med er fagfolk. Men de snakker ikke samme språk. Enten må noen fra 1. etasje våge seg opp trappa og si: Dette har Gud ikke sagt, eller så må de ovenpå ydmyke seg, gå ned og si: Kanskje vi tok feil. Det skal stort mot og mye selvinnsikt til begge deler. Jeg prøvde å si at dette ikke var fra Gud, men du verden, som det kostet!

Noen ord til slutt om VITA. Mine observasjoner er pasientens, brukerens. Jeg husker gruppeterapi, bildeterapi og fortellingene fra eget liv. Vi arbeidet med foreldrebilder, gudsbilder og selv-bilder. Og jeg husker hvordan jeg gruet meg. Hva er dette? Virker det? Ja, sannelig. Dag for dag kom jeg nærmere mitt «egentlige jeg» og fikk kontakt med et bredere følelsesregister. Vi fikk høre at følelsene snakker sant og har et budskap, men også at vi er mer enn våre vonde følelser.

På Vita handler det – slik jeg husker det – om å finne seg selv. Jeg fant en parallell i Bibelens nøkkelfortelling om den bortkomne sønn (Lukas 15). Jeg fant at han kom hjem to ganger. For før han kom hjem til far, kom han hjem – til seg selv: «Da kom han til seg selv ...» (Luk 15,17a). På Vita hørte vi at å eksistere betyr å tre frem

med eget liv. Det lignet forbausende mye på det Bibelen kaller å leve i lyset!

Og vi hørte: Sørg for å gjøre de gode opplevelsene store! Ha en god lagerplass for det positive i livet. Det negative lagrer seg selv! Vi hørte om det store, sammensatte livet, om livets parallellitet – om alt det som er sant om oss – samtidig.

Om å gjenkjenne det som gikk i stykker i livet. Går det an å tro at noe som er istykkerlevd, kan gjenoppstå til nytt liv? Og det tapte liv, det uopprettelige. Det som hender ved tap av helse eller jobb, ved død eller samlivsbrudd. Går det an å leve videre, forsonet med det som er tapt?

Og det oppreiste liv! Noen ganger trenger vi lupe for å finne det som har lyktes i livet.

Og det ulevde liv. Her rører vi ved det ømmeste punktet for den som ligger nede. Det er fristende å sette punktum når livet har punktert. Og det er fristende å definere en ulevd fremtid som ulevelig. Det kan være både utfordrende og skremmende å oppdage sitt eget ulevde potensial. Skal jeg våge å leve det ut?

Ble så alt bra etter VITA? Overhodet ikke. Før vi reiste hjem fra VITA, spurte vi ivrig våre ledere: Er vi friske nå? Vi vet ikke, sa de, men det dere har vært gjennom disse 3 månedene, er som ei verktøykasse til bruk i påkommende tilfeller. Og slik har jeg brukt det. Jeg har lært meg å leve med begrensninger. Og jeg er takknemlig for at jeg har kunne være på jobb i 12 sammenhengende år etter VITA. Jeg er ikke perfekt, jeg er ikke alltid på høyden. Men livet er fullt ut levelig. Og jeg er dypt takknemlig til Salemkirken i Sandefjord som lot meg fortsette da jeg kom tilbake etter sammenbruddet. Aldri har noen brukt mitt Modum-opphold imot meg. Her er min historie annerledes enn mange andres. Når mennesker går til grunne i et miljø, resulterer det ofte i brudd med miljøet. Det er forståelig og dessverre også ofte nødvendig.

Men jeg er fortsatt pastor i samme miljø, kirkesamfunn og menighet som jeg var da jeg brøt sammen. For noen hadde det kanskje vært en mere spennende historie om slutten hadde blitt: «Pinsepastor brøt ut av Pinsebevegelsen på grunn av misbrukte profetier.» Den historien får

de ikke av meg. Men noen utenfor miljøet har blitt provosert over at jeg fortsatte som pinsepastor. En gang ble jeg konfrontert med dette og spurt hvordan det var mulig. Jeg svarte da: «Jeg fortsatte fordi det er plass til en slik som meg i Pinsebevegelsen.» Det synes jeg er et godt svar. Og jeg er stolt og glad over at det er sant.

Hva svarte forresten presten i sjelesorgsrommet den dagen på Modum Bad på spørsmålet om det finnes en Gud for de halvhjertede?

«Hva er helhjertet?» spurte han tilbake. «Er det et fint oppusset hjerte som du har pussa opp sjøl og så kommer til Gud med? Er det prektighet? Eller – er det å komme til Gud med bitene, med alle bitene av et sønderknust hjerte? Er det ærlighet?»

Prektighet eller ærlighet. Om jeg skal peke på et livsforvandlende øyeblikk i livet, så må det være dette. Et profetord fra Gud – og så overbrakt fra en luthersk prest, da gitt! Det skulle mora mi ha visst!

Einar Nymoen har gitt ut bøkene «Et oppreist liv. Når troen møter veggen» (2010) og «Omstart» (2016) på Hermon Forlag.

Kirkelige dilemma

Knut Refsdal

Generalsekretær, Norges Kristne Råd

Niclas Blåders bok «Lutheran Tradition as Heritage and Tool. An Empirical Study of Reflections on Confessional Identity in Five Lutheran Churches in Different Contexts» er en studiebok som har til hensikt å diskutere hva det betyr å være luthersk kirke i dagens verden. Dette gjøres ved hjelp av en analyse av fem lutherske kirker: Iglesia Lutherana Costaricense (ILCO - Costa Rica), Igreja Evangélica de Confissão Lutherana no Brasil (IECLB), Tjodkirkjan (ELCI - Island), Fianganana Loterana Malagasy (FLM - Madagaskar) og Huria Kristen Batak Protestan (HKBP - Indonesia).

Forfatteren oppdaget gjennom studiet av disse kirkene at de alle forsøker å håndtere fire dilemmaer, noe han definerer som problemer som ikke har én riktig løsning, men som alle kirkene til enhver tid må forholde seg til (Blåder 2015: 14). De fire dilemmaene blir belyst med innspill fra fire velkjente teologers tenkning (ibid: 15). Det overordnede spørsmålet som søkes besvart, er dette: Hva betyr luthersk arv og hvordan influerer denne arven på kirkenes beslutninger og aktiviteter i dag? Dette spørsmålet blir mer spesifikt relatert til Thomas Ekstrands forståelse av to måter å forholde seg til den lutherske arven på, enten som «semper reformanda-type» - som understreker betydningen av å være i stadig reformasjon og endring - eller som «konfessionell type» - som understreker at det å være en luthersk kirke i større grad innebærer å være i overensstemmelse med 1500-tallets lutherske teologi og praksis (ibid 16-17).

De fire dilemmaene Blåder presenterer handler alle om forholdet mellom kirken og samfunnet. Dette er dilemmaer som kirken alltid står overfor. De er derfor relevante også i en norsk kontekst og i alle kirkesamfunn.

FELLESSKAP OG MANGFOLD:
Hva tåler et fellesskap av internt mangfold?
I gjennomgangen av dette dilemmaet bruker

Blåder de lutherske kirkene i Brasil (IECLB) og på Madagaskar (FLM) som eksempler. Førstnevnte strever med å finne balansen mellom å ta vare på sin tyske arv og medlemmer som er etterkommere etter tyske immigranter og å være en kirke for hele folket, mens sistnevnte hele tiden må forholde seg til forholdet mellom kristen tro og tradisjonell spiritualitet, og dermed spørsmålet om synkretisme (ibid 107-108).

Til å belyse dette dilemmaet bruker forfatteren Dietrich Bonhoeffer. Bonhoeffer understreket betydningen av at et kristent fellesskap alltid må arbeide for at fellesskapet ikke blir et lukket fellesskap eller en sekt, men tvert i mot et åpent fellesskap med rom for alle. Dette begrunnes i læren om rettferdiggjørelse ved tro: Vi er alle syndere, ufullkomne og vår rettferdighet kommer utenfra. Derfor er vi alle på en grunnleggende måte i samme situasjon. Vi er alle mennesker som Kristus har en relasjon til. Derfor trenger vi hverandre og derfor kan ikke et kristent fellesskap være grunnlagt i et ønske om bare å ha fellesskap med likesinnede. Et kristent fellesskap må alltid gå hånd i hånd med åpenhet. Derfor kan ulikheter og mangfold omdannes fra problemer til kilder til glede og takknemlighet (ibid 108-114).

Den måten IECLB har møtt utfordringen med mangfold på, har vært å legge til rette for at store ulikheter kan leve sammen innen den samme kirken. Forfatteren stiller imidlertid spørsmål ved hvorvidt dette er pluralisme som Bonhoeffer ønsket det. For å realisere hans idealer bør nemlig de ulike tradisjonene møtes og eksponeres for hverandres meninger og spiritualitet i mye større grad enn hva som er tilfelle i IECLB. Derfor holder det ikke at kirken kun er en «paraply» som rommer mangfold (ibid 114-116).

FLM har alltid strevet med å forholde seg til synkretisme. Dette har gitt seg utslag både i strikte forståelser av «innenfor» og «uten-

for», men også i ulike måter å forholde seg til tradisjonell spiritualitet som utgangspunkt for å forkynne evangeliet på. Blåder viser til kirkens historie om heretikere som har måttet forlate kirken. Dette har problematiske sider både fordi ingen kan være sikker på hvem som er innenfor og hvem som er utenfor og fordi tanken om at vi alle er syndere bør mane til stor forsiktighet med å utestenge mennesker fra fellesskapet (ibid 116-119).

MAKT OG TJENERSKAP:

Huordan kan kirkene bidra til å bygge sterke samfunn uten å bli en for sterk maktfaktor?

I gjennomgangen av dette dilemmaet bruker Blåder de lutherske kirkene på Island (ELCI) og i Costa Rica (ILCO) som eksempler. Han begynner med å peke på at historien er full av både god bruk og misbruk av makt og av godt tjenerskap og misbruk av tjenerskap, og at enhver kirke derfor alltid må forholde seg til relasjonen mellom makt og tjenerskap (ibid 119). ELCI har, på grunn av sin historiske relasjon til den island-ske staten, blitt en kirke med mye makt, både fordi den har en sterk stemme i offentligheten og en sterk økonomisk base. På samme tid ønsker kirken å være en tjenende kirke som bidrar til å myndiggjøre folk og samfunn (ibid 119-120). ILCO på sin side er en liten kirke som på mange måter lever i randsonen i samfunnet. Den ønsker å forstå seg som annerledes, som en kirke som tjener, og har dermed fått makt i kraft av å være en stemme nedenfra i sosiale utfordringer (ibid 120).

Blåder bruker Stephen Sykes, som hevder, med utgangspunkt i Robert Kagan, at viljen til å bruke makt avhenger av den makten man faktisk har og går videre ved å hevde at når kirken gjennom historien har hatt makt, har den sjelden vært negativ til å bruke denne (ibid 121). Ut fra dette peker han på to hovedtilnærminger til makt i kristen teologi: «Aksept» og «avvisning», som begge har levd side om side i kirken (ibid 121). Sykes viser hvordan kirken i de første århundrene, etter hvert som Jesu gjenkomst uteble, utviklet tanker om at makten i samfunnet og kirken måtte gå hånd i hånd. Dette var tanker som hadde stor innflytelse på kirken i Europa i Middelalderen (ibid 121-124). Samtidig har tanker om at kirken ikke skal søke makt, alltid vært levende. Sykes bruker her Luther som et eksempel (ibid 124). Begge de to tilnærmingene

har støtte i teologien og Sykes' poeng er at fordi dette er et dilemma må det bli erkjent, forstått og håndtert kontinuerlig (ibid 125).

Umiddelbart kan ELCI se ut som en kirke med mye makt. Et nærmere blikk avslører imidlertid at ELCI er opptatt av å bruke sin makt til å myndiggjøre mennesker og samfunn, og den setter derfor det tjenende perspektivet på kirken først. Dette knytter Blåder til det faktum at ELCI ser på seg selv som en folkekirke, en samfunns-aktør som arbeider sammen med andre aktører i spørsmål som har med alle menneskers liv å gjøre. Dette kommer blant annet til uttrykk i et sterkt sosialt engasjement og i at kirken ser på seg selv som en kritisk stemme i samfunnet (ibid 127-128).

ILCO er ikke opptatt av makt i seg selv, men ser på den som et middel for å bidra til frigjøring av mennesker. Den har derfor makt i kraft av å være annerledes, et progressivt motstykke til rådende verdier i en tradisjonelt konservativ kultur og har som mål å forvandle samfunnet ved å tilby mennesker verktøy til å gjennomføre dette (ibid 129-130).

MOTKULTUR OG KULTURBEKREFTENDE:

I hvilken grad er kirkene opptatt av å tilpasse seg rådende kultur og i hvilken grad er de opptatt av å prege kulturen?

I gjennomgangen av dette dilemmaet bruker Blåder de lutherske kirkene i Indonesia (HKBP) og i Brasil (IECLB). For den første av disse kommer forholdet til kulturen særlig til uttrykk på tre måter: I forhold til den muslimske majoriteten, i forhold til ulike etniske kulturer og i forhold til en kristen kultur som er i endring (ibid 131-132). IECLB har, som tidligere nevnt, utviklet seg fra å være en kirke som nærmest utelukkende forholdt seg til sin tyske kulturarv til å være en kirke som både er mer engasjert i sosiale utfordringer i samfunnet som helhet og som inneholder et større mangfold av kristen trospraksis (ibid 132).

Her bruker Blåder H. Richard Niebuhrs fem klassiske modeller for å beskrive forholdet mellom Kristus og kulturen (ibid 132-136).

Den politiske situasjonen i Indonesia gjør at HKBP må opptre varsomt for ikke å provosere. Dette har ført til at kirken i liten grad har

engasjert seg i politiske spørsmål og heller ikke har en utadrettet profil. Kirken har heller valgt å trekke seg tilbake innenfor sine egne grenser. Gitt denne situasjonen, kan kirken passe inn i Niebuhrs første modell, som vektlegger en sterk motsetning mellom kirken og kulturen. Dette er imidlertid ikke fordi kirken ønsker det, men fordi den er tvunget inn i en slik situasjon. På andre måter ligger kirken nærmere de to siste modellene – kulturen og kirken som paradoksale motsetninger man må leve med og kirken som forvandler av kulturen – fordi kirken driver mye sosial virksomhet (ibid 136-138). Når det gjelder det etniske perspektivet og forholdet til tradisjonell kultur, reiser dette spørsmålet om synkretisme. Her har kirkens svar handlet mest om å transformere tradisjonell kultur til del av en kristen kultur, noe som plasserer dem innenfor tre av Niebuhrs modeller. Oppsummerende sier Blåder at HKBP kan passe inn i alle Niebuhrs fem modeller fordi en lengsel etter å påvirke og forvandle samfunnet nødvendigvis må ses i sammenheng med hva som er realistisk. Derfor er det en kontinuerlig balansegang mellom å bekrefte deler av kulturen og være et alternativ til denne (ibid 136-139).

IECLB er den av de fem kirkene som har vært mest tydelig på nødvendigheten av å inkludere ulike kulturer, teologiske så vel som sosiologiske, i en og samme kirke. Dette begrunnes i en grunnleggende forståelse av at dette er luthersk. Det som skjer i IECLB har likheter med Niebuhrs femte modell, Kristus som forvandler av kulturen.

INNADRETTET OG UTADRETTET:

Huordan finner man balansen mellom det innad- og det utadrettede?

Her bruker Blåder de lutherske kirkene i Indonesia (HKBP) og i Costa Rica (ILCO). Førstnevnte situasjon har allerede blitt beskrevet, særlig dens utfordringer knyttet til utadrettet virksomhet, er et potensielt ødeleggende for kirken. Dette gjør det helt umulig for kirken å utføre sin misjon i full skala (ibid 141). For ILCO, som er en progressiv kirke i en tradisjonelt konservativ kultur, er utfordringen særlig knyttet til at dens radikale standpunkt i sosiale spørsmål kan hindre mennesker som ellers ville sympatisert med luthersk teologi i å bli medlem i kirken (ibid 141-142).

Her bruker Blåder Jürgen Moltmann, som er opptatt av at det innad- og det utadrettede er like viktige elementer i teologien og i kirkelivet. Dette fordi kirken har forpliktelser i forhold til Gud, mennesker og framtiden. Blir en av disse borte, opphører kirken å være kirke. Derfor har kirken et ansvar for verden her og nå. Dette ansvaret næres av håpet om det som en gang skal komme. I neste omgang leder dette Moltmann til å hevde at det å være kristen innebærer mye mer enn å være et enkeltmenneske som lytter til Ordet og feirer nattverd. Snarere handler det om å være del av et fellesskap som forkynner Guds rike gjennom sin måte å leve på og som tilbyr et alternativ til dagens verden. Dette kan aldri skje ved tilbaketrekking fra verden. Kirkens oppgave, som Kristi kirke, er å være en misjonerende, økumenisk og politisk kirke, som gjennom sitt fellesskap blir et fellesskap som er i stand til å handle fordi den innser at den ikke eksisterer for seg selv (ibid 142-145).

HKBP har, som allerede nevnt, ingen muligheter til å være en utadrettet kirke slik Moltmann beskriver det. Dette fratar den imidlertid ikke mulighetene til å leve opp til idealene: Kirken kan nemlig være en sosial aktør når det gjelder arbeid blant dens egne medlemmer, og slik være et eksempel på hvordan gode samfunn kan bygges. Kirken er også i dialog med muslimske ledere, noe som forhåpentligvis skaper grobunn for bedre relasjoner i framtiden. I tillegg kan kirken stole på at Gud også bruker andre samfunnsaktører for å fremme det gode (ibid 147-148).

ILCO er preget av verdier som på mange områder går imot rådende verdier og holdninger i samfunnet. Kirken forstår seg selv som et tegn på håp for de som trenger det. Derfor er det utadrettede arbeidet noe kirken er kjent for. For dem er imidlertid utfordringen motsatt enn i HLBP: Den sterke vektleggingen av utadrettet arbeid har gjort det vanskelig å bygge interne fellesskap, noe som i neste omgang reiser spørsmålet om hva som konstituerer en kirke og hva som gjør en kirke til noe annet enn en veldedig organisasjon.

Dialog i spenning

Dag Nygård, spesialrådgiver i Norges Kristne Råd

Dialog kan defineres ut fra sitt motstykke som er monologen; - enetalen. Foredragsholderen, presten, politiker eller agitator kan fremfører sitt budskap uten å bli avbrutt av motforestillinger. Det innebærer selvsagt at det ikke er noe mindreverdige ved en monolog. Et velformulert og engasjerende foredrag fremført med innsikt og innlevelse, er selvsagt stimulerende og verdifullt. Men dialogen forholder det seg annerledes, fordi den utvider aktørene til minimum det dobbelte. Det betyr ikke nødvendigvis at all samtale er dialogisk. Et politiavhør, en opphetet krangel eller polemisk debatt er ikke det vi assosierer med dialog.¹

Er dialog noe man inviterer til? Eller er dialog noe som oppstår fordi to eller flere parter blir enige utfra et felles behov å møtes for å snakke sammen? Det ene utelukker selvsagt ikke det andre. Dialogen kan oppstå spontant mellom to eller flere i et møte som ikke er planlagt. Den kan også være arrangert og gjennomført etter regler og på premisser som partene sammen er enige om.

Dialogen er ifølge Helge Svare et samarbeidsprosjekt der organiseringen kan være ulik, men der det vesentligste ikke er substantivet dialog men adjektivet dialogisk.² Det er bakgrunnen, metodikken og vilkårene for samtalen som avgjør om vi snakker om en reel dialog. Anne Hege Grung problematiserer det hun karakteriserer som et misbruk av begrepet dialog når invitasjonen til dialog er initiert av f.eks. overordnet myndighet og hensikten ikke er den gjensidige samtalen som likeverdige parter, men ledd i et påvirkningsprosjekt. Hensikten er altså å endre noe hos dialogpartnere.³

Så fortsetter hun med følgende definisjon av dialog: «Dialog er et møte ansikt til ansikt mellom likeverdige parter uten skjulte hensikter. Jeg går inn i en dialog, ikke for å forandre den andre, men for å ta del i den gjensidige forandring som

kan skje gjennom et møte.»⁴

Den nødvendige dialogen

Oddbjørn Leirvik differensierer mellom to kategorier religionsdialog: Den nødvendige dialogen og den spirituelle eller eksistensielle dialogen.⁵ Den nødvendige dialogen er ifølge Leirvik dialogen for samfunnets skyld. Jeg vil inkludere dette til også å være for tros- og livssynssamfunnenes egen del. Denne nødvendige dialogen har engasjert meg i gjennom mer enn 20 år og jeg observerer hvordan samfunnet har hatt nytte av den både gjennom Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn(STL) og andre dialogprosjekter. Denne observasjonen er bekreftet gjennom den tillit STL har blitt vist og den anerkjennelse som har kommet til uttrykk både fra politikere og media i forbindelse med det nylig markerte 20-årsjubileet.

I arbeidet med religionspolitiske spørsmål og implementering av tros- og livssynsfrihet for alle uten diskriminering, har jeg for min egen del opplevd at dette arbeidet har fungert både som utsiktspunkt og lyttepost. Jeg har blitt klar over forhold av stor viktighet for religionsutøvelsen for andre som jeg ellers lett kunne ha neglisjert. Et eksempel på dette var da Buddhistforbundet i 1999 klagde over at Norsk Språkråds forslag til normering av skrivemåten for religiøse termer og egenavn avvek fra opprinnelsesspråkernes egen ortografi slik den ble brukt av buddhister. Da stilte de øvrige medlemssamfunnene i STL seg bak Buddhistforbundets innsigelser. Det som var viktig for buddhistene var viktig for oss alle. Da de som skulle etablere et begravelsesbyrå med muslimer som særlig målgruppe fikk vansker med å få avgiftsfritak på begravellesbil fordi slikt fritak forutsatte at bilen hadde fastmontert et lysende kors på taket av bilen, trådte medlemsamfunnene i STL til og sluttet opp om et krav til Finansdepartementet om at forskriftene måtte endres slik at andre symbol en spesifikt kristne også kunne benyttes.

Denne delen av dialogen kan altså handle om slike alminnelige og jordnære ting. Den kan også som Leirvik viser til, handle om mer overgripende spørsmål som prinsipper for religionspolitikk og forholdet mellom stat og religion, undervisning om tro, livssyn og etikk i den offentlige skolen og generelle samfunnsetiske spørsmål som bioteknologi, miljø- og klimaspørsmål, familieliv og seksualitet og generelle spørsmål om toleranse og respekt som utgangspunkt for mest mulig friksjonsfri funksjon i samfunnet for mennesker med ulike tro og livssyn.

Den spirituelle dialogen

Min egen erfaring med den andre kategorien interreligiøs dialog, den spirituelle, er i en forstand relativt begrenset. Jeg har engasjert meg mer i den intrareligiøse dialogen i min egen religion, - den økumeniske samtalen om teologi, bibelfortolkning, dogmatikk og etikk. På det interreligiøse feltet har dialogen om spiritualitet og eksistensielle spørsmål i hovedsak vært samtaler som har sprunget spontant frem av det personlige møtet i fortrolighet med muslimer, ateister, agnostikere, bahá'íer og jøder. Uten å referere i detalj til disse erfaringene, kan jeg slutte meg til Grungs definisjon nevnt tidligere. Jeg har stort sett alltid opplevd denne typer samtaler berikende. Den har i en forstand den den har fått meg til å endre trosoverbevisning. Men fordi den har gitt meg en innsikt i og respekt den andres tros- eller forestillingsliv og erfaring som jeg mener bestemt jeg ikke kunne fått gjennom å lese all verdens bøker. Den har også bidratt til å kaste nytt lys over egne erfaringer.

Jeg har sett at en bønn bahá'íer ber kunne jeg ha bedt selv. Fått høre tilbake at «Fader Vår», slik den er formulert, kan brukes i andre tradisjoner. Opplevd anerkjennelse som troende kristen ved at muslimer har bedt meg be for dem og familien deres i spesielle situasjoner. Selv har jeg overfor muslimske venner uttrykt takknemlighet ved å blitt fortalt at mitt navn ble nevnt i bønner i moskéen da jeg selv ble nyoperert for en alvorlig sykdom. Jeg kan derfor slutte meg til den oppsummering Leirvik gjør: «Den største vinninga er kanskje at det har blitt etablert tillitsfulle relasjoner på det personlege planet mellom leiarane i trus- og livssynssamfunna. Det er

mange som har blitt kvarandres vennar og blitt kjende med kvarandre på fleire plan. Den ”nødvendige” samtalen ein har ført i det offentlege rom har blitt utfylt av, og styrka ved, ein fortruleg samtale med meir ”spirituelle” overtonar i meir skjerma samanhengar.»⁶

Relativisme – forutsetning for dialog?

På den annen side er jeg ikke i stand til ubetinget å omfavne den amerikanske teologen Paul F. Knitters tanker om at de utsagn i Bibelen som omtaler Jesus som den eneste veien til frelse⁷ er ment å forstå som kjærlighetserklæringer tilsvarende dem man serverer sin hjertens kjær «in candle light and over a bottle of cabernet».⁸ Ut fra konteksten i det romerske riket preget av religiøs pluralisme og synkretisme, fremstod vitnesbyrdet om den korsfeste og oppstandne Kristus som en offentlig proklamasjon. Det var for dem umulig å la være å vitne om det de hadde sett og hørt. Man kunne ikke tilpasse seg tidens krav ved å inkludere keiserdyrkelsen som et vedheng til egen kultur og måtte betale prisen for det.

Spørsmålet er om slike utsagn skal tolkes som uttrykk for overlegenhet (superiority) slik Knitter synes å forutsette. Jeg ser den filosofiske spenning som ligger i dette, men stiller spørsmål om det i realiteten vanskeliggjør dialogen. Vi går med utgangspunkt i våre ulikheter inn i dialogen i spenningen mellom ulike grader av absolutisme og relativisme. Det er uproblematisk å anerkjenne at også andre religioner kan ha positiv transformerende kraft for enkeltmennesker og samfunn. Dialogens formål er ikke nødvendigvis at vi skal bli enige eller stikke til side vesentlige trosforestillinger. Møtet med den som tror og tenker annerledes er spennende. Det har i seg selv et gjensidig påvirkningspotensialet. Men i det øyeblikket dialogen blir et påvirkningsprosjekt og dialogpartnere et objekt, har dialogen spilt fallitt.

Inge Eidsvåg beskriver i en artikkel i Samtiden i 2002 dialogens karakter av bevegelse ved å referere til Axel Sandemoses beskrivelse av Halfway Mountain i romanen «En flyktning krysser sitt spor».⁹ Dialog er å gå et stykke vei sammen. Opplevelsen av «Halway Mountain» kan som Sandemose beskriver, skifte karakter etter hvert som vi beveger oss.

Referanser

1. Svare, Helge (2008) *Den gode samtalen. Kunsten å skape dialog*. Pax forlag s.7.

2. Svare, Helge (2011) *Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn som dialogorganisasjon*. AFIRapport 2/2011

3. Grung, Anne Hege (2005) *Begrepet dialog i Emmaus - Noen refleksjoner om bruken av begrepet på grunnlag av erfaringer i et flerreligiøst landskap*, Kirke og Kultur1. 2005 s.87

4. Ibid s.88.

5. Leirvik, Oddbjørg (2016) *Religionspluralisme - Mangfold, konflikt og dialog i Norge*. Tredje utgåve 2016. Upublisert manus s.61 ff.

6. Ibid. s.101.

7. Bibelen: Apostlenes gjerninger 4,8 ff.

8. Knitter, Paul F. *My God is bigger than yours. Time for an axial Shift in the History of Religions*. Forelesning gjengitt i Kompendium “Å være religiøs leder i det norske samfunnet» s. 307. (Kompendiets sidetall).

9. Eidsvåg, Inge (2002) *Dialog eller debatt?* Samtiden 4. 2002

Et frikirkehistorisk perspektiv på religionsfrihet

Dag Nygård, spesialrådgiver i Norges Kristne Råd

Religionsfrihet som menneskerettighet i et frikirkehistorisk perspektiv

Jeg har blitt utfordret til å si noe om forholdet mellom min tro og menneskerettighetene med særlig fokus på religionsfriheten. Det er av flere grunner naturlig for meg å nærme meg dette med bakgrunn i mitt personlige ståsted, forankret i den frikirkelige historie, tradisjon og tenkning, - særlig den del av den som kan spore sine røtter tilbake til døperbevegelsene under reformasjon-en. Med frikirke forstår jeg, enkelt sagt, en kirke eller menighet som ut fra sitt kirkesyn fastholder at den kristne kirke skal være organisatorisk adskilt fra sekulære myndigheter og ha indre selvstyre i teologiske og organisatoriske spørsmål.

Det er innledningsvis nødvendig å presisere at religionsfriheten er én av menneskerettighetene og understreke at ideene om universelle menneskerettigheter kan spores bakover i histori-en til ulike tenkere fra forskjellige sekulære filosofiske og religiøse tradisjoner. Samtidig er det viktig å forholder seg til begrepet slik det er utformet i FN's verdenserklæring om menneske-rettighetene vedtatt i FN's hovedforsamling 10. desember 1948 og i de internasjonale konven-sjoner som i ettertid er utledet av denne.

«Sentrale» verdier i menneskerettighetene

Å bruke et begrep som «sentrale verdier» i menneskerettighetene kan være problematisk ettersom det kan leses som om det også er «perifere verdier» i disse rettighetene.

Verdenserklæringen inneholder imidlertid både i preambelen og første artikkel klare uttrykk for det som er det overgripende verdipremiss bak erklæringen. Innledningens første avsnitt viser til «...anerkjennelsen av iboende verdighet og av like og uavhengelige rettigheter for alle medlem-mer av menneskeslekten er grunnlaget for frihet, rettferdighet og fred i verden...»¹ Det innebærer at alle mennesker er likeverdige, at rettighetene

er likeverdige for alle og at de ulike rettighetene ikke kan omsettes eller kjøpslås med. De har en verdi der den ene ikke objektivt kan sies å ha større verdi enn den andre, utover at myndigheter på visse, dog strenge vilkår, har anledning til å innføre restriksjoner i rettighetsutøvelsen på nærmere definerte områder.

De overgripende verdier understrekes ytterligere i erklæringens første artikkel: «Alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter.»²

Menneskets iboende verdighet kan ikke bevises. Den fremstår som et aksiom, et premiss som kan avvises eller aksepteres. Det kan under-støttes religiøst ved f. eks å henvise til tanken om mennesket som skapt i Guds bilde. Andre kan begrunne det filosofisk ved å argumentere for menneskets særstilling som rasjonelt vesen i forhold til det som i alminnelighet betegnes som dyr, som i stor grad agerer instinktivt. Den tyske filosofen Immanuel Kant hevder at «verdighet» er det diametralt motsatte av pris. «*Whatever has a price can be replaced by something else as its equivalent; on the other hand, whatever is above all price, and therefore admits of no equivalent, has a dignity.*»³

Professor emeritus ved Senter for menneske-rettigheter UiO, Tore Lindholm omtaler menneskerettighetene som rettighetsgoder og stiller opp 40 ulike goder menneskerettighetene gir rettighet til.⁴ Det enkelte menneske er ifølge Lindholm bærer av rettigheter moralsk eller rettslig som gjør at man enten har krav på eller frihet til et rettighetsgode, selvstendig myndighet til å utføre eller avgjøre noe eller immunitet mot annen myndighets inngripen.

Dette innebærer imidlertid ikke at menneskeret-tighetene er absolutte. Stater kan i flg. FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter på gitte vilkår gjøre innskrenkninger i enkelte av

rettighetsgodene. Det gjelder bevegelsesfriheten (art. 12), religionsfriheten (art. 18), ytringsfriheten (art.19), forsamlingsfriheten (art. 21) og organisasjonsfriheten (art. 22).⁵

På den annen side inneholder bestemmelsen om retten til liv (art 6), frihet fra tortur (art.7) og forbudet mot slaveri (art. 8) ingen tilsvarende reservasjonsbestemmelser. Det finnes derimot egne bestemmelser i art. 6 knyttet til dødsstraff i de landene som praktiserer dette.⁶

Njål Høstmælingen peker på et annet forhold som understreker at menneskerettighetene ikke er absolutte i sin karakter. Den dynamiske utvikling som har funnet og stadig finner sted i utviklingen av rettigheter og rettslig fortolkning av dem, viser dette. Enkelte opplever dette truende, sier Høstmælingen. Han mener de endringer som har funnet sted allikevel er beskjedne i sin karakter.⁷

Dette peker i retning av at rettighetsgodene i en viss forstand ikke er absolutte verdier, men kan bli gjenstand for fortolkninger og skjønnsvurderinger både når de skal anvendes i en bestemt politisk og kulturell kontekst eller vektas mot hverandre når ulike menneskerettighetsgoder tilsynelatende kan være i konflikt med hverandre.

Dette betyr ikke at rettighetsgodene ikke har en verdi. De representerer verdier som mange har ofret sin frihet og endog sitt liv for. Motsatt finnes det dem som har resonnert seg frem til at verdien av selve livet har vært større enn den verdi eller det prinsipp andre har gått i døden for. Det illustrerer at rettighetsgodene som verdier kan bli underlagt individuelle subjektive vurderinger.

Men verdier i seg selv som verdi eller verdigrunnlag, uavhengig av religiøst, livssynsmessig eller filosofisk utgangspunkt, kan ikke påberopes for domstolene. Det kan bare menneskerettighetene. I følge Høstmælingen kan forholdet mellom verdier og menneskerettigheter «*ses på som en symbiose, hvor verdiene har skapt (og til dels skaper) rettighetene, mens rettighetene er skranker for myndighetenes bruk av verdier.*»⁸

Den sentrale verdien i menneskerettighetene er anerkjennelsen av enkeltmenneskets iboende verdighet. De rettsnormer som er utviklet med dette som utgangspunkt, tar sikte på å gi en for-

tolkning av de samfunnsmessige implikasjonene av anerkjennelsen av denne verdi og gjennom rettslige normer sette skranker for myndigheters rom til å krenke denne iboende verdighet. De rettighetsgoder som utfra dette følger hvert menneske og som er konkretisert i Verdenserklæringen og påfølgende konvensjonstekster, betrakter jeg ikke som tilleggsgoder til, men følgegoder av denne sentrale verdi. Anerkjennelsen av denne overgripende verdi kommer til uttrykk i respekten for og realiseringen av rettighetsgodene.

Hvem har oppfunnet menneskerettighetene?

Som nevnt innledningsvis pekte jeg på at min tilnærming er forankret i den frikirkelige historie, tradisjon og tenkning. Når det gjelder forholdet mellom kristendommen og menneskerettighetene, blir det slik jeg ser det, for unyansert utelukkende å forholde seg til den teologiske begrunnelse for støtte til menneskerettighetene man i ulike teologiske tradisjoner har utviklet i ettertid av 1948.

Det er minst to årsaker til det. For det første har ulike kirkelige tradisjoner gjennom historien dels vært medskyldig i og dels gitt teologisk begrunnet forsvar for handlinger vi i dag anser som stridende mot universelle menneskerettigheter. Forsvaret for dette kan etter mitt syn ikke være at det på det aktuelle tidspunkt ikke var kjennskap til alternative forståelser for disse fundamentale verdier ut fra de bibelske kildene. For det andre er det blant annet i de annerledestenkende kristne trosretninger som ble ofre for overgrepene fra alliansen statsmakt og kirkemakt, man finner kilder til teologisk begrunnet forsvar for f. eks. individets tanke, tros- og samvittighetsfrihet, mot henrettelse av «heretikere» og prinsippet om separasjonen mellom stat og religion.

Det innebærer at det i den kristne tradisjon finnes mulighet for fortolkninger som både støtter opp om menneskerettighetene og som motsatt kan bidra til å underminere dem.

De som etter 2. verdenskrig satt sammen og med stort møye å utformet Verdenserklæringen, tilhørte ulike tradisjoner kulturelt, politisk og religiøst. Samtalene om utforming og innholdet var ikke friksjonsfrie. Noe som bl.a. kom til uttrykk i debatten mellom de muslimske landene Saudi Arabia og Pakistan når art. 18

og retten til konvertering ble diskutert i FNs hovedforsamling.⁹ Skillelinjene gikk således mer mellom ulike fortolkninger internt i religionene som mellom dem. Anne Bente Hadland peker på et sannsynligvis viktig suksesskriterium for enigheten om Verdenserklæringen når hun konstatere: «*Det at man unnlot å besvare spørsmålet «hvor kommer menneskerettighetene fra?»», var det som muliggjorde enighet om Verdenserklæringen av 1948.*»¹⁰

I etterkant har det fra kritikere blitt hevdet at Menneskerettighetene er en vestlig oppfinnelse. Dette handler etter min oppfatning mer om hvordan menneskerettighetene er brukt og hvilke aspekter ved dem som er vektlagt, enn den historiske og ideologiske bakgrunnen for dem. Micheline Ishay konstatere at kilder til de moderne menneskerettighetene finnes både i Det fjerne Østen, Orienten og i den vestlige euro-amerikanske kultur: «*Modern ethics is in fact indebted to a worldwide spectrum of both secular and religious traditions. Thus, the concept of proportionate punishment and justice was first professed by the Hammurabi Code of ancient Babylon. The Hebrew Bible celebrates the sanctity of life and reciprocal entitlements. The Hindu and Buddhist religions offered the earliest defense of the ecosystem. Confucianism promoted widespread education. The ancient Greeks and Romans endorsed natural laws and the capacity of every individual to reason. Christianity and Islam encouraged human solidarity, just as both considered the problem of moral conduct in wartime.*»¹¹

Spor av tenkning om samvittighets- og religionsfrihetstenking fra reformasjonen

Når jeg nedenfor vil trekke frem noen eksempler på teologisk begrunnet menneskerettighetsforsvar fra kirkelige tradisjoner er det med en klar forståelse av at det også er sider ved de moderne menneskerettighetene enkelte disse tradisjoner ikke har beskjeftiget seg med, og som delvis også har voldt kontroverser i de miljøer som ellers vedkjenner seg disse tradisjoner. På den annen side underkjennes ikke betydningen av den katolske kirkes epokegjørende dokument om religionsfrihet fra Det andre Vatikankonsil, *Dignitatis humanae*. Det kom bare en del århundrer for seint.

Tore Lindholm viser til den tysk-østerrikske

rettsfilosofen Georg Jellinek og hevder at han «ugjendrivelig har bevist at det moderne prinsippet om «uavhengelige menneskerettigheter» oppstod hos visse radikale protestantiske sekter og først ble konstitusjonelt sikret i enkelte nordamerikanske staters rettighetserklæringer like før uavhengighetserklæringen i 1776.»¹² Hva Jellinek hevdet var: «*The idea of legally establishing inalienable, inherent and sacred rights of the individual is not of political but religious origin. What has been held to be a work of the Revolution was in reality a fruit of the Reformation and its struggles. Its first apostle was not Lafayette but Roger Williams.*»¹³

Ifølge Zape A. Zyltra tilla Jellinek Williams for stor innflytelse, selv om hans betydning for å etablere skillet mellom stat og religion i USA er uomtvistelig.¹⁴ Ernst Troeltsch mente ifølge Hans Joas, at Jellinek tok feil når det gjaldt Calvin som inspirasjonskilde for Williams og hevdet at inspirasjonen kom fra Baptistene, Kvekerne og det Troeltsch så treffende kalte «The stepchildren of the Reformation.»¹⁵ Begrepet sikter til det som enkelte noe upresist benevner som den radikale reformasjonen eller døperbevegelsene, ofte kalt anabaptistene. Disse betegnelsene betegner samtidige strømninger der det har vært enkelte berøringspunkter, men der det er helt klare ideologiske forskjeller.

Jellineks hypotese var at religionsfriheten var selve spiren til de øvrige menneskerettighetene, noe som er vanskelig å forsvare historisk. Både sekulære filosofiske og spirituelle teologiske kilder har uavhengig av og i gjensidig samvirke bidratt til å skyve utviklingen fremover i retning av å institusjonalisere de menneskerettslige prinsippene.

Puritaneren Williams ble på grunn av sin opposisjon til sine øvrige innvandrede trosfellers totalitære religiøse styresett forvist fra staten Massachusetts i Amerika. Han søkte tilflukt hos indianerne som han hele tiden hadde støttet. Etter noen år kom han til Rhode Island hvor han i Providence grunnla en koloni der religionsfrihet og toleranse var en av pilarene. Her møtte han også baptistene som han for en kortere tid sluttet seg til. I sitt mest berømte verk, «*The Bloody Tenent of Persecution, for the Cause of Conscience, Discussed in a Conference Between Truth and Peace*», argumenterte han mot lederen

for puritanerne i Boston, Dr. John Cotton. Cotton fremholdt teokratiet som den beste og bibelsk anbefalte styreform.

Williams iscenesetter i denne voluminøse boken en dialog mellom «Sannhet» og «Fred» og gjennom aktiv bruk av bibelsitater argumenterer han mot bruk av tvang til tro og vold mot religiøse dissidenter, for samvittighetsfrihet og skille mellom sivile og religiøse myndigheter. Williams avslutter verket på følgende måte: «*The God of Peace, the God of Truth will shortly seal this truth, and confirm this witness, and make it evident to the whole world, that the doctrine of persecution for cause of conscience, is most evidently and lamentably contrary to the doctrine of Christ Jesus the Prince of Peace. Amen.*»¹⁶

Den amerikanske baptisthistorikeren William R. Estep summerer opp Williams's syn på religion, pluralitet og stat på følgende måte: «*He insisted that compulsion in matters of religion will not work because diversity is the law of life. Accordingly, pluralism in religion is an irreversible reality. Moreover, such pluralism is a divine right, because God forces no one to worship him.Only God is able to judge between the wheat and the tares, and he has reserved this prerogative for himself. True, the state is ordained by God to serve its God-given function – but that function, according to Williams, is purely secular.*»¹⁷

Williams betraktet seg i mange teologiskes spørsmål som kalvinist. Om han hadde kjennskap til Calvins forsøk på å etablere gudsstaten i Geneve vites ikke, men Calvins teologisk funderte totalitære regime stod i et diametralt motsetningsforhold til Williams tanker. Det gjorde også ideene til Calvins betrodde medarbeider Sebastian Castellio. Han ble selv merket for livet i møtet med Calvins intoleranse som følge av kritiske innvendinger mot Calvin. Da den spanskfødte legen og teologen Michael Servetus på Calvins ordre ble brent til døde i Geneve 27. oktober 1553 på grunn av avvikende oppfatninger om treenighetslæren, provoserte det frem en intens dispuTT mellom Castellio og Calvin der begge forsvarte sine posisjoner med henvisninger til Bibelen. Castellios berømte utsagn stammer fra denne dispuTTen: «To kill a man i is not to defend a doctrine.»

Castellio viste videre til de mange ulike retningene innenfor kristendommen og hevdde at bare en av disse retningene hadde rett til å drepe dersom det forholdt seg slik at de som forvaltet sannheten hadde en slik rett: «*Who made Calvin judge of all the sects that he alone should kill? How can he prove that he alone knows? He has the word of God, so have they. If they is so certain, to whom is it certain?*»¹⁸

Castellios tenkning hadde sitt utgangspunkt i hans reformatoriske syn på Bibelen. Tvang og vold kunne ikke bli rettferdiggjort av gode intensjoner. Slike handlinger stred både mot Kristi lære og Kristi sinn og forårsaket stor skade for evangeliet og sann kristendom. Religiøs tro og religiøs toleranse kan eksistere sammen uten at det skader et samfunn, - et samfunn der myndigheten ikke skal blande seg inn i religiøse saker.

Engelskmannen Thomas Helwys var sammen med John Smyth, grunnleggerne av den moderne baptistbevegelsen i England. Sammen med flere engelske religiøse dissidenter flyktet de til det mer liberale Nederland tidlig på 1607. Smyth kom i forbindelse med menonittene, en annen av døperbevegelsene som oppstod på kontinentet i reformasjonstiden. Helwys endret også dåpssyn under oppholdet i Amsterdam og tilbake i England leverte han det som i alminnelighet er anerkjent som den første publikasjon på engelsk som argumenterer for religionsfrihet for alle og separasjon mellom statsmakt og religion: «*For men's religion to God is between God and themselves. The king shall not answer for it. Neither may the king be judge between God and man. Let them be heretics, Turks, Jews, or whatsoever, it appertains not to the earthly power to punish them in the least measure. This is made evident to our lord the king by the scriptures.*»¹⁹

En annen teolog og tenker som argumenterte langs de samme linjer er anabaptistenes kanskje fremste ideolog, Balthasar Hubmaier (1485 - 1528). Han fullførte sin teologiske doktorgrad etter studier ved de tyske universitetene i Freiburg og Ingolstadt og ble deretter utnevnt til prest i katedralen i Regensburg 1516. Han sluttet seg til reformasjonen, forkastet etter hvert barnedåpen og ble en av lederne for døperbevegelsene i Sentral-Europa. Mest bemerkelsesverdig er hans lille pamflett utgitt i 1524, - «Von

ketzern und iren verbrennern. Die warheit ist untödtlich» (Om kjettere og dem som brenner dem, Sannheten er udødelig.) Mye av det samme tankegodset man finner hos de senere Castellio, Helwys og Williams og finner vi allerede hos Hubmaier. Kjetterbrennerne var de største kjetterne. Bruk av tvang var mot evangeliets natur. Til og med gudsfornektere hadde krav på beskyttelse: «*It is well and good that the secular authority puts to death the criminals who do physical harm to the defenseless, Romans 13. But no one may injure the atheist who wishes nothing for himself other than to forsake the gospel.*»²⁰

10. mars 1528 ble Hubmaier ført til retterstedet av de katolske myndighetene og brent på bålet i Wien. Men hans ideer var ikke nye. De kan spores tilbake til oldkirken der de samme tanker tydelig ble artikulert av tenkere som Justin Martyr, Tertullian, Lactantius og i en viss forstand også Augustin.

Arven fra oldkirkens tenkere

Spennning mellom religiøse grupper og myndigheter kjenner vi fra hele kirkehistorien, - ikke minst i både i ur- og oldkirkens tid. Det romerske riket var preget av en toleranse der en rik flora av orientalske mysteriereligioner, synkretisme og keiserdyrkelsen som «folkereligion» fungerte relativt friksjonsfritt. I dette tidsbildet vokste kristendommen frem og stilte seg i et diametralt motsetningsforhold til tidsånden på flere måter: Den var absolutt monoteistisk. Den gjorde krav på universell gyldighet. Den drev aktiv misjonsvirksomhet og fremstod som intolerant og avvisende overfor all annen tro og praksis, inklusive keiserdyrkelsen. Resultat: Periodiske mer eller mindre massive forfølgelser helt til keiser Galerius på sitt dødsleie i 311 e. Kr. utferdiget «Toleranseediktet» som gjorde slutt på forfølgelsene. John Locke gjorde følgende observasjon om urkirken: «*The Gospel often declares that the true disciples of Christ must suffer persecution; but I can't find anywhere in the New Testament that the Church of Christ is to persecute others, and force others by fire and sword to embrace her faith and doctrine.*»²¹

Lockes observasjon bekreftes av apologeten og kirkefaderen Tertullian som på begynnelsen av 200-tallet e.Kr. som en av de første, om ikke den aller første, benytter begrepet «Fundamental Human Right»: «*However, it is a fundamental*

human right, a privilege of nature, that every man should worship according to his own convictions.»²²

Senere var det i særlig grad retorikeren og apologeten Lactantius som videreutviklet ideene om religiøs toleranse og religionsfrihet. Lactantius ble lærer for Crispus, sønn til keiser Konstantin som da blitt Romerrikets første kristne keiser. Lactantius tok spørsmålet om religiøs toleranse og frihet opp i sitt verk The Divine Institute: «*For religion is to be defended, not by putting to death, but by dying; not by cruelty, but by patient endurance; not by guilt, but by good faith: for the former belong to evils, but the latter to goods; and it is necessary for that which is good to have place in religion, and not that which is evil. For if you wish to defend religion by bloodshed, and by tortures, and by guilt, it will no longer be defended, but will be polluted and profaned. For nothing is so much a matter of free-will as religion; in which, if the mind of the worshipper is disinclined to it, religion is at once taken away, and ceases to exist.*»²³

Lactantius verk fikk stor innflytelse på Konstantins religionspolitikk som var liberal, også sammenlignet med dagens standarder.

Etter at keiser Theodosius gjorde kristendommen til statsreligion ble forholdet til toleransebegrepet og religionsfriheten etter hvert relativt delikat. Spørsmålet om heretikere og religiøse dissidenter utfordret både keiseren og kirkeligere ledere. Men etter hvert som kirkestriden mellom den etablerte kirke og donatistene i Nord-Afrika trakk i langdrag, kom Augustin på andre tanker. Hans famøse fortolkning av liknelsen om det store gjestebudet i Lukas 14,23 der befalingen «nød dem» ble til «tving dem» skulle bli toneangivende for særlig den Romersk katolske kirkes forhold «heretikere» og dissidenter.²⁴ Selv om Augustin visstnok aldri argumenterte for drap som middel i kampen mot «heretikere» ble dette etter hvert også en del av kirkens historie: Den tidligere martyrkirken skapte martyrer.

Historien som inspirasjonskilde

Det er naturlig at historien er viktig for frikirkeligheten når forholdet til menneskerettighetene skal begrunnes. Religionsfriheten har derfor vært og er fortsatt uløselig knyttet til andre fundamen-

tale menneskerettigheter som frihet fra tortur, ytrings- og samvittighetsfrihet, organisasjons- og forsamlingsfrihet, bevegelsesfrihet, eiendom-sretten, diskrimineringsvern osv.

Den teologiske begrunnelse for menneske-rettighetene som både på katolsk og luthersk hold er utviklet i moderne tid, kan for enkelte fremstå som et forsøk på å gi sekulære liberale ideer en teologisk begrunnelse. Snarere bør dette ansees som en gjenoppdaging av tanker og ideer som springer ut av Bibelen generelt og Det nye testamentet spesielt. Tankene har vært artikulert gjennom hele den kristne kirkes historie.

Disse verdiene har i første rekke blitt holdt i hevd av grupper og bevegelser som har blitt undertrykt og forfulgt gjennom medvirkning i en eller annen form fra dominante kirker og samarbeidende myndigheter. Nå bør historien inspirere oss til å holde fast ved og løfte fram religionsfrihets-tanken som det fundamentale prinsipp for fredelig sameksistens mellom enkeltindivider og grupper med ulik tros- og livssynsmessig bakgrunn.

Referanser

1. <http://www.fn.no/Bibliotek/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-verdenserklæring-om-menneskerettigheter>.
2. Ibid.
3. Kant, Immanuel. *Groundwork for the Metaphysics of Moral*, Translated by T.K. Abbott/Lara Denis. Broadview Editions, Canada 2005. s 93.
4. Tore Lindholm (1997) *Menneskerettighetenes forhold til religion og livssyn: en problemoversikt, i Religion, livssyn og menneskerettigheter i Norge*. Inge Eidsvåg og Lena Larsen (red.) Universitetsforlaget Oslo 1997, s 34 – 35.
5. <http://www.fn.no/content/download/3941/19989/file-/ICCPR.pdf>
6. Ibid.
7. Høstmælingen, Njål (2010) *Hva er menneskerettigheter*. Universitetsforlaget, Oslo 2. utg. s 22.
8. Ibid. S 19.

9. Lindholm, Tore (1997) *Menneskerettighetenes forhold til religion og livssyn: en problemoversikt, Religion, livssyn og menneskerettigheter i Norge*. Inge Eidsvåg og Lena Larsen (red.) Universitetsforlaget Oslo s 45.

10. Hadland, Anne Bente (1997) *Katolisismen, i Religion livssyns og menneskerettigheter i Norge*. Inge Eidsvåg og Lena Larsen (red.) Universitetsforlaget Oslo, s 81.

11. Ishay, Micheline R. (2008) *The History of Human Rights: From Ancient Times to the Globalization Era*. University of California Press. s 7.

12. Lindholm, Tore (1997) *Menneskerettighetenes forhold til religion og livssyn: en problemoversikt, i Religion, livssyn og menneskerettigheter i Norge*. Inge Eidsvåg og Lena Larsen (red.) Universitetsforlaget Oslo, s 43.

13. Jellinek, Georg(2008) *The Declaration of the Rights of Man and of Citizen*. Dodo Press. s 37.

14. Zylsatra, Sape A.(1992) “Protestantism and Politics”. In *Protestantism and Politics in Eastern Europe and Russia: The Communist and Post-communist Eras*”. Sabrina Petra Ramet (Ed.) Duke University Press. Durham and London 1992p. 28.

15. Joas, Hans (2013) *The Sacredness of the Person: A New Genealogy of Human Rights*. Georgetown University Press, s. 24.

16. Williams, Roger (1867) *The Bloody Tenent of Persecution, for the Cause of Conscience*. Providence, Rhode Island, Publication of the Narragansett Club, s 425.

17. Estep, William R (1990) *Revolution within the Revolution*, William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan. s 82.

18. Castellio, Sebastian sitert etter Susan E. Schreiner (2011) *Are You Alone Wise?: The Search for Certainty in the Early Modern Era*. Oxford University Press, s 393.

19. Helwys, Thomas (1998) *A Short Declaration of the Mystery of Iniquity*. Edited an introduced by Mercer University Press, s. 53.

20. Hubmaier, Balthasar *Concerning Heretics and Those Who Burn Them*, sitert etter William R. Estep

(1986) *Renaissance and Reformation*, William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan, s 209.

21. Locke, John (2010) *A Letter on Toleration*. <http://www.earlymoderntexts.com/assets/pdfs/locke1689b.pdf>. s 6.

22. Schaff, Philip. *Ante-Nicene Fathers vol. 3*. Tilgjengelig på <http://www.ccel.org/ccel/schaff/anf03.pdf>.

23. Schaff, Philip. *Ante-Nicene Fathers vol. 3*. Tilgjengelig på <http://www.ccel.org/ccel/schaff/anf07.pdf> s 347.

24. Lindholm, Tore (2004) *Philosophical and Religious Justifications of Freedom of Religion or Belief. Facilitating Freedom of Religion or Belief: A Deskbook*. Martin Nijhoff Publishers. s 25, note 18.

Fredens og rettferdighetens pilegrimsvandring

Norsk oversettelse av Kirkenes Verdensråds dokument *An invitation to the Pilgrimage of Justice and Peace*. Oversatt til norsk av Tor Kristian Birkeland.

Hvorfor en fredens og rettferdighetens pilegrimsvandring?

Kristne og deres fellesskap rundt i verden er i dag – mer enn tidligere – klare over at selve livet er truet. Så mange farer – særlig klimaendringer, men også fattigdom og økonomisk urettferdighet, trusler mot helse og velferd, vold og krig – truer menneskeheten og kan tære på håpet. Nettopp derfor er alle kristnes felles tro og forpliktelse nødvendig, hvor vi stadfester livets Gud og håpet som gis oss i Jesu Kristi liv, kors og oppstandelse. Kristne kalles til å stadfeste, opprettholde og beskytte livet.

Dette er et økumenisk kall. Én livets Gud, ett skaperverk, én menneskehet kaller Jesu Kristi ene kirke til forpliktelse og engasjement der hvor freden og rettferdigheten trues eller ødelegges.

Derfor kaller Kirkenes Verdensråd, et uttrykk for det verdensvide kristne fellesskap, kirker overalt til å vandre sammen, til å anse sine felles liv, sin trosreise, som en del av fredens og rettferdighetens pilegrimsvandring, til å feire livet sammen med andre, og til å ta konkrete skritt mot å forvandle urettferdighet og vold.

Kristen pilegrimsvandring: En trosreise

Helt siden Abram og Sarais tid (1 Mos 12,1-3) og siden Kristus kalte sine disipler (Mark 1,17-18) har Guds folk vært på vandring.

Når vi reflekterer over at Gud befridde Israels barn fra Egypt, og over deres årlige reise til Jerusalem ved påsketider, gjenkjenner vi Jesus selv som en pilegrim som gikk opp til Jerusalem for å overgi seg selv i kjærlighet for verdens skyld. Vi er hans følgesvenner.

Som disipler av Jesus, den omreisende helbrederen, har vi kristne til alle tider og overalt reist, ikke bare på en individuell ferd mot innsikt eller tilgivelse, men sammen, mens vi har støttet og lært av hverandre, møtt fremmede og overvunnet

farer, latt våre hjerter åpnes stadig mer av Åndens tilskyndelser og de nye horisontene som kommer til syne i evangeliets budskap om Guds rike.

Pilegrimsvandring handler om å forlate sin komfortable og sedvanlige sfære for å søke Gud og Guds rike på nye måter, i nye kontekster og på nye steder. Kristen pilegrimsvandring har alltid lagt til rette for en sterkere identifisering med Jesus selv, og med våre medvandrere.

Forente kirker for rettferdighet og fred

Kristne og kirker har alltid engasjert seg i arbeid for rettferdighet og fred, fra det omsorgsfulle fellesskapet i menighetslivet til diakonien og den institusjonaliserte menneskekjærligheten som gjennomsyrrer samfunnet, til det globale virket som talsmenn som taler til samvittigheten i møtesalene i internasjonale forhandlinger. Det som skiller ut denne rettferdighetens og fredens pilegrimsvandring er kallet til å påta seg denne tjenesten sammen, i enhet, til å se våre kirker som et globalt fellesskap som søker forsoning iblant oss selv og forvandling av verden.

Det å søke fred med rettferdighet – en «rettferdig fred» – er en forlengelse av den historiske, økumeniske søken etter kristen enhet. «Kirkens enhet i koinonia kan ha noe å tilby en verden i rask oppløsning ... Det skulle aldri ha vært et spørsmål om enten enhet eller rettferdighet. Det burde ha vært et tilfelle av 'både og.' Det var Gud som elsket verden og satte kirkens agenda ...» (Desmond Tutu).

På bibelsk grunnlag tegner rettferdig fred et bilde av en tilstand av autentiske og bærekraftige relasjoner med Gud og i verden: Rettferdig fred i samfunn, mellom nasjoner og folk, i økonomiske relasjoner, og med naturen. «Rettferdig fred er en ferd inn i Guds formål med menneskeheten og hele skaperverket, i tillit til at Gud vil 'lede våre føtter inn på fredens vei' (Luk 1,79)» (fra «Ecumenical Call to Just Peace»).

En pilegrims åndelighet

Selv trenger vi også forvandling. Som individer og som kirker blir også vi forandret, fornyet og forvandlet ved å involvere oss med og lære fra dem blant oss som lever i fattigdom, de marginaliserte, folk og samfunn i randsonen, og andre hvis liv vi deler og hvis arbeid vi tilslutter oss. I deres ansikt møter vi Jesus. Gjennom slike behov oppdager vi muligheten for kreative, nye måter å delta på i Guds kommende rike på jord. I nye partnerskap med andre kirkesamfunn og konfesjoner, samt med folk av annen tro og med sivilsamfunnsorganisasjoner, opplever vi at ånden som gir liv og bærer det, virker her i verden.

Invitasjonen til pilegrimsvandring er derfor også en oppfordring til et levesett og en fredens og rettferdighetens forvandlende åndelighet. Fredens og rettferdighetens gave innfører et levesett som reflekterer menneskets deltakelse i Guds kjærlighet til verden. Det er ikke bare å ville ha fred eller å «samtykke til et sett av ideer om Guds plan for verden. Å være Guds freds tjenere krever at vi inntar Jesu Kristi sinnelag (jf. Fil. 2,5)» ved å «regelmessig og på en dyp måte tre inn i samvær med den treenige Gud, langs veiene Kristus har lagt for oss. Det er dette nærværet i Gud som gjør det mulig for oss å bli var Guds arbeid i vår verden» (fra «Ecumenical Call to Just Peace»).

Det å møte det sårbare, og det å befinne seg på et sårbart sted og bli sårbar overfor andre, er å bli rensset for sine egne fordommer, paradigmer og prioriteringer – avkledd for å møte Gud og Guds eget mål for verden. Det er en livsforvandlende reise, en omvendelse til andres behov og Guds visjon.

Hvordan delta i denne fredens og rettferdighetens pilegrimsvandring?

Som enkeltpersoner og i menigheter er vi i posisjon til å praktisere denne åndeligheten og til å studere våre umiddelbare kontekster for å avgjøre hvor og hvordan vi best kan involvere oss i dens dypeste eller mest akutte behov. Hva ser vi når vi ser rundt oss? Hvor er det menneskelige behovet som kaller på vår oppmerksomhet, engasjement og kjærlighet? Det er her pilegrimsvandringen begynner.

Også som nasjonale eller regionale kirker har vi mandat til å fornye og flytte fokus og ressurser til

våre økumeniske forpliktelser, og slik gi menigheter ny energi, søke nye prosjektpartnere og tilpasse vårt arbeid til andres arbeid i et koordinert forsøk på å forvandle våre gjerninger og vårt vitnesbyrd.

På det internasjonale, tverrkonfesjonelle og tverreligiøse nivået kan vi høste innsikt og forpliktelse fra grasrotnivå for å forbedre og forvandle våre internasjonale systemer innen juss, økonomi og helse.

Kirker og organisasjoner oppfordres også til å slutte seg til pilegrimsvandringen til mange av Kirkenes Verdensråds programmer, som vier seg til saker som vann, kjønnsrettferdighet, klima, matsikkerhet, konfliktløsning og fredsskaping, atomnedrustning, global helse, menneskerettigheter, barns velferd, utdanning, retts- og fengselssystemer, og rasisme.

Vi tror at det å koble åndelighet, økumenisk solidaritet og åpenhet for nye partnerskap med konkrete tjenester og påvirkningsarbeid vil gi oss en dypere forståelse for Guds arbeid i verden og gi troen vår nytt liv.

Vi tror at Kristus kaller oss til å leve og vandre sammen i forsonet fellesskap, slik at verden får se og tro at rettferdighet og fred er mulig fordi det er Guds gave til verden. Den ene Gud, den hellige og udelte treenighet, kaller oss til å vitne sammen som kristne pilegrimer om den hellige og rettferdige fred.

Bli med på pilegrimsvandringen!

Vi vandrer sammen!
Vi ber sammen!
Vi arbeider sammen!

Kirker og deres partnere er kalt til å fullende den bibelske visjonen om rettferdighet og fred. For «hva krever Herren av deg? Bare at du gjør rett, viser trofast kjærlighet og vandrer ydmykt med din Gud» (Mika 6,8).

Respons til *Kirken: mot en felles visjon*

A Norwegian ecumenical response to “The Church: Towards a Common Vision” (Faith and Order Paper no. 214) from The Norwegian Theological Dialogue Forum.

Introduction

The members of the Norwegian Theological Dialogue Forum would like to thank the Faith and Order commission for their work and for what has been achieved through recent decades within the ongoing ecumenical dialogue concerning the understanding of the church and its mission. The current document is the result of efforts and dialogue over time, and is a resource for further dialogue and for exploring ecclesiology.

Since its founding in 1983, The Norwegian Theological Dialogue Forum (Norsk teologisk samtaleforum - NTSF) has been a broad ecumenical forum for discussing theological questions. Since 2000, NTSF has been defined as the Norwegian ecumenical Faith and Order group, which consequently discusses the documents from Faith and Order on behalf of the board of The Christian Council of Norway. Accordingly, NTSF has discussed «*The Church: Towards a Common Vision, Faith and Order no. 214*» during the course of the year.

One of the strengths of NTSF is that it has great ecumenical breadth, consisting of representatives from the following churches: The Anglican Church, The Norwegian Baptist Union, The Catholic Church in Norway, The Church of Norway, The Evangelical Lutheran Free Church, The German-speaking Evangelical Congregation in Norway, The Mission Covenant Church of Norway, The Salvation Army, The United Methodist Church, The Religious Society of Friends (Quakers) in Norway, The Orthodox Church in Norway - Holy Nikolai Church, The Pentecostal Movement in Norway and The Seventh-day Adventist Church. The Orthodox and Pentecostal representatives were not present for the final 4-5 meetings.

We are grateful for the privilege of working with the document on the Church, and the opportunity

to provide our response. First, we celebrate that the ecumenical dialogue has reached such a consensus and mutual respect, as this document testifies. We especially appreciate that the focus on ministry in the world is as central in the ecumenical dialogue, as it is in this document. Thus, there are numerous strengths to this document that we will not address further.

This document is both concluding decades of dialogue on the Church (helpfully summarized in the historical note) and an opening for further dialogue. Therefore, the main purpose for our response, is not to provide an in-depth discussion on all aspects of the document, but rather to share some of our reflections, based on our discussions regarding the document. These reflections are provided with the hope that they will facilitate new avenues and departures for future ecumenical dialogue.

Reflections and challenges to the ecumenical dialogue

Four main reflections surfaced during our discussions. These reflections, expressed in the following four points, comprise our response to the document. These four points are particularly related to the five main questions in the document. Nevertheless, we think that they are equally relevant to the general ecumenical dialogue.

1. How representative is the document?

We appreciate that the intention of the document and the work behind it is to be representative, and we are aware that our dialogue forum is broader than the WCC and the group that have participated in dialogue to form this document. Our response is thereby to be viewed as suggestions from a broader forum, and not meant as a critique.

At many points in the document, other formulations would have served to provide a

broader representation the churches and their various ways of expressing ecclesiology. It is our impression that the mainline-churches, with their focus on the sacraments, have influenced the document in such a way that the broader spectrum of churches (that NTSF represents) have difficulty in seeing the documents as fully representative or relevant. The mainline-churches in our forum have no trouble in agreeing with the content of the document, but we see that even broader formulations would represent an even broader spectrum of the Christian church.

Examples: In paragraph 2, the Acts of the Apostles are interpreted as though the church receives new members through baptism. Some churches practice the experience of becoming a new member of the church differently. In paragraph 16, some feel that the fellowship in the sacraments is overemphasized. Fellowship is important in all of the churches, but it is not necessarily bound to the sacraments. Paragraph 19 and 20, with its focus on the ordained ministry, which entails «a ministry of word, sacrament and oversight», is similarly not common to all the churches.

The radical reformation is not mentioned, neither how traditions from this epoch contribute to a common ecclesiology. The perspectives of denominations such as The Salvation Army and the Quakers, that do not practice the traditional sacraments as such, but that do see Christ as the sacrament, and believe in material manifestations of God, are not included in the document.

This is especially the case when convergence as ecumenical method is accentuated. It becomes incomplete when such a large part of the church is defined outside of the common ecclesiology, as it is presently formulated in the document. If convergence as ecumenical method is to be sustained, it is important to include the churches and ecclesiological perspectives that have not been participant at the dialogue table, either due to self-chosen absence, or due to a lack of invitation to participation. This would include both churches that are not members of WCC, emerging churches, and marginalized parts of the church family. Further dialogue should include their perspectives if possible.

We would venture to suggest that it would be helpful to question as to whether the method of

convergence in ecumenism is the most appropriate for our time. This document aims for a common text with common expressions. We share that aim. However, in our work, we focus on sharing the stories, perspectives and insights from each individual church tradition, and allow these to stand beside one another. In this way, all stories are represented at the table. It would be exciting to see what the document would look like, if such a method of dialogue were employed.

A large group of churches are not represented in the document, and are not a part of our committee either. Namely, the voices of the South do not seem to have been present in the dialogue process. In paragraph 7, it is regrettable that growing churches expressing new ways of being church, were not present at the discussion table when the document was made, but simply mentioned in the end-product of the dialogue. When these are not present, important perspectives of ecclesiology are left out, or barely mentioned. Consequently, the insights of these large groups of churches are not a contributing voice in developing a joint ecclesiology. We find this both sad and disturbing, because both the voices of the South, and the mentioned growing churches who represent alternative methods of being church, will be important as a part of the church of the future. In other words, we cannot leave out the churches that are actually growing.

We appreciate the focus on the one church in its many facets. However, we miss a focus on the one church as something we are now, in all of its many facets, and not merely something we are to achieve in the future. The many fractions of the one church can indeed be seen as an expression of sin. However, it can also be seen as God using something negative positively, where the many expressions of being church can be seen as God establishing the one church to effectively communicate the Gospel of Christ to the world in a variety of ways.

We would also like to add that the mission document that we received at the same time as the church document, works from a very different perspective. There are differences between these documents, and we believe the mission document has qualities that the church

document lacks.

In summary, we believe the document lacks many perspectives of ecclesiology and is thereby not as representative as it aims to be. Churches that do not belong to the mainline churches are not visible in the document, and growing churches/churches of the South have not had the influence on the document that they should have. Including these voices would of course make the dialogue even harder and the process longer, but it is important because these voices have important stories to tell that can enhance the understanding of ecclesiology for the rest of us.

2. The Church as a sacramental fellowship

As already mentioned, the representatives of some churches do not find themselves included in the ecclesiology described, especially when the church is described as a sacramental fellowship. Examples are points 5, 27, 40-45.

On the other hand, we find it positive that the diversity present among the churches is lifted up and acknowledged at this point of the document. We are challenged to discuss how we can embrace these differences, by acknowledging that they can be valuable in enabling the church to be woven into different cultures, through communicating with a vast diversity of people. At the same time, we acknowledge that diversity can be seen as painful and can create conflicts. We find this area requires further in-depth dialogue.

The church as ecclesia is also something we would like to explore further in this context. Ecclesia as «called out». This aspect has many facets missing in the document which could enhance our understanding of each other's perspectives. Ecclesia as «called out» could unite the perspectives of the church as sacramental fellowship, and church as sacrament in and for the world, and can give further depth to the continuing dialogue.

3. The Church in and for the world

Chapter 4 of the document has several points that could be the starting-point for further ecumenical dialogue. There is a tension in this headline that is unresolved, also in the lives of Norwegian churches. It involves letting more voices be heard, especially voices from the

margins. It also involves recognizing the unity in the Spirit, and that all these voices in all their diversity relate to and express the same God and a relevant perspective of ecclesiology.

The church is a part of a pluralistic world – how does this shape the church and ministry in the world? Moral questions are a big challenge to the entire church, where different answers and perspectives concerning these issues exist side by side. How can churches embrace the differences in answers, and how can churches find models of discourse and wise counsel for itself and for society at large? How can the church in the best way possible be a voice for the voiceless in a world that bears so many wounds? At this point, it is vital that the church describes itself accurately. The church can never be a we, that are going to help them (the poor). The poor, voiceless, and marginalized are a part of the church; they are a part of the we of the church. This should be made much clearer in the document. This is quite clear in the mission-document, and it would be very fruitful for further dialogue to hold these two documents together.

An additional question was raised, as to why the poor are mentioned here, and not in the chapter on sacraments? The perspective on the poor is not just a diaconal one; it is also a question of fellowship. This question confirms that the description of the church as sacramental is too narrow. The poor are not merely recipients of grace, they are givers as well.

At this point in the document, some aspects of the mission document would provide other perspectives, for instance a more positive view of the world.

4. Lack of eschatological perspectives

To some of our committee-members, the lack of eschatological perspectives in the document is troubling. The church as a symbol of the future, the kingdom of God, eternal life, with all that is included in that term, is not as present in the document as it should have been. The Parousia is not mentioned, and it should be emphasized that it is God that is the one acting, through the church. The Church as a community of hope could be explored further. The document is written for the present Church and not for the

eternal Church, which makes eschatological aspects vague and almost absent.

The churches have different views on how important that this perspective is, but because it is of great importance to some, it should have been included within such a large work on ecclesiology. Some churches emphasize the church as a community of God's children that awaits an eternity with him. Other churches emphasize the church as a community in struggle for a better and more just world, and that when the church and God together achieve their aims, the new creation will include a just world for all. In other words, eschatological aspects involve the church as both called out of and into the world. There are other perspectives as well that connect ecclesiology and eschatology, and in the further dialogue these connections should be expressed for further exploration.

At the close of our response, we would like to emphasize that NTSF is a dialogue forum. This implies that those who have participated in the process do not necessarily agree on all the points mentioned in our response, neither that the response, as a whole, is ratified by their churches. We hope that ongoing ecumenical discussion of the nature of the church will be furthered by our reflections and questions. Finally, we pray for the Church and for success for the ongoing ecumenical dialogue.

Skolegudstjenester

Norges Kristne Råd og Islamsk Råd Norge med felles uttalelse om skolegudstjenester. På trykk i Aftenposten 16.des 2016.

Islamsk Råd Norge og Norges Kristne Råd har fulgt diskusjonen om skolegudstjenester de siste ukene og vil uttale følgende:

Vi forstår ideen om sekularisme som et politisk program eller prosjekt som sikter mot å etablere et tydelig skille mellom religion og stat, der staten forholder seg nøytralt til og likebehandler alle tros- og livssynssamfunn. Dette er et ideal for staten, som har til hensikt å utvikle løsninger for sameksistens i tros- og livssynspluralistiske samfunn. Sannsynligvis er det slik at en stat som ikke har et sekulært grunnlag, står i fare for å krenke menneskerettighetene ved å favorisere én religiøs gruppering framfor andre.

Sekularisme representerer imidlertid ikke noe ønske om å eliminere religiøse uttrykk i samfunnet. I Norge har vi en tusenårig kristen tradisjon som har preget samfunnet på avgjørende måter. I tillegg er det store innslag av andre religioner. Dette er ikke noe musealt som er utgått på dato, men tvert imot noe levende og dynamisk som utgjør en viktig del av norsk kultur og samfunnsliv.

I NOU 2013:1 “Det livssynsåpne samfunn” slås det fast at det norske samfunnet ikke er religionsfritt. Det vi er og tror på skal fortsatt ha sin plass, også utenfor hjemmets fire vegger. Slik sett representerer idealet om det livssynsåpne samfunn en tros- og livssynspolitisk posisjon. “Alle bør akseptere å bli eksponert for andres tros- og livssynspraksis i det offentlige rom,” sies det programmatisk i NOU 2013:1. Og vi kan si det enda sterkere: Alle trenger å være i kontakt med ulike uttrykk for tros- og livssynspraksis for å forstå dagens norske samfunn og sine medmennesker.

Dette er det selvsagt viktig at skolen er med på å formidle. Derfor er alle enige i at skolen, som en pedagogisk oppgave, skal bidra til kunnskap om tro og livssyn. Dette gjøres i KRLE-faget blant

annet ved at skolen samarbeider med moskeer, kirker, templer og andre om besøk og andre former for kunnskapsformidling.

En skolegudstjeneste er noe annet. Den er ikke grunnlagt i KRLE-faget, men har sin begrunnelse i skolens generelle virksomhet og ansvar, den er en del av skolens kultur- og tradisjonsformidling. Vi mener det er viktig at skolen lærer elevene hva en gudstjeneste er og lar dem, etter samtykke med foreldre, få oppleve å delta, fordi vi bor i et land der kristne gudstjenester har blitt feiret i tusen år. Derfor sier også Utdanningsdirektoratet at skolen kan gjennomføre gudstjenester. Dette inviterer skoleelever inn i et rom der troen er levende. For kirken er ikke dette, som blant andre biskop Helga H. Byfuglien har presisert, en pedagogisk oppgave, men uttrykk for trosformidling. Da hører forkynnelse med.

Vi opplever at flere bidragsytere i de siste ukenes diskusjoner har gitt verdifulle bidrag ved å påpeke skolens ansvar for hvordan elevene bør forholde seg til forkynnelse. Det man hører i kirken – eller i en annen religiøs sammenheng – er noe mange tror, men er ikke nødvendigvis uttrykk for sannheten. Det å læres opp til å være observatør til religiøs praksis er en naturlig konsekvens av idealet om at alle bør akseptere å bli eksponert for andres tros- og livssynspraksis. Dessuten er det vår erfaring at forberedelsene til religiøs praksis bør gjøres i et respektfullt samarbeid mellom skole og den religiøse sammenhengen.

I det norske samfunnet i dag er det ønskelig med flere slike opplevelser, ikke færre. Skolen har således et ansvar for å eksponere elevene for både majoritet og minoriteter. Her mener vi det må finnes løsninger på den enkelte skole og i den enkelte klasse tilpasset de elevene det er snakk om.

Vi registrerer at det i de siste ukenes diskusjoner har blitt tatt til orde for at skolegudstjenester

bør erstattes med julesamlinger. Det er en viktig diskusjon, som vi gjerne er med på. Ikke for å begrense eksponeringen for religiøs praksis, men for å være noe mer fleksibel i innholdet i slike samlinger.

Så er det selvsagt for oss at det må finnes gode fritaksordninger og at skolegudstjenester før jul ikke må framstå som skolens juleavslutning.

Knut Refsdal
Generalsekretær
Norges Kristne Råd

Mehtab Afsar
Generalsekretær
Islamsk Råd Norge

Mens bombene faller og båtene synker

Årets julebrev fra Norges Kristne Råd til menighetene handlet om flyktninger og integrering. På trykk i avisen Vårt Land 13.desember.

Mens bombene faller over Aleppo, og mens båtene synker i Middelhavet, baker vi pepperkaker, pynter juletre og gleder oss til å feire julehøytiden sammen med våre kjæreste. Og vi skal glede oss over julehøytidens budskap; at frelseren ble født. Men vi skal også huske at Jesus selv ble født under trange kår, forfølgelse og flukt. Som kristne er vandring, eksil, forfølgelse og flukt en del av vår felles historie og erfaring. La oss ta en liten pause i adventstiden og tenne lys og be for mennesker på flukt og familier som har mistet sine nærmeste.

Mens bombene faller og båtene synker, sitter barnefamilien på flyet tilbake til fattigdom og konflikt Afghanistan. De fikk ikke plass i Norge. Herberget var fullt. Norges Kristne Råd er spesielt bekymret for hvilke konsekvenser den strenge asylpolitikken har for barna. Ingen barn skal måtte oppleve å bli fengslet på Trandum, bli sendt tilbake til utrygghet eller lide av kutt i offentlig støtte til barnefamilier. Vi ber om at norske myndigheter tar ansvar og fører en mer human asyl- og flyktningspolitikk.

Mens bombene faller og båtene synker, får Maher følelsen av at han ikke er velkommen. Han får rare blikk på butikken, og leser om

«lykkejegere» i avisen. Norges Kristne Råd er bekymret for både hverdagsrasisme og tonen vi har sett i innvandringsdebatten, og oppfordrer både politikere, samfunnsdebattanter og andre til å vise varsomhet i språkbruken. Vi vil også oppfordre alle menigheter til å vise gudskjærighet og glede overfor fremmede og flyktninger som befinner seg i landet vårt.

Mens bombene faller over Aleppo, og mens båtene synker i Middelhavet, og 65 millioner mennesker er på flukt, er Regjeringens svar at vi har Europas strengeste asylpolitikk. Det er et dypt nederlag for norsk humanisme hvis dette blir stående som Norges bidrag i denne krisen. Skal vi støte fra oss mennesker i nød, eller skal vi være der for dem? Vi oppfordrer alle til å bli med å gi sitt svar på onsdag 14.desember. Da fylles flere norske byer med lys fra fakkeltog:

Tusen lys for en human asylpolitikk.
Tusen lys for dem som har druknet, og som ikke lenger er blant oss.
Tusen lys for dem som har kommet hit, og som vi ennå kan gjøre noe for.

Slavar for oss

Per Bondevik, daglig leder i Initiativ for etisk handel (IEH)

Mot slutten av forteljinga om Josef i 1. Mosebok møter me eit desperat folk i Egypt: «*Kjøp oss og jorda vår i byte for mat, so skal me med jorda vår vera slavar for farao!*» Farao sit til slutt att med alt; fe, jord og folk – som den store jord- og slaveeigaren.

I dag er slaveriet so godt som avskaffa som akseptert og lovleg institusjon. Men fenomenet lever vidare, langt nærare oss enn me likar å tru. Ei analyse frå Verisk Maplecroft syner høg risiko for moderne slaveri i 60% av alle land. Over 21 millionar born, kvinner og menn lever i dag i moderne slaveri. 14 millionar av desse i tvangsarbeid. Som framandarbeidarar som byggjer fotballstadion i Qatar, migrantarbeidarar som plukkar tomater i Sør- Italia. Eller baltiske bygningsarbeidarar som må bruka store delar av løna dei får utbelt her til lands til å dekkja rekrutteringsgjeld til bakmenn heime.

Josef delte ut såkorn til slavane og sørga for at dei hadde nok til familiane: «*De skal gje farao ein femtedel av avlinga. Dei fire andre delane skal de ha til såkorn og mat for dykk og huslydane og borna dykkar.*»

Storbritannia innførte i 2015 the Modern Slavery

Act, med rapporteringskrav til større bedrifter om arbeidet mot moderne slaveri, ogso i leverandørkjeda. FN sitt organ for arbeidstakarrettar, ILO, saman med den internasjonale fagrørsla og arbeidsgjevarorganisasjonen lanserte nyleg ein global kampanje mot moderne slaveri og menneskehandel.

Mange som sit fast i moderne slaveri er migrantarbeidarar med gjeld til rekrutteringsagenten som skaffa dei jobben. Fleire får augene opp for dette, og ser behovet for å gjera noko med det. Fem store globale selskapa gjekk i år saman om ansvarleg rekruttering. Vårt eige Helse Sør- Øst har vist kva offentleg innkjøp kan få til. Dei stilte etiske krav i eit innkjøp av kirurgiske instrument og følgde det opp nedover i leverandørkjeda. Enden på visa er at dei vietnamesiske migrantarbeidarane i Malaysia til slutt fekk attende dei innelåste passa sine og arbeidsgjevaren betalte gjelda (om lag ei halv årsløn) dei hadde til jobbagenten i Vietnam.

Moderne slaveri kan bekjempast, med vilje, kunnskap og samarbeid. Arbeidet vårt i Initiativ for etisk handel handlar om nettopp dette; å bistå bedriftene til å sikra anstendige forhold for arbeidarane som lagar produkta våre.

Artikkelen er et utdrag fra «*Drømmer som brast*». I forbindelse med Global uke mot moderne slaveri ble et knippe politikere, samfunnsdebattanter og kirkefolk utfordret til å reflektere rundt Bibelens fortelling om Josef og knytte dette til moderne slaveri. Resultatet er et spennende hefte som kan bestilles hos Norges Kristne Råd.

Økumenikk

Økumenikk – som springer ut fra helheten i det bibelske budskapet – er å arbeide mot alle former for atskilthet og splittelse slik at Guds forsonte fellesskap kan bli synlig i hele oikoumene, i alt det skapte. Slik holdes arbeid for kristen enhet, evangelisering og engasjement for fred, rettferdighet og vern om skaperverket sammen, som integrerte elementer i en økumenisk agenda fordi alt er respons på Guds kall til liv i fellesskap og forsoning.

Fundament

NKR er et fellesskap av kristne kirker og trossamfunn i Norge som har Bibelen som kilde, og som tilber og bekjenner én Gud – Faderen, Sønnen og Den hellige ånd – som skaper, frelser og livgiver.

Visjon

Kirkene sammen fremmer liv i fellesskap og forsoning, i kirken og i samfunnet.

Hensikt

Å tjene, inspirere og utfordre kirkene på deres vei mot et dypere fellesskap i enhet, vitnesbyrd og samhandling.

Verdier

Åpenhet og respekt
Engasjert og handlende
Troverdig